

De Vierschaar

"De Vierschaar" te Wachtebeke (2002)

INHOUDSTAFEL

Woord van de voorzitter	p. 1
Vaarwel... gemeenteschool "Walderdonk"	p. 2
Nieuwjaars- en andere wensen	p. 3
Nieuws van de redactie	p. 5
Overlijdens Wachtebeke	p. 6
Overlijdens Sint-Kruis-Winkel	p. 7
Huwelijksjubilea te Wachtebeke	p. 8
Nationale militie te Wachtebeke - deel V	p. 9
Nog iets over Romeinse heirwegen	p. 10
Alerte leden...!	p. 13
Foto's herkend...!	p. 13
Terdonk-kermis 1930	p. 14
Monument Gebroeders Naudts	p. 15
De Wabeekse toale...	p. 16

WAARDE VIERSCHAARLEZERS,

Van de tempel van Jeruzalem, waarvan sprake in het Evangelie volgens Marcus, is tenminste nog één muur overgebleven. Van de tempel der wijsheid onzer jeugd echter niets meer, behalve de gedenksteen die bij de bouw van de school werd ingemetseld en door onze Heemkring gerecupereerd. De ingebeitelde tekst is helaas zodanig verweerd dat de tekst nog moeilijk te ontcijferen valt.

De "Jongensschool" op het Rechtstro is tot de grond afgebroken en hierbij past dus een "in memoriam". Deze tijdingen worden dus ook wel gewijd aan het wel en wee van de gemeenteschool die generaties lang ons jeugdleven heeft beheerst. In het puntdicht (!) van mijn echtgenote wordt verwoord hoe bouw van de school meteen de teloorgang van de eerste molen mijner voorvaderen betekende. Dit imposante schoolgebouw nam de windvang weg voor het houten molentje dat stond op de plaats waar ik nu woon. Gebouwd in 1860 volgens het klassieke patroon van de meeste scholen uit die tijd valt wel de monumentale woning voor de hoofdonderwijzer op. Wachtebeke moet het destijds dus groot gezien hebben. Met de bouw van de Sint-Laurenschool op het Jules Persynplein werd het lot van de school bezegeld. De lokalen werden ter beschikking gesteld van de plaatselijke verenigingen, waarbij de Heemkring de 2 klassen aan de straat als vaste standplaats kreeg toegewezen. Onder het strenge gezag van de conciërge, oud-rijkswachtcommandant Van Landeghem werden de gebruikers tot zorgzaam beheer aangemaand en de gebouwen in stand gehouden. Met het overlijden van Van Landeghem was het hek van de dam en verloederde het gebouw zeer snel. Omdat het Gemeentebestuur het nut van het bewaren van het gebouw niet meer inzag en besloot het te verkopen, werd de toestand zo precair dat als laatste ook de Heemkring er het hazenpad koos. Het heeft dan nog enkele jaren geduurd voor er een einde kwam aan de administratieve rompslomp voor de Firma Afbraakwerken Dieleman de karwei kon aanvatten. Met fluwelen handschoenen werd de school tot de grond gelijk gemaakt. De prijs voor de afbraak was immers

dermate laag dat de aannemer verplicht was zoveel mogelijk materiaal te recupereren om uit de kosten te komen. Met 12.980 fr. aan bouwkosten en 18274,71 euro voor de afbraak ervan blijkt dat het schoolgebouw aldus in de loop van zijn bestaan elke gemeentenaar jaarlijks zowat 0,0263784 euro heeft gekost; van rekenkunde gesproken. Generaties jongens zijn hier de revue gepasseerd en ook tal van onderwijzers en onderwijzeressen, al waren deze laatsten eerder uitzondering. Figuren als "Meesterken Acke", de edelgestreng "Juffrouw Scheire", de lyrische meester Galens, de luidkeelse meester Casneuf, de hoofdonderwijzer Dewaele met zijn grote boomgaard waar wij landbouwles (en kriekenpluk) werden onderwezen en nog zoveel anderen die ons van het eerste tot het achtste studiejaar begeleidden om verder onze weg te maken na de lagere school. Op kwalitatief gebied was de Jongensschool trouwens zeer gekend. Met de bagage van de jongensschool kon men immers gerust de confrontatie aan in het middelbaar. Anekdoten over de school zijn er te over, dat ondervind ik best bij onze jaarlijkse bijeenkomst van mijn makkers uit de lagere school. Iedereen zal zich wel meerdere leuke en minder leuke feiten herinneren uit zijn schooltijd. Penvaardigen onder u kunnen misschien af en toe eens een artikeltje brouwen voor ons ledenblad. Leuke teksten zijn immers steeds welkom bij de redactieraad of bij

De Kringvoorzitter Cesar DAVID

[Hoewel de school inderdaad in het "Rechtstro" stond, werd ze in de volksmond altijd aangeduid als "Walderdonk-school". - AC]

FOTO 1: Zo bleef het beeld van de Gemeenteschool "Walderdonk" (eigenlijk Rechtstro) voor ons nog bewaard tot het jaar 2002! Dit dorpsgezicht is nu voor altijd verdwenen!

FOTO 2: De "koer" zag er de laatste jaren zò uit! Ongebruikt sedert lange tijd, en dus overwoekerd met onkruid en door de tijd en door vandalen op ergerlijke wijze tot een ruïne verworpen!

FOTO 3: De afbraak is volop aan de gang.

FOTO 4: En zò zag het er enkele dagen later uit!

(Deze vier foto's danken wij aan ons medelid André Van Hoorebeke, die ze ons welwillend ter publicatie ter beschikking stelde). (GT - AC)

V AARWEL

gewezen gebouw van de gemeenteschool in het Rechtstro.

1868

't Houten moleken van David mist westenwind
De hoge Gemeenteschool houdt hem tegen gezwind
David bouwt dan een stenen molen op kop
van zijn eigendoms hoogste top
Maar de wind waait niet altijd
en Davids gaan mee met hun tijd.
Een mechanische maalderij komt erbij,
met eerst stoommachine, dan armgas en tenslotte elektriciteit.

1926

De stenen molen verdwijnt.
In de maalderij op een tweede koppel stenen de zon schijnt

1969

Cesar geeft het malen op
Davidsemeuln serveert nu ander sop

2002

De westenwind waait nu recht op ons hof
Want het schoolgebouw valt in stukken grof
Wij zien nu een groots firmament
Maar wie is het die nu de toekomst kent?
De bouw van iets groots misschien ?
Wij zullen zien !

Marie-Thérèse TIMMERMANS November 2002

N IEUWJAARS- EN ANDERE WENSEN

Bij het eerste nummer van een nieuwe jaargang past het dat wij al onze leden een gelukkig nieuw jaar wensen. Een goede gezondheid, vrede en voorspoed, geen honger en veel Dhust (de eerste zondag in ons praatcafé). 2003 is meteen het jaar waarin onze Heemkring zijn 35-jarig bestaan heeft gerond. Op 10 december 1967 werd immers door Maurits Van Heirsele de stichtingsvergadering gehouden in café van Valère Vervaet in het Rechtstro, zodat wij er nu een volle 35 jaar hebben opzitten. Nog 2 medestichters, ons bestuurslid Wies Creve en Gustaaf De Buck kunnen ons thans nog vertellen over dit prille begin. Na 35 jaar is dit kleine groepje enthousiastelingen uitgegroeid tot de, meer dan 800 leden tellende, grootste vereniging van de gemeente. Heemkundig werd ons 35-jarig bestaan afgerond met een zeer geslaagde raadsvergadering in het Cultureel Centrum waaraan 70 afgevaardigden uit de 42 Heemkringen van onze provincie deelnamen. Ter ere van onze 35 jaren heemwerking verschijnt eerstdaags ook een dichtbundel van priester-dichter Raf David met 35 gedichten rond Wachtebeke en merkwaardige figuren uit onze plaatselijke geschiedenis. Intussen werden ongeveer 10.000 bladzijden lezenswaardige nieuwsjes in 34 jaarboeken en zowat 100 Tijdingen aan onze lezers aangeboden. Ook een sterk uitgebouwd documentatiecentrum en een groeiend heemmuseum staan ter beschikking van onze leden, vrij toegankelijk elke eerste zondag van de maand wanneer ook in ons praatcafé Den Dhust de tongen loskomen. Met onze dynamische bestuursploeg werken wij verder aan de uitbouw van onze Heemkring. Speciaal voor dit jaar plannen wij een leden-

slag om vooral ook de oudere jeugd warm te maken voor ons erfgoed. Er kan immers nog steeds eentje bij. Afhankelijk van wat de nieuwe wet op de v.z.w. te bieden heeft, overwegen wij ook een omvorming van feitelijke vereniging naar v.z.w. In dit geval zou ook de naam "Oud Wachtebeke" opgedoekt worden en vervangen door "De Vierschaar". Heemkundig beantwoordt deze naam immers meer aan ons werkgebied dat de laatste jaren uitgebreid is tot Sint-Kruis-Winkel. Er is voor onze bestuursploeg dus nog meer dan genoeg werk aan de winkel en wij hopen daarbij blijvend op de gewaardeerde steun van een groeiend aantal leden te mogen blijven rekenen.

Cesar David, Kringvoorzitter

• Vooraf moet ons toch iets van het hart. Op Kerstdag 2002, op de middag, kreeg ik een telefoontje van ons (80-jarig !) medelid Michel Vervaet, uit Kapellen. Hij liet mij weten dat hij daar eindelijk terug was, na weken kliniek in Antwerpen! Wie is hij, zullen sommigen onder u zich afvragen. Jawel... Michel van Fons van de Pruis. Niet alleen is hij elke eerste zondag op post in onze praatherberg, maar hij publiceert ook geregeld in ons tijdschrift. Wij zagen hem in september voor de laatste keer in 2002 in ons lokaal, en enkele dagen daarna bereikte ons het ontstellende bericht dat Michel dringend naar het Elisabethgasthuis in Antwerpen was gebracht. Hij moest daar noodgedwongen blijven tot... 23 december! Ik bezocht hem daar wel een paar maal, en Guy Trangez stuurde hem in ons aller naam een nieuwjaarskaart met beste wensen voor een spoedig herstel, en eerlijk gezegd, wij verwachtten niet hem na zo'n zware hospitalisatie heel snel ins ons midden terug te zien. We kenden hem blijkbaar nog altijd niet goed genoeg. Op de eerste zondag van dit jaar, 5 januari, wie verscheen daar vanuit Kapellen vrolijk in ons café? Juist ja, Michel van Fons van de Pruis! - Michel is bezeten door de morele verplichting voor de Heemkundige Kring om ervoor te zorgen dat zijn geboortegemeente bij het Meetjesland gerekend wordt, en niet bij het Waasland, zoals het Provinciebestuur dat nu al jaren abusievelijk doet. Zijn bijdragen in ons tijdschrift bewijzen dat voldoende. Wij, als Kring, blijven hem daarin steunen, en wij staan daarbij niet alleen. Bij zijn laatste bezoek aan Wachtebeke, ter gelegenheid van de nieuwjaarsreceptie van de Cultuuradviesraad, verzekerde minister Paul Van Grembergen ons dat hij het volkomen met Michel (en dus met ons !) eens is. Ook onze VRT-televisiezender is beter bij de pinken dan onze provinciale diensten. Op 2 en 3 november 2002, in de uitzending Vlaanderen Vakantieland, toonden zij bij een reportage over het Waasland een kaart van dat gebied. Terecht wordt de grens daar tussen Moerbeke-Waas en Wachtebeke gelegd. Dit stemt trouwens correct overeen met de befaamde kaart van Graaf de Ferraris, die tussen 1771 en 1778 werd opge maakt. (Zij is in onze lokalen te bekijken en na te zien door iedere geïnteresseerde). Waarheidsgetrouw als wij willen zijn, zeggen wij daarbij dat deze kaart Wachtebeke niet in het Meetjesland situeert, maar wel in het "Bourggraviat de Gand", en alleszins buiten het Waasland. De reden hiervoor is nogal duidelijk. Zoals ieder geïnteresseerde kon lezen in het artikel dat onze vice-voorzitter Guy Hoebeke in ons Jaarboek nr. 34 over het Meetjesland liet verschijnen, is die benaming voor onze streek pas in de 19e eeuw in zwang geraakt. Wat er van zij, het Waasland houdt op bij de grens tussen Moerbeke-Waas en Wachtebeke. (AC)

• En hier zijn we dan terug met onze traditionele reeks bedankingen. Van een "oude" vriend (we kennen hem al meer dan vijftig jaar !) uit Gent, Hugo Walraeve, kregen we

een waar legaat : "Keesings Historisch Archief" in 34 delen. Herman Willemarck uit Heusden bezorgde ons een reeks 78-toerenplaten. Eric Dierick, die blijkbaar ooit iets met duiven had, kwam aanzetten met een "constateur" Plasschaert en een stencilmachine waarmee de duivenuitslagen werden verspreid. Van Tony Lefever kregen we een Philips platendraaier, en het zou bijna een wonder zijn geweest was Roger De Maertelaere ook niet met een en ander komen aandraven. Wij willen hier ook Ludwig Van den Hende danken, omdat hij de aanschaf mogelijk maakte van de PC waarop bijna alles wat hier verschijnt "wereldkundig" kan gemaakt worden. Arthur De Bruycker, Maurits Migom, Odette Lyppens en Raoul Casneuf brachten zowel foto's als oude papieren aan, die zorgvuldig in ons klassement zullen bewaard worden. Geen schenkers, maar onvermoeibare medewerkers in onze praatherberg "Den Dhust" begroeten wij in Arlette Moens en in André De Vliegheer, al moet ik toegeven dat ze in ons café, en dan vooral André, ook dapper "inschenken"! Tenslotte mag ook wel eens vermeld worden dat we een vlotte samenwerking hebben met onze plaatselijke drukkerij Geers-Meskens. Iedereen is het er over eens dat onze uitgaven altijd even verzorgd zijn en zelfs... 'luxueuzer' worden. (AC)

• In ons laatste tijdschrift van 2002 hadden wij het over het ontstaan van de Safarkensmarkt. Het was niet de bedoeling daar een volledig historisch overzicht te geven. Toch krijg ik hier en daar het verwijt (neen, NIET van de betrokkenen zelf) dat ik geen namen heb genoemd. Welnu, beter laat dan nooit: de drijvende kracht achter de inrichting van de volksspelen in 1978 was niemand minder dan Guy Hoebeke. De administratieve rompslomp, waarvan sprake, werd in handen genomen door wijlen Hubert De Maesschalck; men heeft daarop bij het zilveren jubileum veel te weinig de nadruk gelegd. Hij werd daarbij permanent bijgestaan door zijn echtgenote en zijn dochter Rita. Maar ook door de "werkers van het eerste uur": Arthur Du Cheyne, Georges De Laender, Luc Roels, Marcel Van Pamel, Alfons Coquet, Patrick Waeytens, André Philips... en nog anderen. Het weze mij vergeven als ik opnieuw niet volledig kan zijn. Daartoe ontbreken de nodige documenten en vooral, de nodige foto's van die eerste Safarkensmarkt. Ik wil hier een warme oproep doen tot onze leden die nog foto's van die markt op 2 juli 1978 in bezit zouden hebben. Graag zouden wij die hier publiceren: na gebruik komen ze zeker bij de eigenaars terug. Ten langen laatste weze hier ook nog vermeld dat ook de toenmalige (en soms nog altijd bedrijvige) verantwoordelijken van allerlei verenigingen het hunne hebben bijgedragen tot het welslagen en het instandhouden van deze organisatie. Ook naar hen moet onze dank gaan. (AC)

Adrienne Laura VAN BRUSSEL Echtg. François Lardenoit	Dahlialaan, 21	° Vrasene † Gent	03/06/1930 31/08/2002
Petrus Gustaaf DE RIDDER Echtg. Irene Wezepoel	Rechtstro, 28	° Wachtebeke † Wachtebeke	18/01/1941 07/09/2002
Irma Maria VAN MEULEBROECK Echtg. Renaat Plovyt	Spreeuwstraat, 5	° Waarschoot † Gent	27/05/1925 19/09/2002
Laura Augusta L'ECLUSE Wed. Georges Meneve	Meersstraat, 31	° Wachtebeke † Wachtebeke	20/05/1913 23/09/2002
Marcella Maria DE MAEYER Wed. Adrien D'Hondt	Meersstraat, 31	° Kallo † Gent	23/09/1924 23/09/2002
Angèle Leontine CLAEYS Wed. Albert Buisse	Meersstraat, 31	° St.-Kruis-Winkel † Gent	20/11/1920 01/10/2002
Albert Philemon DE LARUELLE Echtg. Germana Van Hoecke	Godshuisstraat, 13	° Wachtebeke † Wachtebeke	20/04/1918 03/10/2002
Rachel VAN HEYGHEN Wed. Louis Van den Avyle	Meersstraat, 31	° Zelzate † Wachtebeke	13/06/1908 06/10/2002
Rachel Gabrielle MUSSCHE Wed. Alfons Hamerlinck	Godshuisstraat, 13	° La Bassée (F) † Wachtebeke	05/02/1902 06/10/2002
Georgette Camilla VAN DE VOORDE Echtg. Antoine Cools	Begonialaan, 16	° Wachtebeke † Gent	31/08/1948 15/10/2002
Marcel Louis DELEMARRE Wedn. Marie José De Guchtenaere	Meersstraat, 31	° Zelzate † Wachtebeke	01/09/1907 16/10/2002
Joseph Gerard NEYT Echtg. Julia Van de Walle	Meersstraat, 31	° Kluizen † Wachtebeke	20/12/1917 16/10/2002
Gerard Joannes BAERS Echtg. Yvonna Colman	Kalve, 7	° Wachtebeke † Wachtebeke	06/04/1918 17/10/2002
Bertha Louise VERPLANCKE Wed. Albert De Mey	Meersstraat, 31	° Wachtebeke † Wachtebeke	16/07/1915 19/10/2002
Simona Elisabeth SOETAERT Wed. Albert Slock	Godshuisstraat, 13	° St.-Kruis-Winkel † Wachtebeke	01/06/1915 20/10/2002
Helena Maria GIELEN Ongehuwd	Dorp, 25	° Lochristi † Wachtebeke	23/11/1918 25/10/2002
Elisabeth Maria DE MEYER Echtg. Kamiel Buisse	Kalve, 13	° Lochristi † Gent	16/05/1918 01/11/2002
Augusta Martha DE WAELE Wed. Petrus Raemdonck	Godshuisstraat, 13	° Zelzate † Wachtebeke	15/01/1922 03/11/2002
Maurits Bernard RAEMDONCK Wedn. Marie Bruggeman	Molenhoek, 2	° Wachtebeke † Wachtebeke	06/04/1926 16/11/2002
Gustaaf Victor MARQUENIE Echtg. Elvire Verplancke	Reepstraat, 5	° Oostakker † Wachtebeke	09/01/1918 21/11/2002
Alicia Louisa SCHAUVLIEGE	Meersstraat, 31	° Gent † Gent	01/02/1925 22/11/2002
Maurice DE VOS Wedn. Alice Geldof	Kalve, 74	° Wachtebeke † Wachtebeke	26/05/1909 27/11/2002
Germana FERMONT Wed. Petrus Van Herrewege	Godshuisstraat, 13	° Wachtebeke † Wachtebeke	04/11/1907 29/11/2002
Henri Jozef BRAECKMAN Echtg. Marie Claire Rouges	Stationsstraat, 36	° Lochristi † Gent	11/07/1944 01/12/2002

Clara Flavia PAELINCK Kloosterlinge	Dorp, 25	° Laarne † Gent	06/11/1908 10/12/2002
Abigail Aïda VAN HECKE	Akkerstraat, 21	° Gent † Gent	13/04/2002 19/12/2002
Mieke Jeanne VAN EETVELDE	Ramonshoek, 29	° Eeklo † Wachtebeke	01/05/1980 20/12/2002
Simona Emma SCHEER Echtg. Robertus De Lille	Reepstraat, 15	° Watervliet † Lokeren	28/07/1931 26/12/2002
Suzanna Edmunda VAN DEN BERGHE Wed. Amedeus De Roover	Langelede, 98	° Wachtebeke † Gent	27/10/1923 29/12/2002
Maria Josephina BAERS Wed. Clement Vervaet	Godshuisstraat, 13	° Wachtebeke † Wachtebeke	11/09/1913 30/12/2002
Ghislain Aimé VERDURMEN Echtg. Leontine Braems	Overslag, 23	° Overslag (NL) † Wachtebeke	15/09/1952 02/01/2003
Maurice LIPPENS Ongehuwd	Godshuisstraat, 13	° Wachtebeke † Wachtebeke	28/11/1934 06/01/2003

O VERLIJDENS SINT-KRUIS-WINKEL (21/11/2001 - 20/10/2002)

(Aangezien deze lijst werd overgenomen uit het parochieblad van St.-Kruis-Winkel is het best mogelijk dat enerzijds niet alle overlijdens vermeld worden, terwijl anderzijds personen die op het tijdstip van hun overlijden bv. in het O.C.M.W.-rusthuis of het Moervaartheem te Wachtebeke verbleven, reeds in een vorig tijdschrift werden opgenomen.)

Yara Willems	° 10/06/1993	† 21/11/2001
Roger De Jonckere	° 29/05/1923	† 06/12/2001
Rosalia De Meester	° 26/03/1926	† 03/01/2002
Romanie Lefebure	° 19/02/1913	† 19/01/2002
Marie-Jeanne Van Damme	° 14/10/1947	† 02/02/2002
Elisabeth Steyaert	° 26/01/1916	† 02/02/2002
Frans Chalmet	° 20/04/1909	† 07/02/2002
Cyrilla Helderweirt	° 12/10/1913	† 08/03/2002
Maria van de Walle	° 18/06/1927	† 09/03/2002
Maria Goethals	° 29/12/1931	† 21/03/2002
Gentil Celie	° 22/01/1937	† 15/04/2002
Jacqueline Janssens	° 10/07/1923	† 25/04/2002
Raymond Standaert	° 10/08/1933	† 27/07/2002
Maria Colpaert	° 06/09/1933	† 28/07/1933
Maurice Van den Bossche	° 28/06/1912	† 25/08/2002
Louise Van Laar	° 15/06/1918	† 25/08/2002
Joseph Neyt	° 20/12/1917	† 16/10/2002
Simona Soetaert	° 01/06/1915	† 20/10/2002
Eddy Van Acker		

HUWELIJSJUBILEA' TE WACHTEBEKE

GOUDEN JUBILEA 2003

Datum	Naam	Geboorteplaats & -datum	Adres	Huwelijksplaats & -datum
11/02/03	L'Ecluse Julien Colman Gerarda	Wachtebeke 18/01/1931 Wachtebeke 22/04/1931	Stationsstraat 172	Wachtebeke 11/02/1953
18/05/03	Bacte Emilius Van de Vaerd Stephanie	Zaffelare 14/02/1925 Mendonk 04/05/1931	Rechtstro 32	St.-Kruis-Winkel 18/05/1953
20/05/03	Daelewijn Raymond Van Petegem Helena	Zaffelare 11/09/1931 Wachtebeke 25/12/1933	Rozenlaan 7	Wachtebeke 20/05/1953
02/06/03	Eeckman Firmin Slock Jacqueline	St.-Kruis-Winkel 11/12/1924 Wachtebeke 20/04/1928	Langelede 69	Wachtebeke 02/06/1953
09/06/03	Posman Andreas Aers Germaine	Wachtebeke 11/11/1925 Gent 27/05/1932	Ramonshoek 80	Sleidinge 09/06/1953
26/06/03	Bracke Victor Van Marcke Maria	Wachtebeke 31/07/1928 Sinaai 28/04/1933	Rechtstro 36	Wachtebeke 26/06/1953
03/07/03	De Mets René Roeland Cecilia	Wachtebeke 26/05/1922 Wachtebeke 12/10/1934	Walderdonk 61	Wachtebeke 03/07/1953
04/07/03	Creve Gilbertus Creve Diana	Wachtebeke 25/06/1925 Gent 19/09/1934	Catharinastraat 1	Wachtebeke 04/07/1953
07/08/03	Descamps Luciaan De Vos Angéla	Wachtebeke 21/12/1931 Wachtebeke 06/01/1934	Stationsstraat 97	Wachtebeke 07/08/1953
11/08/03	Bogaert Adolf Liehr Marianne	Gent 04/01/1931 Altwasser (D) 11/09/1932	Verbeuldestraat 12	(Duitsland) 11/08/1953
20/08/03	Verplancke Gentil Sys Yvonne	Wachtebeke 23/02/1923 Moerbeke 03/07/1931	Kalve 47	Moerbeke 30/08/1953
03/09/03	De Letter Julien Pope Simonne	Wachtebeke 20/05/1930 Moerbeke 18/06/1932	Melkerijstraat 25	Moerbeke 03/09/1953
02/10/03	Hillewaert Julien De Smet Edith	St.-Michiels 28/012/1925 Maldegem 02/10/1926	Lijsterstraat 40	Sint-Andries 02/10/1953
23/10/03	Heirwegh Julien De la Ruelle Rachel	Wachtebeke 04/05/1932 Zelzate 02/10/1931	Langelede 118	Wachtebeke 23/10/1953
27/10/03	Dieleman Louis Janssens Lea	Moerbeke 24/12/1926 Stekene 23/10/1928	Bloemenweg 3	Wachtebeke 27/10/1953
18/11/03	Capteyn Octaaf Van de Voorde Georgette	Lochristi 19/01/1931 Lokeren 10/06/1932	Waterbosstraat 3	Lokeren 18/11/1953

DIAMANTEN JUBILEA

14/10/03	Kesbeke Maurice De Greve Elodie	Assenede 13/10/1918 IJzendijke (NL) 15/03/1918	Dorp 32	Assenede 14/10/1943
----------	------------------------------------	---	---------	------------------------

BRILJANTEN JUBILEA

23/02/03	De Soomer Remi Criel Martha	Laarne 04/07/1911 Zelzate 10/02/1914	Axelsvaardeken 6	St.-Kruis-Winkel 23/02/1938
----------	--------------------------------	---	------------------	--------------------------------

Eddy Van Acker.

¹ Wegens de wet op de privacy kunnen we maar een beperkte lijst afdrukken.

DEEL V - 1846-1850

In de navolgende lijsten wordt de vaderlandse geschiedenis zichtbaar. Het valt op dat in 1848 geen enkel certificaat noch congé définitif geschreven werd. In 1849 hernemen de documenten maar ziet men dat alle soldaten van de lichte 1850 geboren zijn in 1830, dus twintig jaar oud waren toen ze naar de loting gingen. De voorgaande jaren werden de jonge mannen opgeroepen toen ze 19 jaar waren. Uit het voorgaande is dus heel duidelijk dat er in 1848 niemand opgeroepen werd.

Wat gebeurde er in dat jaar? In februari 1848 brak er te Parijs een revolutie uit en in de maand daarop in veel andere Europese steden. Er heerste in Europa een erge economische crisis en die gaf aanleiding tot een verhoogde tegenstelling op politiek, sociaal en nationaal vlak in verscheidene Europese landen. In Frankrijk werd de monarchie onder koning Louis-Philippe opgeheven en vervangen door de (Tweede) Republiek. Louis-Philippe was de schoonvader van onze koning Leopold I en deze laatste vreesde dat hij het lot van zijn schoonvader zou delen. Er waren namelijk uit Frankrijk sedert jaren revolutie-gezinden naar België gevlucht. Hij vermoedde dat die zouden samenspannen met ontevreden groepen in België om een republiek naar Parijs model te stichten en hij was ervan overtuigd dat ze zouden slagen. Hij werd in zijn vrees gesteund door de katholieke top, bij zoverre dat hij op het punt stond af te treden. Dankzij de liberale regering en vooral de liberale formateur Charles Rogier, kwam er geen opstand. De regering willigde onmiddellijk alle eisen van de radicale oppositie in. Daardoor werd de oppositie tot zwijgen gebracht en op enkele schermutselingen na, die zonder moeite door de burgerwacht bedwongen werden, bleef de orde gehandhaafd.

Helemaal denkbeeldig was de angst van Leopold I echter niet. In Parijs was men er van overtuigd dat Brussel de Parijse revolutie zou volgen. Toen dat niet gebeurde besloot de Franse "Société Patriotique" een bevrijdingsleger naar België te sturen. Er was nog een tweede dreiging: Frankrijk eiste dat België de "Voorlopige Regering" van Frankrijk zou erkennen. Deed België dat niet dan bestond het gevaar voor een Franse inval. Aan de andere kant wilden de mogendheden, vooral Engeland, dat België zich moest schikken naar hun ideeën. Zij erkenden de "Voorlopige Regering" niet en wilden dat België hen daarin volgde. België erkende de Franse regering toch, die daarop beloofde ons land niet aan te vallen. Het privaat legertje van de "Société Patriotique" dat "Légion belge" genoemd werd, zakte af naar ons land maar werd aan de Frans-Belgische grens te Risquons-Tout door het Belgische leger tegen gehouden. Ons leger vuurde één salvo af en de Fransen, die zich moed ingedronken hadden, keerden rap naar huis terug.

In het licht van deze gebeurtenissen is het begrijpelijk dat het Belgische leger in 1848 wel wat anders aan het hoofd had dan het opvangen van lotelingen.

Familienaam	Voornaam	Geboorteplaats	-datum	Beroep	Vader & beroep	Moeder	Lot	Eenheid
1846 Certificaet								
De Clercq	Petrus Bernardus	Evergem	12.01.1827		Seraphinus	Sophia Dhooge	53	3e Linierregt
De Letter	Joannes	Wachtebeke	15.05.1827		Livinus	Monica De Meulenaere	56	vrijgesteld
Gysel	Felix	Wachtebeke	24.03.1827		Jacobus	Catharina Poppe	13	Regt Grenadiers
Nuyts	Dominicus	Wachtebeke	02.12.1827		Emmanuel	Seraphina Mestdagh	30	vrijgesteld maar
<i>"... op den 22n Maert 1849, is aengenomen als Nummervervisselaer van Heirman Eduardus, milicien der ligting van 1849 Nr 21, en in deze hoedanigheid is ingelijfd geworden bij het 5e Regiment Linie." Attest van toelating tot huwelijk.</i>								
Pieters	Carolus	Wachtebeke	24.03.1827	dagloner	Franciscus dagl.	Sophia Baerd	42	vrijgesteld
Rombaut	Petrus	Wachtebeke	27.02.1827	molenmaker	Franciscus mol.	Maria-Anna Mussche	37	vrijgesteld
<i>Dit is een telg van de beroemde familie Rombaut, molenbouwers, te Wachtebeke. Onze stichter, Maurice Van Heirsele, had het er meermaals over.</i>								
Vanheirsele	Petrus Joannes	Gent	15.07.1827		-	Maria Theresia Van Heirsele	54	vrijgesteld
<i>Deze soldaat was wel geboren te Gent maar woonde te Wachtebeke.</i>								
Familienaam	Voornaam	Geboorteplaats	-datum	Vader	Moeder	Eenheid	Persoonsbeschrijving	
1846 Congé définitif								
Allonsius	André	Wachtebeke	01.01.1827	Joseph Marie	Bernardine D'hert	1° regt Jagers te Paard	ja	
De Backer	Leon	Wachtebeke	15.03.1827	Constantin	Antoinette De Pauw	Regt Grenadiers	ja	
<i>Tekende bij voor zes jaar, werd korporaal in april 1852 en was plaatsvervanger in april 1855 voor Jean Francois Stas (?), milicien uit Koningshooikt.</i>								
De Block	Severin	Wachtebeke	01.11.1827	Antoine Louis	Jeanne Marie Rooms	6e Linierregt	ja	

Familienaam	Voornaam	Geboorteplaats	-datum	Vader	Moeder	Eenheid	Persoonsbeschrijving
Gijssel	Felix	Wachtebeke	24.03.1827	Jacques	Catherine Poppe	Regt Grenadiers	ja
Nuyts	Dominique	Wachtebeke	21.12.1827	Emmanuel	S�raphine Mesdach	5e Linieregt	ja
Serraes	Grégoire	Wachtebeke	08.12.1827	Augustin	Jeanne Marie Aerts	5e Linieregt	ja
Stevens	Bernard	Wachtebeke	05.10.1827	François	Reine Swartelé	3e regt Jagers te voet	ja
Verplancke	Livin	Wachtebeke	14.05.1827	Emmanuel	Monique Vanhoosel	3e regt Jagers te voet	ja
<i>Deze jongeman was wel een zeer bijzonder geval. Op de dag dat hij zijn eenheid verwoegde, tekende hij voor acht jaar en een maand bij. Hij werd veroordeeld in mei 1847 tot �n maand opsluiting wegens deserteren en verkoop van wapens. Drie maanden later, in augustus 1847, werd hij veroordeeld tot acht maanden opsluiting wegens gelijkaardige feiten. Zijn derde veroordeling liep hij op in maart 1851 door het hof van Cassatie. Hij kreeg vijf jaar opsluiting voor verkoop van eigendom van het leger.</i>							
Familienaam	Voornaam	Geboorteplaats	-datum	Vader	Moeder	Eenheid	Persoonsbeschrijving
1847 Congé définitif							
De Buck	Edouard	Wachtebeke	27.01.1828	Pierre	Petronille Therese Risseghem	Regt Grenadiers	ja
De Letter	Louis	Wachtebeke	20.10.1828	Li�vin	Monique De Meulenaere	2e regt Jagers te voet	ja
De Neve	Charles Louis	Wachtebeke	16.05.1828	André	Marie Anne Bonne	12e Linieregt	ja
Hertsens	D�s�dere	Wachtebeke	04.04.1828	Jean Baptiste	Colette Verdurmen	2e regt Jagers te voet	ja
Spiessens	Jean Dominique	Wachtebeke	13.11.1828	Jean	S�raphine Jacqueline De Bruycker	12e Linieregt	ja
Van Assel	Leon	Wachtebeke	12.07.1828	Augustin	Jeanne Catherine Van de Calseyde	2e regt Jagers te voet	ja
Van Assel	Léonard	Wachtebeke	06.11.1828	François	Marie Thérèse Nauts	12e regt Inf.	ja
Vande Gracht	Charles Louis	Wachtebeke	04.04.1828	Jean François	Anne Cathérine L'Oncl�	divisie Artillerietrein	ja
Van Kenhove	Charles Louis	Kalken	27.03.1828	Guillaume	Isabelle De Vos	Alg. Militiedepot	ja
Van Megroot	Bernard Jean	Wachtebeke	13.08.1828	Pierre	Jeanne Françoise De Clerck	2e regt Jagers te voet	ja
Velleman	Jean	Wachtebeke	28.10.1828	Pierre	Colette Vervaet	5e Linieregt	ja
Verlaeckt	Dominique	Zelzate	27.03.1828	Jean François	Sophie De Caluwé	3e regt Jagers te voet	ja
Familienaam	Voornaam	Geboorteplaats	-datum	Beroep	Vader & beroep	Moeder	Lot
1847 Certificaet							
Aers	Joannes	Zuiddorpe	22.08.1828		Petrus Bernardus Antonius	Coleta Van Cleemput	42 vrijgesteld
De Brauwer	Marcelinus	Wachtebeke	29.07.1828			Maria Christina Lippens	25 vrijgesteld wegens broederdienst
De Letter	Ludovicus	Wachtebeke	20.10.1828			Monica De Meulenaere	30 2e regt Jagers te voet
Soetens	Livinus	Wachtebeke	19.12.1828			Maria Jacoba Aelbregt	41 vrijgesteld
Vande gracht	Carolus Ludovicus	Wachtebeke	04.04.1828	pottenbakker	Joannes Franciscus pottenbakker	Anna Catharina L'Oncl�	24 2e regt Art.
Vandewalle	Jacobus	Zelzate	12.03.1828			Isabella Van Rentergem	51 vrijgesteld
Vanhoecke	Petrus-Franciscus	Moerbeke	04.06.1828	dienstknacht	Joannes Baptiste Werkman	Rosalia Vermeiren	19 11e Linieregt, vrijgesteld door kliergezwel
Van Waesberghe	Pieter	Eeklo	13.07.1828	student	Joannes Franciscus olieslager	Anna Marie De Backer	77 vrijgesteld

Dit is wel uitzonderlijk, een student in die tijd. Was zijn vader een rijke olieslager?

Familienaam	Voornaam	Geboorteplaats	-datum	Beroep	Vader & beroep	Moeder	Lot	Eenheid
Velleman	Jean	Wachtebeke	28.10.1828		Pierre	Colette Vervaet	36	vrijgesteld
<i>maar ingelijfd als "nummervwisselaar" van Leon Van Bastelaere in april 1851 bij het 5e Linieregt. Ook in Congé définitif. Met attest van toelating tot huwelijk.</i>								
1848 geen documenten								
1849 Certificaet								
Chauvin	Ferdinand	Maldegem	17.03.1829	dagloner	-	Jeanne Thérèse Chauvin	39	vrijgesteld
<i>maar drie maal plaatsvervanger. Deze jongeman heeft wel een bewogen geschiedenis, er is een gans dossierje van hem. Hij werd drie maal veroordeeld.</i>								
De Bouvré	Dominicus	Antoniüs Wachtebeke	01.11.1829	werkman	Petrus Franciscus werkman	Petronella Morré	20	vrijgesteld wegens broederdienst
De Caluwé	Pieter Livin	Wachtebeke	01.03.1829		Livinus	Sophie Celie	26	vrijgesteld
D'hont	Leo	Ertvelde	04.01.1829		Joannes Franciscus	Judoca Coleta	40	vrijgesteld
Inghels	Pieter-Jan	Wachtebeke	27.05.1829		Josephus	De Cooman	12	vrijgesteld
<i>Hier is blijkbaar iets fout. Met dergelijk laag nummer moet Inghels zich er wel degelijk ingeloot hebben. De Bouvré had er zich ingeloot met nummer 20 maar was vrij wegens een broederdienst. We denken dat het hier gaat om een verschrijving.</i>								
Slock	Livinus	Winkel	03.09.1829		Angelus	Joanna Maria Uyterschuyt	19	vrijgesteld
Sterck	Franciscus	Zelzate	25.11.1826		Livinus	Victoria Vereecke	24	vrijgesteld wegens lichaamsgebrek

Door zijn lichaamsgebrek werd zijn dossier een tijd in beraad gehouden en werd hij verschoven van de lichte 1845 naar die van 1849.

Familienaam	Voornaam	Geboorteplaats	-datum	Vader	Moeder	Eenheid	Persoonsbeschrijving	
1849 Congé définitif								
De Block	Joseph	Wachtebeke	20.01.1829	Pierre	Collette Goeyens	3e regt Art.	ja	
Goethals	Léandre	Lokeren	17.04.1829	Jean Baptiste	Isabelle Vande Calseyde	Regt genie	ja	
Leroux	Josse Marin	Wachtebeke	19.11.1829	Henri	Angeline Van den Broecke	4e Linieregt	ja	
<i>Plaatsvervanger van Adolf David. Ondertekende een contract voor zes jaar en twee maanden. Vijftien dagen opsluiting wegens verkoping van militair materieel.</i>								
Stevens	Joseph	Wachtebeke	28.12.1829	Livin	Godelieve Van Loo	10e res. Bn Linie	ja	
Timmerman	Ivon	Wachtebeke	12.12.1829	Pierre	Marie Schobyn	5e Linieregt	ja	
Wijngaert	Ive	Wachtebeke	19.09.1829	Emmanuel	Sophie De Caluwe	3e regt Art.	ja	
Willaert	Charles Louis	Wachtebeke	02.08.1829	François	Félicité Mechelinck	Regt Grenadiers	ja	
Familienaam								
1850 Certificaet								
Acke	Henricus	Evergem	13.04.1830	landbouwer	Joannes Baptiste	Coleta Vanvooren landb.	18	vrij: gebrek rechts oog
De Buck	Livinus	Wachtebeke	22.01.1830		Bernardus	Joanna Judoca Van Damme	19	2e regt Jagers te voet
Gerres	Antonius	Wachtebeke	26.10.1830		Joannes	Sophia Swartelé	14	2e regt Jagers te voet
Gerres	Petrus Franciscus	Wachtebeke	22.01.1830		Albertus	Joanna Catharina Migom	39	vrijgesteld
Goethals	Emmanuel	Lokeren	16.05.1830	werkman	Joannes Baptiste	Isabella Vande Calseyde	25	vrijgesteld
Vanooteghem	Ivo	Winkel	08.08.1830		Carolus	Isabella Deweerd	16	vrijgesteld
Verplancke	Amandus	Wachtebeke	19.02.1830		Matheus	Maria Theresia Gillis	40	vrijgesteld

N OG IETS OVER ROMEINSE HEIRWEGEN (echte en onechte)

In een vorig artikel hebben we het gehad over de foutieve idee die in onze gemeente opgeld maakt in verband met de Romeinse heirwegen die er zouden doorheen gelopen hebben¹: de zogenaamde Antwerpse Heirweg en de Gentse Heirweg die er in het centrum van de gemeente van aftakt. Of deze boodschap met vreugde is ontvangen valt te betwijfelen. Legendes zijn taai. In dit geval nog meer, want een Romeinse heirweg is blijkbaar iets waaraan de bewoners van de betrokken gemeenten een zekere fierheid ontlenuen, iets wat een gemeente verheft boven andere die iets dergelijks niet hebben. Waarbij deze wegen onwillekeurig geassocieerd worden met de pracht en praal van het Romeinse rijk, zoals we dit vroeger wel eens in films te zien kregen², en niet met de afgang ervan.

Toekenning van het predikaat “Romeins” aan de Antwerpse Zandbaan zoals de weg ook genoemd wordt is vermoedelijk afkomstig van onderzoeker Joseph Maertens de Noordhout, die in onze streken vrij veel archeologisch opzoekingswerk verrichtte, o.a. te Sint-Kruis-Winkel en te Rostijne. En Maertens de Noordhout (1872 - 1941) was niet de eerste de beste. Hij was beheerder van de oudheidkundige collecties van de stad Gent en van de Gentse universiteit. In de catalogus van het oudheidkundig museum uit 1938 van deze universiteit (door hemzelf opgesteld) staat hij vermeld als “Licencié en Sciences Archéologiques”. Hij was onder andere nauw betrokken bij de opgraving van het bronsdepot dat ontdekt werd bij het graven van het Grootdok aan de Port Arthurlaan te Gent tijdens de Eerste Wereldoorlog³.

De wetenschap evolueert echter snel en archeologie vormt daar geen uitzondering op. Waar zich dit vroeger hoofdzakelijk beperkte tot enig graafwerk en veel prospectie komen er nu allerhande randwetenschappen bij kijken, met onder andere als doel nauwkeuriger dateringen mogelijk te maken. En zo zijn ook “onze” Romeinse heirwegen hun titel “Romeins” verloren. Er zijn geen zekerheden meer in de (wetenschappelijke) wereld! Een man die het kan weten is prof. Dr. Hugo Thoen, jarenlang hoogleraar Provinciaal-Romeinse archeologie aan de Universiteit Gent (emeritus sedert 1 oktober 2002), die bovendien talrijke opgravingen heeft geleid. We hadden het geluk hem enkele malen te horen spreken en het was te verwachten: ook de heirwegen -al of niet Romeins- kwamen aan bod. En er was veel belangstelling voor! Onderstaande tekst is dan ook gebaseerd op wat de professor ons daarover wist te vertellen.

Alhoewel “heir” verwijst naar een leger, hebben de ons bekende heirwegen doorgaans niets van doen met de wegen waarover de Romeinse legioenen trokken. Dit geldt zowel voor de Antwerpse als Gentse Heirweg, de Hoge Heirweg, de Lage Heirweg en wat al niet meer. In feite is “heirweg” een toponiem, een plaatsnaam. Het woord komt zeker niet voort uit het Latijn, waar “weg” Via betekent.

De heirwegen die we kennen zijn doorgaans verbindingen tussen twee steden. Zo vormde de Antwerpse heirweg een

verbinding tussen Brugge en Antwerpen. Hij is op meerdere plaatsen archeologisch onderzocht waarbij telkens een doorsnede werd gemaakt en gezocht naar relictten of artefacten die het mogelijk maakten de diverse geologische lagen te dateren. Hierbij kwam aan het licht dat de weg ten vroegste uit de elfde, waarschijnlijk uit de twaalfde eeuw stamt. Niet toevallig de periode waarin de steden tot ontwikkeling kwamen. Het ligt immers voor de hand dat, naarmate de steden belangrijker werden, deze ook door wegen met elkaar verbonden werden. Sommige heirwegen duiken pas in de veertiende, vijftiende of zelfs zestiende eeuw op, maar de naamgeving van deze heeft een andere oorsprong. Het ging hier om wegen aangelegd door of ten behoeve van de landheren. Ze werden dan ook oorspronkelijk “s Heren Wege” genaamd, de weg van de heer, van de adellijke. Later werd deze benaming tot “heer- of heirweg” verbasterd.

En welke benaming hebben de vroegere “via’s” dan wel gekregen? Want, ook al zijn ze deels verdwenen, er bestaan nog steeds wegen met Romeinse oorsprong. Zo kan men in het Noord-Franse Cassel, oorspronkelijk een knooppunt van dergelijke wegen, deze nog steeds stervormig de stad uit zien lopen. Dikwijls hebben ze -in Vlaanderen althans- de naam “steenstraet” meegekregen zoals trouwens de weg Cassel - Brugge. Vele waren immers geheel of gedeeltelijk met stenen geplaveid, veldsteen (een soort zandsteen) in het geval van de weg naar Brugge. Alhoewel genoemde steenstraten dus op Romeinse wegen kunnen teruggaan mogen we dit niet veralgemenen. Brugge en Gent kennen ook een steenstraat, in Gent is het zelfs een Lange Steenstraat, maar die hebben hun naam gekregen van het Steen waar ze naartoe leiden (het welbekende Gravensteen wat Gent betreft).

In Wallonië is de meest bekende weg deze van Bavay naar Tongeren. Hij ligt er nog grotendeels. Bij het binnenrijden in Tongeren kan men nog de bijhorende grafheuvel (tumulus) bewonderen. Dergelijke wegen hebben in Wallonië doorgaans de naam “chaussée” meegekregen. Zeer gekend is daar de Chaussée Brunehaut, genoemd naar de vroeg-middeleeuwse koningin Brunehilde waarvan oorspronkelijk gedacht werd dat zij de weg deed aanleggen maar deze is dus, zoals gezegd, eeuwen ouder.

In Vlaanderen zijn de oorspronkelijke Romeinse wegen dikwijls moeilijk te traceren. Een groot deel van het land is er immers zanderig, wat met zich meebracht dat er hoofdzakelijk aardewegen werden aangelegd wat, wegens het ontbreken van steenpuin, datering niet gemakkelijk maakt.

Tot zover professor Thoen. Zijn er dan nooit Romeinen te Wachtebeke geweest? Met zekerheid zullen we dit wellicht nooit weten. We willen er aan herinneren dat enkele Romeinse kampen toch niet zo ver uit de buurt lagen, zoals Maldegem-Vake en Aardenburg⁴. De kampbezetting maakte gebruik van (eerder schaarse) lokale wegen, nodig voor bijvoorbeeld hun bevoorrading. Zo was er een weg van Brugge

naar Waasmunster, waar eveneens een Gallo-Romeinse nederzetting lag. Mogelijk liep het tracé van deze weg niet ver uit de buurt, want men zocht voor dergelijke wegen in het moerassige Noord-Vlaanderen zo hoog mogelijk gelegen routes uit. Waarbij we automatisch denken aan de zandrug Maldegem-Stekene. Waterwegen waren nog belangrijker in die tijd, zoals de (Hoog-) Kale en de Durme/Moervaart. Deze

rivieren werden gebruikt als verbinding tussen het Waasland en het kamp van Maldegem. Zodat we misschien toch ooit eens geconfronteerd worden met onbetwistbare Romeinse sporen te Wachtebeke⁵. Maar in afwachting zou ik mij toch geen illusies maken ...

Luc. De Maesschalck

¹ DE MAESSCHALCK L., "Romeinen te Wachtebeke?", in: De Vierschaar, tijdschrift H.K. "Oud Wachtebeke", 29ste jaargang nr. 1/2, p. 24.

² Wie herinnert zich nog Quo Vadis, Spartacus, en Ben Hur?

³ Onder "depot" wordt verstaan een verzameling van voorwerpen die bij elkaar gevonden zijn, die dus samen verborgen, verloren, ... zijn. Genoemd bronsdepot bleek uit de Late Bronstijd te dateren (1000 - 2000 jaar voor Christus). Het werd in 1921 door de universiteit van Gent aangekocht en wordt momenteel bewaard in het archeologisch museum van de UG in het Pand in Onderbergen.

⁴ Het kamp te Maldegem-Vake heeft slechts kortstondig bestaan. Aan de hand van de teruggevonden munten dateert men het gebruik ervan in de jaren 172-174. Het werd vermoedelijk vervangen door het kamp van Aardenburg. Beide maakten deel uit van een fortengordel die langs de kust opgeworpen werd om de langs de zee invallende Germanen te weerstaan. Specifiek voor Maldegem moet dit te maken hebben met de Chauken die afkomstig waren van de Elbe-monding. Zie o.a. DHAËZE W. & THOEN H., "Het Romeinse kamp Maldegem-Vake en zijn bevoorrading", in: Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, Gent, 2001, pp 3-35.

⁵ In het kader hiervan kan nogmaals verwezen worden naar het artikel indertijd door Br. Leopold geschreven over Rostijne (Sint-Laurensklok, jg. 48 (1975-1976) nr. 2, p. 16-17) en waarin melding wordt gemaakt van talrijke vondsten van Romeinse oorsprong in de omgeving van Rostijne. Het is mij niet bekend of in werken van andere auteurs deze vondsten nog vermeld worden. Het artikel is in elk geval bekend bij de Gentse Stadsarcheologie, die ook de verzameling Gilleman kent waarvan sprake in genoemd artikel (en die zich geheel of gedeeltelijk in Ronse bevindt). Stadsarcheologie voert nog steeds prospecties uit in Rostijne, maar heeft (nog) met geen woord gerept over Romeinse vondsten. Enige voorzichtigheid blijft dus geboden.

AALERTE LEDEN...!

Bekijkt u de foto op blz. 15 van ons tijdschrift 1 & 2/2002 nog eens?

Dat oude foto's succes hebben en minutieus gecontroleerd worden is nu wel duidelijk. De foto waarvan hierboven sprake heeft al heel wat stof doen opwaaien. Zoals daar te lezen staat verscheen de foto "Veteranenploeg 1948" op blz. 20 van ons nummer 3/2001. De namen die nu op de fameuze blz. 15 voorkomen slaan dus NIET op de foto onderaan! De foto op blz. 15 voorkomt stelt de supportersclub voor, zoals ons medelid Roger De Maertelaere uitdrukkelijk vermeldt onder cijfer 2. op de volgende bladzijde 16. Toegegeven, de bladschikking was misleidend: de foto was beter onderaan de tekst van het artikeltje gekomen.

Wij kunnen ons geacht medelid Valère De Coninck niet genoeg danken voor de inspanningen die hij deed om de mannen van de supportersclub te herkennen. Wij komen daarop later terug, want helemaal juist zit ook hij niet! Volgens hem zou de eerste zittende man links Philemon De la Ruelle zijn... maar precies die persoon is de vader van de schrijver van het artikeltje, André De Maertelaere! En de derde staande man van links is niemand minder dan de bekende Jozef Dhondt, in de wandeling ook wel de Gentenaar genoemd. Wij zullen samen de zaak nog wel eens verder bekijken, Valère! Info van andere leden is steeds welkom!

(GT - AC)

FOTO'S HERKEND...!

Op bladzijde 13 van ons laatste tijdschrift 2002 (nr. 3) verschenen twee foto's. Evarist (Meester) De Mol kon hier een en ander over kwijt, waarvoor hier onze dank. Op de foto rechts zitten van links naar rechts de onderwijzers Aimé Gysel, Robert Casneuf, hoofdonderwijzer Jozef Dewaele, de onderwijzers Oscar Galens en Marie Scheire. De tot nu onbekende jongens achter hen poseren daar ter gelegenheid van het behalen van hun getuigschrift "4e Graad". Dit wil zeggen dat ze het 8e studiejaar achter zich hadden. Sedert de veertiger jaren van de vorige eeuw viel het maar weinig meer voor dat leerlingen nà het 7e studiejaar nog naar een achtste overstapten...

Op de foto links zien we staande: Evarist De Mol, André De Lange, twee onbekenden (wie helpt ons verder?), Carlos Coppens, een witte pater ('Sportpater' Van Clé?), Firmin De Witte, douanier Merckx (???), Gustaaf Verhegge, Albert Marquenie.

Zittend: Omer Hérie, Laurent Coppens, Robert Casneuf, toenmalig gemeentesecretaris De Bocck, Richard Scheire. De foto dateert alleszins van vóór 1944.

(AC)

O **OK SINT-KRUIS-WINKEL (TERDONK) komt aan de beurt!**

TERDONK-KERMIS 1930 - 3e ZONDAG VAN SEPTEMBER

We kregen deze prachtige foto van onze medeleden, de heer en mevrouw Raf Van de Walle-Bonne. Op die dag werd ook een spelend lid gevierd van de maatschappij "Sint-Cecilia". De foto werd genomen ten huize van de jubilaris Petrus Iterbeke. Hij woonde ongeveer ter hoogte van café "La Bonne Espérance" van Jacques Janssens.

Wij herkennen van links naar rechts (maar spijtig niet altijd op rij! - de schrijfwijze van de namen is wellicht ook niet altijd juist):

Stefaan Waelput - Louis Coppens - Achiël Iterbeke - Emiel Van Acker - Oscar Bruggeman - René Iterbeke - Kamiel De Wispelaere - Petrus Teirlinck - Karel De Smet - Jozef Verstraete - August De Bruyne - Remi De Clercq - Alfons Van den Abeele - Adolf Dhaenens - Alfons Bruggeman - Kamiel Van der Velpen - Prosper Verdegem - Frederik De Smet - PETRUS ITERBEKE (JUBILARIS - hij kreeg een klok onder stolp als geschenk) - Paul Van Rooyen (muziekmeester uit Oostakker) - Richard Waelput - Alexander Dhaenens - Alfons Genbrugge - Dokter Basiel Van Geyte - Florimond De Bruycker - Victor Cornelis - Edward Van Peteghem - Victor Iterbeke - Theophiel Verhoeven - Edmond Van de Velde - Clement Waelput - Vrouw (onbekend, waarschijnlijk dochter van Petrus Iterbeke) - René Van Acker - Kamiel Van de Velde (Oostakker) - Honoré Van Acker (aan wie wij alle namen te danken hebben) - Jozef Celie - Edmond Dhaenens.

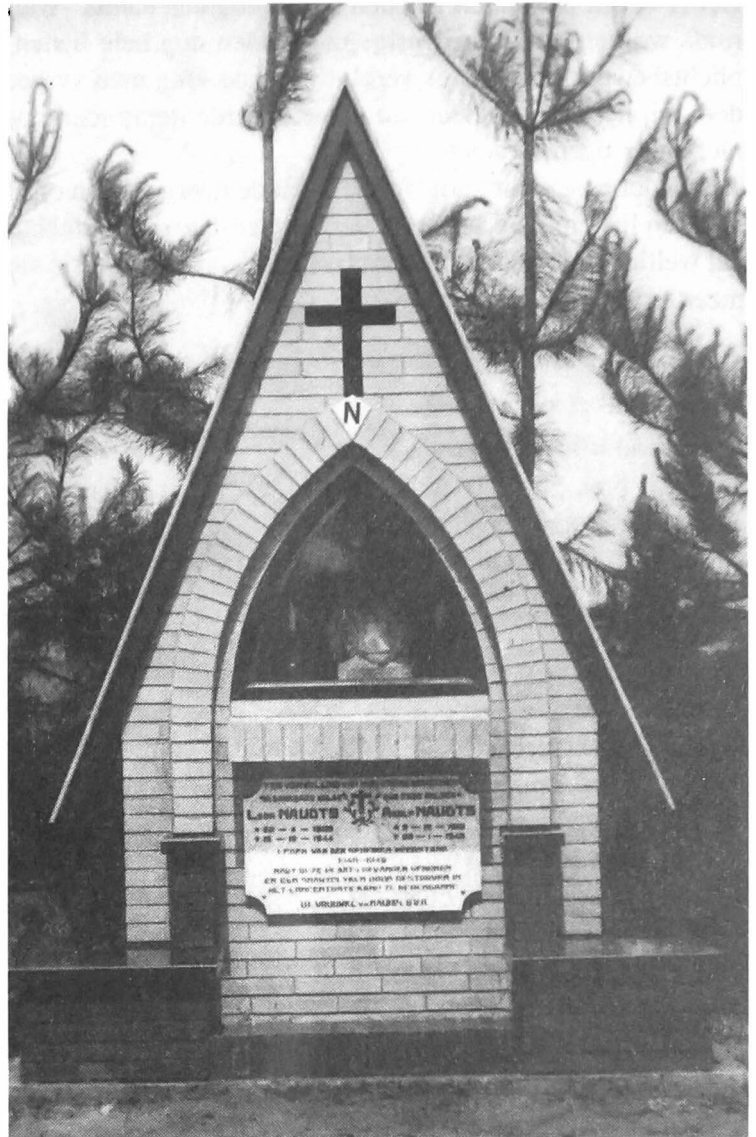
Geniet samen met ons nog eens van dit prachtig aandenken in landelijke sfeer! (GT)

MONUMENT GEBROEDERS NAUDTS

Het monument ter nagedachtenis van de Gebroeders Naudts werd nog maar eens verplaatst. Het werd nu opgesteld bij het monument ter ere van de gesneuvelden en oorlogsdoden uit de twee wereldoorlogen. Naar mijn bescheiden mening staat het daar meer op de plaats die men zou verwachten voor een herinnering aan twee in nazi-concentratiekampen omgekomen dorpsgenoten. Naar verluidt zouden zij zelf echter gedacht hebben aan een aandenken nabij de plaats waar zij meest verbleven hebben: in de bossen tussen Wachtebeke en Zelzate, op de weg tussen deze twee gemeenten, dicht bij het "Zwartselkot", de toenmalige Usines Madou. Op 7 juli 1946 werd hun wens postuum ingewilligd: op die dag werd daar een kapelletje ingehuldigd, waarop de gedenkplaat was bevestigd die we nu nog op het kleine monumentje van vandaag terugvonden. Burgemeester Van Pottelberghe hield daar de openingstoespraak; die werd gevolgd door toespraken van militaire en burgerlijke overheden. De drie plaatselijke muziekmaatschappijen, eerst "Concordia", dan "De Vrije Zonen", en helemaal bij het einde van de plechtigheid ook "De Eendracht", zorgden voor de muzikale omkadering. Ook alle scholen van de gemeente waren daar met een omvangrijke delegatie. Wij publiceren hier een foto van het kapelletje, dat voor vele jongere mensen totaal onbekend zal zijn. Want jammer genoeg hebben de tijd en... vandalenwerk ervoor gezorgd dat het bouwwerkje noodgedwongen moest afgebroken worden; alleen om die reden werd de gedenkplaat naar het dorpscentrum overgebracht. (AC)

Het Davidsfonds

in samenwerking met "Oud Wachtebeke"

nodigt u uit op een cultuurtoeristische dagtrip

TUSSEN DOLMENS, HUNEBEDDEN EN MENHIRS

Wanneer? Zaterdag 10 mei 2003

Voormiddag: bezoek aan Durbuy

Namiddag: bezoek aan Wéris (museum), wandeling naar de megalitische site

Dit alles onder leiding van gids Gert Martens

Inlichtingen en inschrijvingen bij Luc en Brigitte De Maesschalck-Ryckaert,
Marcel Herpelinckstraat 28, Sint-Kruis-Winkel, Tel. 09 345 07 23

DE WABEEKSE TOALE...

Het is al een paar jaren geleden dat ik nog een aantal 'Wabeekse' woorden en uitdrukkingen kon publiceren. In die tussenperiode worden mij door ijverige medeleden nog hele lijsten met zogenaamd 'specifieke' woorden doorgespeeld. Ik noteer die plichtsbewust, maar het is verbluffend hoe vlug men vergeet wat vroeger reeds is verschenen. Gelukkig is daar nu de PC: die doet mij het grootste deel van de genoteerde items schrappen... maar hier volgen er toch nog enkele, die u bij mijn weten nog niet onder ogen kwamen.

Tussendoor weze hier nog vermeld dat de overbuur van ons lokaal, Jacques De Smet, zijn tijd gebruikt heeft om de vroeger verschenen lijsten (en dat zijn er niet minder dan vijf!) alfabetisch te rangschikken. Indien daarvoor enige interesse zou blijken, is het wellicht niet ondenkbaar dat we daar een brochuurtje van maken. Tussen haakjes, Jacques, erg bedankt. Zoals gij zouden er meer moeten zijn!

Wies Creve
Februari 2003

oop overul = helemaal door elkaar

piereie = prei

over en 't weer = heen en weer

wisse = wijm, buigzame lange twijg waarmee men b.v. korven vlecht

't ei uit 't gat vraogen = doordrammen tot men alles aan de weet komt, ook dingen die men om redenen van discretie eigenlijk niet mag vragen

ferneis = fornuis

sjoarze = deken (elders ook wel 'sargie' genoemd). Zou het kunnen dat de stofnaam 'serge' daar voor iets tussen zit?

kommoosse = verbastering van het Franse 'commotion', wat drukte betekent. Iemand die 'kommoosse verkoopt' is dus een druktemaker. (De dubbele 'oo' wordt hier wel als een zuivere lange 'o' uitgesproken.)

kisse = wij haalden dit vroeger reeds aan als ons dialect voor 'kaars'. Maar vaak wordt daarmee bij ons ook een hautain iemand bedoeld.

oproeien = opslaan van de maag. Voedsel dat iemand niet ligt kan bij die persoon lang 'oproeien'.

gurre = lomp en onverzorgd iemand

zeelve = zenuw

stute = boterham

boot = ook de afkorting van 'boterham'

lottergat = spottende benaming voor iemand die een wat 'te breed' achterwerk heeft

uitfleteren = uitrafelen (van stoffen)

smeirrelir = iemand die het er bij eten en drinken goed van neemt

zebedeeën = zeuren en klagen (wordt zoiets ergens van Zebedeus vermeld?)

weer = (spreek uit met 'ee' van 'beenen') knar, knoest in hout. Wordt vaak gebruikt als iemand met een bepaald iets niet meer verder kan: 'ij zit op ne weer'.

kolijssenout = zoethout, waarop vroeger door de schoolgaande jeugd veel gezabberd werd

't achtsjen = de zondagsmis van acht uur!

eemer = emmer

sliete = een insprong, meestal in een (bij)gebouw

achteruit = hier als zelfstandig naamwoord vermeld. De 'achteruit' was gewoon het achterste gedeelte van het erf, wat achter het woonhuis ligt dus.

faofte = kaakslag

oansel = unster, weegtoestel waaraan het te wegen voorwerp aan een haak wordt opgehangen.

wurte = wrat

kaoksmete = kaakslag

regeleren = regelen, orde op zaken stellen

rekker = elastiek(je)

kasseibrand = schaafwonden en/of littekens daarvan. De vindingrijke volksmond verwees hiermee naar de gevolgen van een veronderstelde val op de kassei. 'Brand' staat hier voor 'huiduitslag'.

perlevee (of) parlevee = onvrijwillige tuimeling, een ongelukkige val dus

ertelap = meest geliefde persoon (hartelap, vergelijk 'hartedief').

meelven = houtworm, die dus voor 'vermolmd' hout kunnen zorgen.

spouen = overgeven, braken (afgeleid van 'spuwen')

van essen tendend = van het begin tot het einde, zo lang als maar enigszins kan...

onderschieten = mengen, vooral bij kaartspel gezegd: 'kaarten wassen', zoals men in het AN zegt, wordt dus bij ons 'onderschieten'.

HET BESTUUR VAN ONZE HEEMKUNDIGE KRING "OUD WACHTEBEKE"

Cesar David <i>(voorzitter)</i>	Azalealaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 01 62
Guy Hoebeke <i>(vice-voorzitter)</i>	Walderdonk 62	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 05 38
Guy Trangez <i>(schatbewaarder)</i>	Melkerijstraat 42	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 94 51
Luc. De Maesschalck <i>(secretaris)</i>	Marcel Herpelinckstraat 28	9042 Sint-Kruis-Winkel Tel. 09 345 07 23
Wies Creve <i>(hoofdredacteur)</i>	Axelsvaardeken 13	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 72 27
Irène De Caluwé-De Graeve	Kalve 30	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 02 24
Yvonne De Maesschalck-De Coene	Rechtstro 10	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 03 62
Marleen De Nys	Meersstraat 96	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 05 18
Lucrèce L'Ecluse	Axelsvaardeken 7	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 91 58
Eddy Van Acker	Geraniumlaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 64 04
Hilair Van Rompu	Grote Markt 8/B5	9060 Zelzate Tel. 09 345 00 38

Lid worden kan door betaling van 10 EUR per jaar aan één van onze bestuursleden of op rekening 068-2294367-53 van de Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke" te Wachtebeke. Voor deze bijdrage krijgt elk lid het jaarboek en 3 nummers van ons tijdschrift. Elke 1e zondag van de maand van 10 tot 12 uur is ieder lid welkom in onze praatherberg "Den Dhust" en in ons documentatiecentrum en onze tentoonstellingsruimten, in het oude rusthuis "De Mey".

De Vierschaar

"De Vierschaar" te Wachtebeke (2002)

Woord van de voorzitter	p. 1
Nieuws van de redactie	p. 2
Erratum	p. 3
Overlijdens Wachtebeke	p. 4
Overlijdens Sint-Kruis-Winkel	p. 5
Jubilea en andere wetenswaardigheden	p. 5
Het project Winkel	p. 6
Jaarlijkse reis	p. 7
Ons ledenbestand, wie zijn zij en waar wonen zij?	p. 8
Polygamie?	p. 9
Vlak voor Wereldoorlog II	p. 9
Fietszoektocht	p. 10
Aan café "Sportwereld"	p. 10
De Wachtebekenare	p. 11
Een streck te ver... of rare streken!	p. 12
Diamanten huwelijksjubileum	p. 12
Oprichting van de Warandewijk	p. 13
Lapnamen	p. 15
Wachtebeke 1944 - 1945	p. 15
Koninklijke Harmonie "De Eendracht"	p. 16
Halt!	p. 16

WAARDE HEEMVRIENDEN,

Psalmen zijn er niet meer bij, maar wel poëzie. Aalmoezenier Raf David schreef een bundel van 35 gedichten bij elkaar, als hulde aan 35 jaar Heemkundige Kring. Naast een ode aan zijn boezemvriend en vertrouweling E.H. Kanunnik Achiel Roets zijn er korte gedichten over onze ouders en grootvader. De hoofdbrok gaat echter over Wachtebeke. Befaamde prominenten uit onze jeugd jaren als Jules Persyn, Pastoor Camerman, Meester Galens en Paul Scheire maar ook volksfiguren als Thuur en Margriet Van Mossevelde komen in het stuk voor en ook de wijken worden niet vergeten. De dichtbundel wordt aangevuld met ludieke beschouwingen over het wereldgebeuren en het geheel wordt verlucht met talrijke foto's. Dit hebbeding "Uit Wachtebeke - 35 gedichten - door R.M.v.d.M." ligt ter inzage in ons documentatiecentrum en is te koop aan €12 mits voorinschrijving, vóór 4 oktober 2003.

35 Jaar, geen reden om op onze lauweren te rusten maar om naarstig verder te doen. Ten bewijze daarvan ons 35^e jaarboek dat u wellicht reeds hebt ontvangen of eerstdaags krijgt aangeboden bij de betaling van het lidgeld. Vooreerst een lezenswaardige bijdrage, bijeengeprokkeld en bewerkt door Luc. De Maesschalck, over de verkoop van de goederen De Mey. Na heel wat juridisch gekrakeel, zoals blijktbaar past bij een grote erfenis, werden de landerijen verkocht, verspreid over zowat gans Wachtebeke en enkele omliggende gemeenten. Mijmerend dat dank zij deze verkoop wij op heden prachtig gesetteld zijn in het rustoord naar deze milde schenkers genoemd. Mijn overgrootvader Augustien David heeft in deze verkoop als enige pachter de gronden gekocht waarop de eerste houten molen in cijns pacht stond. Als toetje wordt vermeld dat hij ongeletterd was, zoals wellicht zovelen in die tijd, maar het mulderschrift kende hij wel. Het was een getallenschrift dat dan weer door de geletterden niet kon ontcijferd worden.

Even belangrijk zijn de verhalen over de elektrische draadversperring tijdens de 1^e wereldoorlog. Ook weer iets dat bij mij herinneringen oproept aan de heroïsche heldendaden van Peetjen Wies, mijn grootvader die in die barre tijden op de meest vindingrijke wijze brieven oversmokkelde van Nederland naar België. Voor deze

bijdrage hebben wij wel leentjebuurtjes gespeeld bij Professor Vanneste maar je moet het toch maar allemaal opzoeken, plaatsen en aanvullen met plaatselijke gegevens. Historicus Guy Hoebeke doet hier eens te meer zijn titel alle eer aan.

Het wordt stilaan traditie dat wij voor onze heemvrienden ook weer een reis organiseren. Zoals reeds eerder aangekondigd, en in detail verder vermeld in dit blad, trekken wij naar Tongeren. Wij vermeien er ons met het leven van de oude Romeinen in het splinternieuwe Gallo-Romeins museum en bezoeken de middeleeuwse omwalling omdat deze van de Romeinen iets te ver af ligt voor stramme stappers. Ook een bezoek aan de basiliek en het begijnhof ontbreken niet op het appel. Een reis om niet te missen. Vlug inschrijven dus temeer omdat er zich reeds heel wat gegadigden hebben aangemeld die mee waren op de uitstap naar Durbuy en de dolmen van Wery, een organisatie van het Davidsfonds met medewerking van de Heemkring. Ditmaal organiseert onze Heemkring en verleent het Davidsfonds zijn medewerking. Een lucratieve samenwerking die ongetwijfeld voor een volle autobus zal zorgen. Meer dan 50 personen kunnen er niet in. De laatkomers hebben kans om achter het net te vissen. Iets wat zeker niet het geval zal zijn met

De Kringvoorzitter
Cesar DAVID

• Geregeld vermelden wij hier een aantal leden die komen aanzetten met paperassen allerhande, foto's, tijdschriften en een onvoorstelbaar assortiment voorwerpen (die we soms moeilijk kunnen thuisbrengen). Alles wordt in dank aanvaard, zorgvuldig geklasseerd en bewaard. Wij zijn hen uiteraard dankbaar en vermelden hier graag hun naam, in de vaste hoop dat hun voorbeeld ook anderen zal aansporen om het erfgoed van onze beide dorpsgemeenschappen (Wachtebeke én Sint-Kruis-Winkel) met aandacht te evalueren. Al te dikwijls gebeurt het immers dat waardevolle documenten, en ook wel oude spullen, veelal na een overlijden, achteloos weggegooid worden. En met 'waardevol' bedoelen wij hier niet 'geldwaarde'. Neen, het gaat hier vaak over unieke stukken, die in de toekomst nog zullen herinneren aan wat vroeger was: niemand stelt er prijs op om het allemaal zomaar te bewaren, maar achteraf heeft men spijt dat 'het' nergens meer te vinden is. Eén van de doelstellingen van de Heemkundige Kring is precies ervoor te zorgen dat de volgende generatie de onze, en die van onze ouders en grootouders - met een groot woord, die van onze voorvaderen - nog kan leren kennen zoals die eenmaal zijn geweest.

• Onze penningmeester Guy Trangez is hierin wel de kampioen. De documentatie die hij de laatste maanden in ons lokaal binnenbracht is bijna niet te overzien. Het vraagt tijd om dit alles uit te rafelen en te catalogeren. Vanwege apotheker Gabriël en Frieda Scheire-Van Peteghem ontvingen wij een omvangrijke hoeveelheid archiefstukken die toebehoorden aan wijlen burgemeester Oktaaf Scheire. Zeer belangrijk voor de Wachtebeekse historie in het derde kwart van de twintigste eeuw. Julien Hillewaert, André Mattelé-Hillaert en, kan het anders, Roger De Maertelaere kwamen ook voor de pinnen met interessante bijdragen. Vanwege Gaston Hesters kregen wij het militair zakboekje van zijn vader - 1909! - en een nog nooit geziene aardrijkskundige kaart van Wachtebeke; zij is in kleuren gedrukt op linnen, schaal 1/20000, en vouwt samen tot een formaat 'bloc note'. Wat vooral intrigeert: de weg die vanaf de Smishoek in de richting Zelzate loopt, tot in het Kloosterbos, wordt op de kaart 'Route de Bouchaute' genoemd, dus ook het huidige Rechtstro, de Walderdonk en de Gebroeders Naudtslaan. Wij konden niet achterhalen in welk jaar deze kaart werd uitgegeven en door wie...

• Maar het hoeven niet altijd spullen te zijn die ons bestuur gelukkig maken... Verscheidene van onze leden helpen ons ook op andere wijze vooruit. Wij denken hier aan Roger

Buyse, die er een hele avond voor over had om onze bestuursleden wegwijs te maken in de ingewikkelde materie van de wetgeving over de VZW's. Jacques De Smet springt bij als we eens PC-problemen hebben... en bij 'oudheidkundige' rakkers als wij in meerderheid zijn, gebeurt dat nog wel eens! Mogen wij hier ook eens ons bestuurslid-'barman' Hilair Van Rompu in het zonnetje zetten, die na elke eerste zondagvoormiddag van de maand een paar kilo lichter is geworden, zó druk is het daar in onze praatherberg! Hij heeft daarenboven op volgende dagen nog de zorg voor nazicht en aanvulling van de stock.

• Wij denken er dus ernstig aan: ofwel breken wij een paar muren weg om de ruimte te vergroten, ofwel stellen wij elke eerste zondag een tent op... (grapje!). Het is hier anders wel het ogenblik om nog eens een gemeend woord van dank uit te spreken voor de Raad en het personeel (van 'hoog' tot 'laag' - als dat daar al bestaat!) omdat wij daar, samen met vele van onze leden, over toch wel onvoorstelbare faciliteiten kunnen beschikken. Hoe zouden wij bijvoorbeeld in maart een 'succès fou' kunnen organiseren hebben met onze erwtensoepmatinee, indien we niet over al die hulp hadden kunnen beschikken?

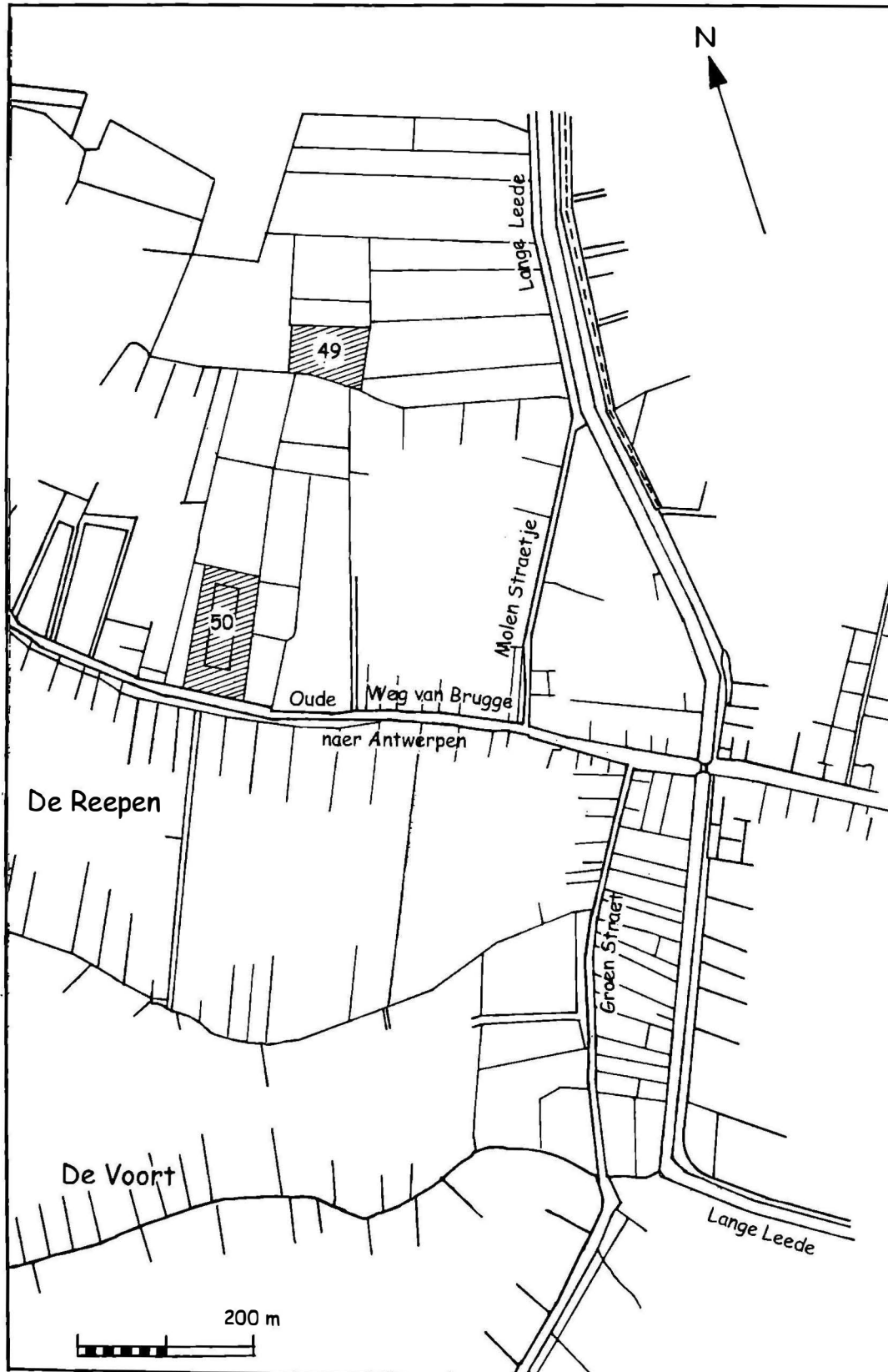
• Onze drukkerij Geers-Meskens verdient ook een eresaluut. Om echt onnaspeurbare redenen kregen Rita en Ward het in hun hoofd om ons - helemaal gratis - een aantal postkaarten te bezorgen waarop onze Vierschaar, in kleur, prijkt: dezelfde foto die voorkomt op de frontpagina van ons tijdschrift. Ze zijn te koop bij ons bestuur aan 50 eurocent... en geschikt voor verzending aan uw familie of kennissen. Onze penningmeester (eigenlijk zijn kas!) kan er maar wél bij varen. Hij heeft het zo al lastig genoeg!

• Tenslotte: elders in dit blad legt Eddy Van Acker u uit dat we ook met andere heemkundige kringen samenwerken. Zaken die wij hier lokaal niet kunnen gebruiken, veelal documenten die elders thuishoren of tijdschriften die wij dubbel hebben, staan wij graag aan collega's af. Dit bleek onlangs nog toen wij aan onze vrienden van de kring "De Turfsteker" uit Zelzate een aantal exemplaren van de Sint-Laurensklok, die zij zelf als Zelzatenaren niet hadden, konden meegeven. Uiteraard zijn wij zelf ook blij als wij een gelijkaardige gift toegestopt krijgen! (AC)

ERRATUM!

Het zal wel een computerduiveltje geweest zijn in plaats van de vroegere klassieke zetduivel die ons in verlegenheid heeft gebracht. Veel lezers van ons jaarboek 2002 zullen het gemerkt hebben: de kaart op pagina 40 staat in spiegelschrift afgedrukt. Hoe dat mogelijk was hebben wij nog niet achterhaald, maar velen zullen het met ons beamen: met computers is alles mogelijk.

En aangezien jullie natuurlijk recht hebben op de juiste weergave (wie heeft nu een spiegel bij de hand om een tekst te lezen?) drukken we de kaart hieronder in de juiste vorm af. Nu ja, dat hopen we toch. We hebben in elk geval voldoende wijwater rond gesprenkeld om alle duivels uit de buurt te houden (LDMA).

Kaart 2 - Popp Blad A3 (a)

LDMA 2001

Ghislain Aimé VERDURMEN Echtg. Leontine Braems	Overslag 23	° Overslag (NL) † Wachtebeke	15/09/1952 02/01/2003
Ghislena Maria JOOS Wed. Robert Claeys	Meersstraat 31	° Drongen † Gent	08/02/1917 03/01/2003
Maurice LIPPENS Ongehuwd	Godshuisstraat 13	° Wachtebeke + Wachtebeke	28/11/1934 06/01/2003
Hubert Cesar DE GRONCKEL Ongehuwd	Groenstraat 15	° Wachtebeke + Wachtebeke	26/02/1950 15/01/2003
Anna Marie BOUVRY Wed. Joseph Knuyt	Schoolstraat 18	° Wachtebeke + Aalst	18/10/1935 15/01/2003
Maria VAN DER JEUGD Wed. Clemens Gerres	Godshuisstraat 13	° Wachtebeke + Wachtebeke	07/09/1914 16/01/2003
Alois DIELEMAN Echtg. Marcella Bouvry	Walderdonk 40	° Moerbeke-Waas + Wachtebeke	28/02/1937 21/01/2003
Celina BOERJAN Wed. Cesar Gerres	Meersstraat 31	° Zelzate + Wachtebeke	01/08/1914 22/01/2003
Augusta Elisabeth SUY Wed. Albert Ongenae	Meersstraat 31	° Moerbeke-Waas + Wachtebeke	17/12/1915 27/01/2003
Carine ALLIET Echtg. Dirk Creve	Langelede 84	° Zelzate + Wachtebeke	12/06/1967 05/02/2003
Albert Desiré GANSBEKE Echtg. Julia Buyst	Meersstraat 31	° Lokeren + Gent	20/11/1915 07/02/2003
Marcel WILLEMS Ongehuwd	Oudeburgse Sluis 17	° Zelzate + Wachtebeke	20/04/1925 10/02/2003
Lisette Julienne WYNGAERD Wed. André Slabbaert	Ramonshoek 33	° Wachtebeke + Wachtebeke	09/10/1935 14/02/2003
Alexia Clara LEPOUTRE Wed. Gerardus Celie	Kalve 3	° Handzame + Gent	06/06/1930 27/02/2003
Oscar Bernard HAES Wedn. Julia Vols	Godshuisstraat 13	° Evergem + Gent	22/02/1914 02/03/2003
Gerard Cyriel DE CLERCK Echtg. Viviane Verplancke	Overslagdijk 58	° Moerbeke-Waas + Wachtebeke	16/09/1943 04/03/2003
Willy Jozef VANKERCKHOVE Echtg. Jeanine De Vylder	Spechtstraat 9	° Gent + Wachtebeke	26/03/1943 07/03/2003
Maria Barbara DE CLERCK Wed. Achille Van Acker	Godshuisstraat 13	° Wachtebeke + Wachtebeke	05/04/1914 08/03/2003
Andy ROMBAUT Ongehuwd	Cornilstraat 5	° Lokeren + Gent	11/06/1975 08/03/2003
Magdalena Juliana DE CALUWE Wed. Roger Ramont	Godshuisstraat 13	° Wachtebeke + Wachtebeke	15/01/1913 09/03/2003
Eleonora Maria VANDAMME Wed. Emile Plasschaert	Godshuisstraat 13	° Wachtebeke + Wachtebeke	22/12/1921 09/03/2003
Marcel Petrus ONGENA Wedn. Margaretha De Kerpel	Meersstraat 66	° Lokeren + Gent	12/06/1920 13/03/2003
Savio SOGUTLU	Zwaluwlaan 37	° Gent + Gent	18/03/2003 20/03/2003
Leonie Marie DE DECKER Ongehuwd	Godshuisstraat 13	° Wachtebeke + Wachtebeke	16/06/1924 22/03/2003

Pauline Ruth WINTER Wed. Alphonse Van den Abeele	Meersstraat 31	° Radevormwald (D) + Gent	05/07/1922 26/03/2003
Erna Paula VAN DAMME Echtg. Gerard Van Bastelaere	Dennenlaan 3	° Lokeren + Gent	13/09/1943 02/04/2003
Mariette Leonie KURVERS Wed. Raymond De Crits	Godshuisstraat 13	° Maastricht (NL) + Wachtebeke	30/05/1920 04/04/2003
Godelieve Alphonsine DE BAETS Echtg. Achiel De Coninck	Groenstraat 21	° St.-Kruis-Winkel + Wachtebeke	01/11/1936 06/04/2003
Roger Karel VISPOEL Ongehuwd	Godshuisstraat 13	° Mendonk + Wachtebeke	16/08/1931 17/04/2003
Irma Mathilde L'ECLUSE Wed. Constant Fermont	Godshuisstraat 13	° Wachtebeke + Wachtebeke	18/09/1905 30/04/2003
Albert Eduard DE BRABANDER Echtg. Maria D'Hondt	Stationsstraat 188	° Wachtebeke + Gent	16/04/1921 01/05/2003
Cornelis Izaak BLIEK Wedn. Hélène Criel	Godshuisstraat 13	° Rotterdam (NL) + Wachtebeke	22/01/2003 06/05/2003

OVERLIJDENS ST.-KRUIS-WINKEL (01/01/2003 - 15/04/2003)¹

Raymond BONNAERENS Echtg. Maria De Loof	St.-Kruis-Winkeldorp, 2	° Gent + St.-Kruis-Winkel	17/01/1922 23/02/2003
Elise Magdalena DE SMET Echtg. Honoré Van Acker	Bloemenboslaan, 7 (Zelzate)	° St.-Kruis-Winkel + Gent	13/01/1922 06/03/2003
Maria VAN DER STRAETEN Ongehuwd	St.-Kruis-Winkeldorp, 51	° St.-Kruis-Winkel + St.-Kruis-Winkel	02/01/1934 27/03/2003
Jeanne-Marie VAN DAMME Echtg. Raymond Bomeré	Barkstraat, 20	° St.-Kruis-Winkel + Gent	17/06/1949 15/04/2003

Eddy Van Acker

¹ Overgenomen uit het parochieblad van Sint-Kruis-Winkel

JUBILEA EN ANDERE WETENSWAARDIGHEDEN

binnen Wachtebeke en Sint-Kruis-Winkel.

Nu en dan krijgt onze redactie een paar opmerkingen over het ontbreken van bepaalde inlichtingen, maar meer nog over de onvolledigheid van sommige lijsten.

Wat de huwelijken betreft, en dit kan net zo goed gelden voor geboorten, heeft de redactie na rijp overleg besloten deze gegevens niet meer op te nemen. Wij geven tenslotte geen infoblad uit, en het opnemen van al deze gegevens zou een te grote hap van ons toch zo al beperkt aantal bladzijden in beslag nemen. Bovendien valt ons blad slechts driemaal per jaar in uw bus, zodat alle actualiteitswaarde ontbreekt. Informatie voor uw verzending van gelukwensen haalt u dus best elders om niet te laat te arriveren!

En wat de huwelijksjubilea betreft: ja, wij publiceren die éénmaal per jaar - voor zover wij die mógen publiceren! Er is inderdaad nog zoiets als de wet op de privacy... Wij - en dat is eigenlijk alleen maar onze onvermoeibare speurder Eddy Van Acker - zijn verplicht elk jubilerend koppel te vragen of we hun feestdatum wel mógen vermelden... Sommige paren zijn er zeker helemaal niet op gesteld op die dag in de belangstelling te staan. Daarvoor kunnen verschillende redenen bestaan - familiale, gezondheid, en ga maar door - die wij moeten respecteren. Kortom, u komt bij ons alleen die jubilarissen aan de weet, die graag felicitaties en alles wat daar rond hangt in ontvangst nemen.

(AC)

HET PROJECT WINKEL: stand van zaken (maart 2003)

Op 18 maart gaf de Gentse Dienst Stadsarcheologie, dit in het kader van de jaarlijkse algemene ledenvergadering van de GVSA¹, een overzicht van de stand van zaken van het Project Winkel, een zogenaamde "status questionis". Het was immers al een tijd geleden dat de meesten onder ons nog van het project gehoord hadden. Wat nog niet wil zeggen dat er geen vorderingen gemaakt worden, ook al dient Stadsarcheologie zijn tijd te wijden aan talrijke - te talrijke - projecten. Hun ondersteuning van de opgravingen op het Sint-Pietersplein, die meer dan een jaar zullen duren, is daar maar één voorbeeld van.

Te Sint-Kruis-Winkel is het meeste veldwerk afgelopen. Enkel in Rostijne wordt nog geprospecteerd. Door middel van een handboor - een zogenaamde megaboor - worden daar, in een raster van 10 op 10 meter, in de nog resterende bossen boringen verricht met de bedoeling gegevens terug te vinden uit de prehistorie. En die zijn er ook. Onverwacht was wel dat, onder een deklaag, het prehistorisch loopvlak teruggevonden werd. De - eerder schaarse - aan het licht gekomen silex-fragmenten tonen aan dat in het steentijdperk² Rostijne reeds bezocht werd door jagers-verzamelaars, rondtrekkende nomadengroepen zonder vaste verblijfplaats. Verbazend is dit niet: ook rond Warandekapel en in Mendonk zijn vondsten uit dit tijdperk opgedoken en zelfs vrij talrijk. Deze bewoners, als we ze zo mogen noemen, leefden dus "van de jacht en de visvangst" - zoals we dat indertijd in de geschiedenisles leerden - en hadden werktuigen uit steen (doorgaans silex). Terloops: onze roemruchte "Oude Belgen" behoorden niet meer tot deze categorie: dit waren reeds landbouwers, met vaste woonplaats (sedentairen) en ze kenden ijzeren werktuigen en wapens. Het boren en het onderzoek van de boorresultaten, dat nog steeds voortduurt, is in handen van de Universiteit Gent, vakgroep archeologie (dr. Philippe Crombé).

En de Romeinse vondsten, waarvan br. Leopold indertijd gewag van maakte? Niet het minste spoor. De nog bestaande verzameling Gilleman, gedeeltelijk bewaard in het gemeentehuis te Zelzate (fossielen), in het Bijlokemuseum en deels in Oudenaarde, bevat geen vondsten die als Gallo-Romeins kunnen worden geklasseerd. Navraag door ondergetekende bij o.a. de familie De Wulf die nog in Rostijne woont leverde ook geen resultaat op³. Zijn deze vondsten er nooit geweest, of zijn ze alle in privé-handen? Wie beschikt over bijkomende informatie?

Veel onderzoek is ook verricht naar de bouwgeschiedenis van de kerk. Boven de gewelven, onder het dak, zijn nog talrijke sporen van de ontwikkeling terug te vinden. Het archiefonderzoek is echter nog onvolledig, zodat een nauwkeurige datering van de diverse bouwfases niet mogelijk is. Momenteel houdt men het bij schattingen, die o.a. mogelijk zijn door de afmetingen van de gebruikte steen. Uit de geschriften weet men reeds dat er een bedehuis moet geweest zijn eind dertiende eeuw, maar hiervan zijn geen

sporen teruggevonden. Mogelijk zijn deze ondergronds wel te vinden, maar het zal duidelijk zijn dat men daartoe niet de kerkvloer wenst uit te breken, nog afgezien van het feit dat niet met zekerheid te achterhalen is of deze kerk zich op dezelfde locatie bevond als de huidige. Aan de hand van het baksteenformaat en het aantal lagen schilderwerk dat er op teruggevonden is heeft men ontdekt dat het koor van de kerk het oudste gedeelte is en dat dit dateert uit de 14e eeuw. Ook een latere uitbreiding met zijbeuken behoort tot deze periode, zodat eind veertiende eeuw er reeds een driebeukige kerk moet geweest zijn. De toren werd pas later gebouwd, losstaand van de kerk, en dit in de 15e eeuw. De verbinding tussen koor en toren - het schip - is pas later verwezenlijkt, maar toch nog in dezelfde eeuw. Het optrekken van de toren, nog losstaand van het eigenlijke kerkgebouw, was toen een gebruikelijke methode, ook toegepast bij o.a. de bouw van de Sint-Baafskathedraal. Aan de noordzijde van de kerk zijn nog sporen van een dwarsgebouw te vinden en mogelijk bestond dit ook aan zuidzijde. De cementsporen op de toren, onder het dak, tonen aan dat de vroegere bedaking niet altijd dezelfde hoogte heeft gehad: er zijn duidelijk twee onderscheiden dakhoogtes geweest. In de 17e eeuw werd de kerk tot een hallenkerk omgebouwd, later, in de achttiende eeuw, onder één enkel dak gebracht. De zuidzijde werd volledig vernieuwd. Als laatste fase kunnen we de 19e eeuw vermelden, toen de sacristie en de doopkapel werden bijgebouwd. Het oorspronkelijke koor van de kerk is tot op de dag van vandaag bewaard gebleven, ook al kende het in de loop der eeuwen wel enkele aanpassingen.

Interessant is ook het onderzoek naar de huizen van de familie Della Faille. Zoals onze leden reeds zullen weten hadden zij in Sint-Kruis-Winkel een kasteeltje, in 1826 omgebouwd tot de hoeve in het dorp die enkele jaren geleden afgebroken werd. Men vermoedt dat de oorsprong van het kasteeltje teruggaat tot een middeleeuwse motte, een soort omwalde en versterkte hoeve met een opperhof en een neerhof. Men moet zich hierbij het opperhof voorstellen - zoals de naam het zegt - gebouwd op een opgeworpen terp, bedoeld als versterking, met aansluitend het lager gelegen neerhof als kleine boerderij. Het negentiende-eeuwse kasteeltje heeft waarschijnlijk niet lang bestaan. Het was ook niet de hoofdwoonst van de Della Failles, deze dient men in Gent te zoeken (huis van Ravenstein, in Onderbergen). Van Sint-Kruis-Winkel is de familie naar Evergem getrokken (Elslo?). De Della Failles hielden echter voet aan de grond in onze gemeente: in 1826 werd het tegenoverliggende huis aangekocht (Dorp 62). Het was niet meer dan een zomerverblijf, maar de grote aanwezige tuin en de aangetroffen muurschilderingen wijzen erop dat het toch een belangrijke woning betrof. In dit huis is trouwens in 1846 burgemeester Louis Della Faille overleden. Hij ligt begraven in de familiekerk op het kerkhof van Sint-Kruis-Winkel. Er zijn in het huis, buiten de door ons reeds vermelde⁴, nog meer muurschilderingen ontdekt, waaronder één waarin het wapenschild van de familie opgenomen is. Een andere - zwaar beschadigd -

stelt hoogstwaarschijnlijk het vroegere kasteeltje voor. Het zal echter, gezien de aard van de beschadigingen en de aard van de aanpassingen die momenteel aan het gebouw worden aangebracht, niet mogelijk zijn al deze schilderijen te bewaren en te restaureren. Door het verwijderen van binnenmuren is bijvoorbeeld de schildering waarvan we in een vorig nummer een detailfoto publiceerden, reeds verdwenen.

Ook is meer bekend geraakt over het zogenaamde 'Hof van Wevelgem'. In 1227 kocht de abdij van Wevelgem 108 bunder (ca. 140 hectare) grond van Rogier van Winkel. Het was eerder woeste grond, zogenaamde wastine. Men heeft een uit 1635 daterende kaart teruggevonden van dit terrein, samen met het bijhorende landboek waarin alle percelen beschreven staan. Ongeveer tweederde van de gronden lagen ten noorden van de huidige Albert De Smetstraat.

Deze reikten tot aan het domein van de Bijloke, Rostijne dus. Het andere gedeelte lag zuidwaarts, naar het dorp toe. Een deel van dit domein werd verpacht, een ander deel niet omdat de grond te slecht was.

Tot hier wat losse informatie die we konden vernemen op de hierboven genoemde vergadering. Om er meer over te weten te komen zullen we moeten wachten op de beloofde publicaties. Helaas was er slecht nieuws hieromtrent: gezien de talrijke taken die Stadsarcheologie momenteel af te werken heeft is het niet mogelijk de teksten te publiceren tegen de voorziene datum (september 2003). Momenteel voorziet men een vertraging van een jaar. We blijven echter leven in hoop ...

Luc. De Maesschalck

Onze jaarlijkse reis
voert ons ditmaal naar de oudste stad van België

TONGEREN

Wanneer? Zaterdag 30 augustus 2003

Programma:

- vertrek aan **de kerk** (dus niet aan de Dhust!) om 07.30 uur, aankomst te Tongeren om 10.00 uur
- ontvangst met koffie en Tongerse specialiteiten
- voormiddag: bezoek aan het Gallo-Romeins museum
- middagmaal (soep, kalkoengebraad, bavarois)
- namiddag: bezoek aan de stad: basiliek met schatkamer, begijnhof, middeleeuwse omwalling met Moerenpoort
- einde om ca. 16.00 uur, met koffie en Haspengouwse fruittaart
- wij verwachten om ca. 19.30 terug te zijn in Wachtebeke

Om alles vlot te laten verlopen hebben wij twee gidsen voorzien, die ons de ganse dag zullen begeleiden. **Dit alles voor de prijs van €35,- (leden) of €40,- (niet-leden)**. Inschrijven kan gebeuren bij elk bestuurslid, of door storting van het bedrag van 35,- euro op rekeningnummer 068-2294367-53, met de vermelding 'Reis Tongeren' + aantal personen.

Enkel uw betaling geldt als inschrijving!

1 GVSA: Gentse Vereniging voor Stadsarcheologie. Deze vereniging is te onderscheiden van de Dienst Stadsarcheologie zelf, alhoewel ze onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Tot op zekere hoogte is ze te vergelijken met een heemkundige kring. Ze werd opgericht in 1977, met als doel "het coördineren en organiseren van allerhande activiteiten in verband met archeologie in al haar facetten" ("De GVSA: een terugblik", in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, Gent, 1994, nr. 3, p. 20). Praktisch beperken deze activiteiten zich hoofdzakelijk tot het publiceren van "wetenschappelijke hoogstaande bijdragen" in het hier genoemde tijdschrift. Diverse leden en / of medewerkers van de Dienst Stadsarcheologie maken deel uit van het bestuur van de GVSA en zorgen ook voor de artikels. Jammer genoeg blijkt de laatste jaren daar weinig tijd voor te zijn ...

2 Het steentijdperk duurde tot ca. 2.000 jaar voor Christus. Dit is zelf ook nog in te delen in meerdere periodes (Mesolithicum, Neolithicum, ...) De diverse vondsten waarvan sprake horen wel alle thuis in het steentijdperk maar stammen daarom nog niet alle uit hetzelfde millennium.

3 Onze hoop hierbij waren de dagboeken van Serafien De Wulf, waarvan br. Leopold melding maakt in zijn artikel. Deze "dagboeken" blijken echter te bestaan uit enkele schoolschriften van Serafien (die moeten bijna een eeuw oud zijn!) en schriften waarvan de inhoud betrekking heeft op zijn activiteiten als boswachter, zoals bijvoorbeeld de opbrengsten van houtverkopen. (Met dank aan de familie De Wulf die deze documenten ter inzage gaf). Ook navraag bij een persoon die, volgens Odette De Wulf, nog Romeins aardewerk in zijn bezit zou hebben afkomstig uit Rostijne leverde niets op.

4 DE MAESSCHALCK L., "Muurschilderingen te Sint-Kruis-Winkel", in: De Vierschaar, HK "Oud Wachtebeke", 2002, nr. 1 / 2, p. 3.

ONS LEDENBESTAND, WIE ZIJN ZIJ EN WAAR WONEN ZIJ?

Zoals we in ons eerste nummer van dit jaar vermeld hebben werd een goede 35 jaar geleden, om precies te zijn op 10 december 1967, onze Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke" boven de doopvont gehouden. Het idee voor het stichten van een dergelijke vereniging was ontstaan in de schoot van de toenmalige Wachtebeekse karabijnschuttersclub, waar Robert Van de Velde enkele medeleden aanporde om samen met hem te Wachtebeke een heemkundige vereniging op te richten. Over het hoe en het waarom onze vereniging tot stand is gekomen gaan we het hier nu niet hebben, dat verhaal is terug te vinden in ons jaarboek van 1987.

Hier gaan we even stil staan bij jullie, onze leden.

Op de stichtingsvergadering in december 1967 waren er 6 personen aanwezig. Deze personen waren dan ook de eerste zes leden die onze vereniging rijk was. Dit waren: Maurits Van Heirsele, Robert Van de Velde, Albert Vervaet, Roger Vervaet, Gustaaf De Buck en Alois Creve. Dit zestal gaf zich meteen de opdracht mee om een degelijke ledenwerving te organiseren, zodat op het einde van 1968 er al ...18 personen bereid waren gevonden om zonder blikken of blozen 100 oude Belgische franken te betalen om zo lid te kunnen worden van deze nieuwe Wachtebeekse vereniging. Dit aantal evolueerde verder tot 57 leden in 1971, 137 in 1972, 270 in 1974 en 300 in 1979. In de jaren tachtig ging dit aantal met grotere sprongen vooruit en telden we 580 leden in 1983, 700 in 1986, en 730 leden bij ons 20-jarig bestaan in 1987. Over hoe die cijfers in de eerste helft van de jaren negentig verder geëvolueerd zijn is er jammer genoeg niets bewaard gebleven, maar dat dit in de juiste richting gebeurde blijkt uit de telling van 1999, toen de Heemkundige Kring "Oud-Wachtebeke" maar liefst 836 leden telde. Dit was meteen ook het grootste ledenaantal tot nu toe. Momenteel (mei 2003) zijn er 801 lidmaatschappen. De reden voor deze kleine daling is zeker niet dat onze werking er is op achteruitgegaan of dat er geen interesse voor heemkunde meer zou zijn; u hoeft ons maar eens op de eerste zondag van de maand een bezoekje te brengen in onze lokalen in het "Oud Rusthuis De Mey", om het tegendeel bewezen te zien. Trouwens in 2001 en 2002 mochten wij met veel plezier respectievelijk 42 en 26 nieuwe leden inschrijven. Een aanzienlijk aantal van deze 68 nieuwe leden hebben wij trouwens te danken aan de uitbreiding van ons werkgebied met Sint-Kruis-Winkel.

De daling van het ledenaantal is, daar ons ledencorps voornamelijk bestaat uit senioren, jammer genoeg meestal te wijten aan het overlijden van desbetreffend lid.

Op de vraag wie onze leden zijn, waar zij vandaan komen of waar zij wonen, is het vrij normaal dat het merendeel van onze leden echte Wachtebekenaren zijn die, ofwel nog steeds (en waarschijnlijk voor altijd) in Wachtebeke wonen, of die om de één of andere reden onze gemeente verlaten hebben maar nog steeds een grote belangstelling tonen voor wat er reilt en zeilt in hun geboortedorp. Echt ver is het merendeel van deze uitwijkingen blijkbaar niet geraakt, want een optelsommetje van het aantal leden woonachtig te Wachtebeke en deze wonende in de aangrenzende gemeenten

zoals Sint-Kruis-Winkel, Zelzate, Moerbeke, Zaffelare, Mendonk, Zuiddorpe (NL), Westdorpe (NL) en Overslag (NL), leert ons dat maar liefst 679 van onze 801 leden aan deze voorwaarden voldoen. Ons twee verste leden zijn terug te vinden in Nederland, in Amsterdam en in Oegstgeest, even ten noordwesten van Leiden, terwijl de twee leden met de langste staat van dienst Gustaaf De Buck en Wies Creve zijn. Deze twee heren behoorden tot het "stichtend zestal" en zijn dus maar liefst 35 jaar onafgebroken lid. Voor Wies Creve moet hier nog aan toegevoegd worden dat hij gedurende deze periode van 35 jaar ook bestuurslid was.

Naast onze uitgeweken Wachtebekenaren zijn er in dit ledenaantal ook enkele opmerkelijke verenigingen en openbare instellingen opgenomen. Zo wordt er ieder jaar een exemplaar van ons jaarboek verstuurd naar de Stadsbibliotheek Antwerpen, de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, het Rijksarchief te Gent, Administratief Centrum van de Provincie Oost-Vlaanderen te Gent, de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Waasland te Sint-Niklaas, de Stedelijke Bibliotheek Sint-Niklaas, het stadsarchief van Eeklo, de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel, en het Koninklijk Instituut van het Kunstpatrimonium te Brussel.

In de onderstaande kolom vind je het aantal leden per woonplaats.

Woonplaats	Aantal leden	Essen	1
		Geel	1
		Terdonk	1
Wachtebeke	565	Gontrode	1
Zelzate	50	Grimbergen	1
Sint-Kruis-Winkel	32	Hamme	1
Moerbeke	17	Kalfort-Puurs	1
Gent	14	Kalken	1
Evergem (groot)	11	Kapellen	1
Lokeren	9	Kaprijke	1
Sint-Niklaas	7	Knokke	1
Eeklo	6	Knokke-Heist	1
Lochristi	5	Lembeke	1
Zaffelare	5	Leuven	1
Zuiddorpe (NL)	4	Merksem	1
Antwerpen	3	Oegstgeest (NL)	1
Brussel	3	Olsene-Zulte	1
Destelbergen	3	Oostende	1
Kieldrecht	3	Oostkamp	1
Mariakerke	3	Overijse	1
Merelbeke	3	Scheldewindeke	1
Westdorpe (NL)	3	Sint-Lievens-Houtem	1
Assenede	2	Sint-Martens-Latem	1
De Pinte	2	Sint-Truiden	1
Desteldonk	2	Stabroek	1
Maldegem	2	Stekene	1
Mendonk	2	Tongeren	1
Overslag (NL)	2	Vloesberg	1
Sint-Amandsberg	2	Wieze	1
Zeveneken	2	Wijnegem	1
Amsterdam (NL)	1	Zwijndrecht	1
Beervelde	1		
Berlare-Overmere	1		
Beveren-Waas	1		
Boekhoute	1		
Drongen	1		
Erpe	1		

De Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke" is op zijn beurt, samen met meer dan 40 andere Oost-Vlaamse heemkundige verenigingen, lid van het Verbond van de Kringen voor Heemkunde in Oost-Vlaanderen. Naast het organiseren van een jaarlijkse "Gouwdag" en een zesmaandelijks Raadsvergadering, is er via dit Verbond o.a. ook een afspraak gemaakt dat iedere vereniging haar publicaties onderling ruilt. Zo beschikken wij als Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke" over een degelijke verzameling Oost-

Vlaamse heemkundige literatuur. Al deze publicaties zijn terug te vinden in ons Documentatiecentrum en zijn voor onze leden gratis ontleenbaar.

Dit Documentatiecentrum is, net zoals ons praatcafé "Den Dhust", voor onze leden iedere eerste zondag van de maand toegankelijk en dit tussen 10h00 en 12h00.

Eddy Van Acker.

POLYGAMIE?

Ik kan mij zo voorstellen dat de negen jolige knapen op de voorgrond van deze foto een wel zéér gezellige namiddag zullen meegemaakt hebben... Zij hadden niet minder dan 32 jonge freules als speelgenootjes...

Voor de ongeruste moeders van de jongedames zal het wel een geruststelling zijn geweest dat de ontmoeting plaatsvond onder de waakzame ogen van onderpastoor De Valck en vooral van juffrouw Martha Scheire! Het kan nochtans geen uitsluitend Langeleedse aangelegenheid zijn geweest (juffrouw Scheire 'stond' op die wijkschool), want ik herken evengoed 'dorpelingen'. Gezien E.H. Jozef De Valck op onze parochie Wachtebeke verbleef van 9 september 1945 tot 24 juli 1949, kan de foto ± 1946-47-48 genomen zijn. Kan één van onze leden (want meerdere van onze huidige leden komen op dit staatsieportret voor) in de pen kruipen en ons, rij voor rij, laten weten wie hier allemaal in de lens kijkt? Dank bij voorbaat!

(AC)

V LAK VOOR WERELDOORLOG II... 'Walderdonschool' 1939

Onder de hoede van 'meester' Robert Casneuf poseren zijn leerlingen aan het einde van het schooljaar 1939, dus ergens in de laatste dagen van juni. Gaat het hier alleen over het zesde studiejaar, of zien we hier het vijfde én het zesde samen? Drie en vier, vijf en zes, en zelfs, toen nog, zeven en acht, hadden met hun tweeën één onderwijzer. In 1939 waren dat, afwisselend voor het eerste jaar, juffrouw Marie Scheire of meester Oscar Galens (het volgende jaar wisselden ze voor het tweede jaar, zodat de verlaters van het eerste jaar in het tweede studiejaar dezelfde leerkracht terugvonden). Voor 3 en 4: meester Aimé Gysel; voor 5 en 6 dus meester Casneuf, en voor 7 en 8 hoofdonderwijzer Jozef Dewaele.

Ik herken in het midden dan de foto, bijna bovenaan, een andere bekende Wachtebeekse 'meester'. Kan die ons misschien eens op papier zetten welke kerels ons hier aankijken? Reeds vooraf onze hartelijke dank!

(AC)

Fietszoektocht 2003

**Fietsen doorheen Wachtebeeks
heden en verleden**

Ingericht door
de Plaatselijke Openbare Bibliotheek
in samenwerking met
de Heemkundige Kring 'Oud Wachtebeke'
Vakantiegenoegens Wachtebeke
Feestcomité Overslag
CSC en WAC.

De zoektocht is vrij te rijden
in één of meerdere dagen van
**zondag 29 juni tot
dinsdag 30 september 2003.**

De af te leggen afstand bedraagt ± 33 kilometer.

Inschrijvingen en info (reglement)
aan de balie van de Bibliotheek,
van het Cultuurcentrum en van het OCMW.

AAN CAFE "SPORTWERELD"

**Bij Laura Puts-De Geest
aan het Station**

De huldiging van deze
gevierde schutter dateert
nog van de 'glorietijd'.
Over wie gaat het hier, en
in welk jaar zou dat
geweest zijn? Hoewel ik
zelf nog ettelijke gezichten
herken, moet ik voor een
aantal andere toch passen.
Misschien kunnen Gerard
en Gilbert Colman, die
hier ook poseren, ons een
handje helpen?

Wetenswaardig is ook
hierbij, dat Laura de laatste
jaren van haar carrière haar
café had omgedoopt: het
heette toen voluit: 'De
Kroeg der Ellende'!

(AC)

*Gelijk waar men ook gaat, ten tijde van vandage,
Elkeen is vies of kwaad, 't is kermen en 't is klagen :
't is van den duren tijd, van boter, meel en vet,
't is haat en nijd of kwaad, gelijk waar men de voeten zet...*

REFREIN: De wereld hangt in 't strop, of staat op zijne kop!
't En is maar ik, 't en is maar ik
die nooit van niets gebare,
'k worde kik, 'k worde kik
daarvan nooit niets geware,
want 'k benne kik, want 'k benne kik
nen Wachtebekenare:
en zo, zo leef ik vrij en blij,
ten allen tijd van zorgen vrij;
ik laat het al zijn gangen gaan
en trekke 't mij niet aan.

*Het vrouwvolk in de stad, kan geen heel kostuum meer kopen,
En daarbij komt het dat, ze half in 't naakte lopen.
Indien zo'n mademoiselle op ons gemeente was,
men zegge wat men wil, maar groot en klein elk riep haar na!*

REFREIN

*En wat ze nu nog doen, ze gaan in 't wilde lopen :
Ze willen voor 't fatsoen, een kopken haar verkopen :
Het is à la garçon, ofwel een polkaheer,
Zij zijn nu toch zo schoon, ge ziet ze lopen op een draf.*

REFREIN

*Mijn vrouwke weet dat goed, dat ik voor niets zal deinzen,
En dat ik alles doe, waarop ze mij zal wijzen.
Indien ik wat te laat uit ene herberg kom,
Dan zegt ze in 't gelaat: ge zijt geen goede bruidegom.*

REFREIN

*Die geren drinken bier, zijn kwaad nu op de bazen :
De pinten zijn te duur, en veel te klein de glazen.
En nu nog 't nieuwe uur, 't is veel te lange klaar !
De pekkers kijken zuur, en zeggen brommend tot elkaar:*

REFREIN

(Hoewel ik de tekst van dit lied - en de melodie ! - al heel wat jaren ken, sedert 1961 om precies te zijn, ben ik nooit aan de weet gekomen wie de tekstschrijver van dit wat manke Wachtebeeks volkslied is. De tekst zou uiteraard veel aan authenticiteit winnen kon hij in het 'Wabeeks' gezongen worden. De omzetting op papier naar ons eigen dialect is echter niet zo eenvoudig als het misschien lijkt. De melodie kan elders 'gestolen' geweest zijn. Het lied wordt nog telkenjare op het jaarlijks teerfeest van de Koninklijke Sint-Ambrosiusgilde gezongen. Nadere inlichtingen omtrent dit lied worden graag bij de redactie van dit blad ingewacht. - AC).

Nog maar eens...

EEN STREEK TE VER... OF RARE STREKEN !

Vele gegevens... meer verwarring!

Na de bekendmaking, in augustus 2001, door de Dienst Toerisme Oost-Vlaanderen, van de gewijzigde indeling en benamingen van de gewesten, is een totale verwarring ontstaan door de nieuwe statuten van Toerisme Meetjesland v.z.w. van juli 2002!!

Inderdaad, volgens het Provinciebestuur zou Wachtebeke, samen met Zelzate en... Evergem, onder de 'hoede' geplaatst worden van het nieuwe "Strategisch Plan Gewest Gent". Ineens is Wachtebeke toch geen Waasland meer. Zelzate en Evergem worden uit het Meetjesland geweerd! Eén jaar later, n.l. in juli 2002, worden in de nieuwe statuten van "Toerisme Meetjesland v.z.w." de gemeenten vermeld die er deel van uitmaken. Er zullen afgevaardigden van die gemeenten aangeduid worden. Rekening houdende met het eerste gegeven zijn Wachtebeke, Zelzate en Evergem gewipt omdat ze 'n 'plaatsje' krijgen in het "Strategisch Plan Gewest Gent" en niet in het "Streekplatform Meetjesland"!

Maar wat zien we in die nieuwe statuten van "Toerisme Meetjesland v.z.w."? Wachtebeke en Zelzate worden natuurlijk niet vermeld, maar... Evergem wel!!! Zou die laatste gemeente een 'strategisch' gaatje gevonden hebben om aan het "Gewest Gent" en dus ook aan het fusiegevaar te ontsnappen?

Over deze zaken werden op 18/06/2002 aan de heer Vlaamse Minister van Binnenlandse Aangelegenheden Van Grembergen, tevens burgemeester van Evergem en zodoende betrokken partij, schriftelijk vragen gesteld. Een antwoord daarop is nooit gekomen... Daarom werd een herinnering gezonden op 10/08/2002. Ook die bleef, tot nog toe, zonder enig gevolg...

Daaruit kan afgeleid worden dat het spijtig genoeg de negatieve kant opgaat. Alles wijst op een komende fusie van Wachtebeke, Zelzate (en Evergem), met Gent. Een 'strop' voor velen!

Onvermijdelijk denkt men terug aan het lot van de poldergemeenten ten noorden van Antwerpen.

Als men alles overschouwt krijgt men bijna de indruk dat de provincie Oost-Vlaanderen al een tijdje in de 'uitverkoop' staat! Inderdaad:

1) Bij de indeling van de telefoonzones heeft Belgacom een groot gedeelte van Oost-Vlaanderen in de Antwerpse 03-zone geplaatst (tot Stekene en zelfs ook de hoofdstad van het Waasland : Sint-Niklaas).

2) De Kamer van Koophandel van het Waasland werd, niet zo lang geleden, gefusioneerd met die van Antwerpen.

3) Na Linkeroever Antwerpen werden ook Zwijndrecht en Kruikebeke van de provincie Oost-Vlaanderen overgeheveld naar de provincie Antwerpen.

4) De polders werden en worden totaal vernietigd voor de haven van Antwerpen. De vernieling is al doorgedrongen tot Doel!

5) De Deurganckdok-perikelen bezorgen ons een allesbehalve goede reputatie.

Met een "Strategisch Plan Gewest Gent" zal men de kanaalzone en omliggende gemeenten nog maar eens van uitzicht doen veranderen. De vernieling van het natuurlijk erfgoed zal verder gezet worden en niemand doet er iets tegen. Integendeel, de overheid bedelft de burger onder allerlei verplichtingen, maar houdt zichzelf niet aan elementaire voor die burger noodzakelijke garanties.

Michel van Fons van de Pruis.

DIAMANTEN

HUWELIJKSJUBILEUM

van de legendarische figuur 'Meesterken' Acke en zijn echtgenote, die maar even groot (klein) was als hijzelf.

Er blijven niet zoveel oude mensen meer over die bij hem school gelopen hebben. Maar die er nog zijn, kunnen over hun schooltijd sappige anekdotes opdissen.

Heel lang heeft meester Acke van zijn pensioen kunnen genieten, daar in zijn huis rechtover de kerk. Hij was een verwoed amateur-fotograaf. Op menige identiteits-

kaart prijkte de foto die hij - verborgen onder zijn zwarte doek - van zijn 'patiënt' geschoten had. Hij gaf soms wel te kennen dat hij 'een lelijke mens niet schoon kon trekken'!

De foto die wij hier afdrukken zal wel niet door hemzelf genomen zijn! Kan zijn kleinzoon, ons medelid Antoine Acke, ons iets meer over zijn grootvader vertellen? Vooral data ontbreken in ons archief helemaal. (AC)

OPRICHTING VAN DE WARANDEWIJK

Toen het, bij het begin van de vijftiger jaren, duidelijk werd dat het kanaal Gent-Terneuzen zou verbreed en verdiept worden, om aldaar een belangrijk industriegebied in te planten en er tevens zekerheid ontstond dat er op de oostelijke oever een staalfabriek - de naam "Sidmar" was toen nog niet gekend - zou opgericht worden, werd het meteen duidelijk dat er in onze streek gunstige vooruitzichten voor de tewerkstelling zouden ontstaan en er bijgevolg maatregelen dienden getroffen om de huisvesting van honderden gezinnen voor te bereiden.

De gemeente Wachtebeke was zeer gunstig gelegen om als "overnachtingsgemeente" haar rol in deze uitdaging te vervullen. Daarom besliste het toenmalig gemeentebestuur een aanzienlijke oppervlakte gunstig gelegen gronden aan te duiden om er een sociale woonkern op te richten.

De keuze viel op de terreinen, begrensd door de betonbaan, beginnende aan de Pottershoekbrug tot aan de grens van Sint-Kruis-Winkel, en anderzijds de Groenstraat, beginnende aan de grens van Sint-Kruis-Winkel tot aan de duiker van de "Voortbeek", in de richting van Walderdonk, een gebied met een oppervlakte van rond de 100 ha.

Nadat de omschrijving van de toekomstige woonkern principieel was vastgelegd, moest nog het advies van de Provinciale Directie van de Stedebouw ingewonnen worden, alvorens bouwplannen konden ontworpen worden; er bestond toen slechts de Besluitwet van 2 december 1946 op de Stedebouw of "de Stedebouw in zijn kinderschoenen" en van de wet van 29 maart 1962, houdende reglementering van de Stedebouw en de Ruimtelijke Ordening was nog geen sprake.

Op vraag van het College van Burgemeester en Schepenen kwam de heer Lesaffre, toenmalig directeur bij de Dienst voor Stedebouw te Gent, persoonlijk ter plaatse, om zich van het voorstel "de visu" te overtuigen en vond de voorgestelde omschrijving uitermate geschikt, om reden dat:

1. de gronden hoog gelegen waren;
2. er geen enkel gebouw in voorkwam dat een hindernis zou uitmaken voor de inplanting van een woonkern;
3. een op die plaats opgerichte woonwijk een ideale afstand tussen woon- en werkplaats zou betekenen voor de werknemers die in de Kanaalzone zouden tewerkgesteld worden.

Om deze redenen beloofde hij zijn volle medewerking aan dit belangrijk initiatief. Een eerste stap in de goede richting was gezet, maar dat betekende niet dat de bouwactiviteit meteen kon beginnen.

Aangezien het hier zou gaan over een "sociale woonwijk" was het duidelijk dat een bouwmaatschappij diende gevonden die bereid was er sociale woningen op te richten.

Door het College van Burgemeester en Schepenen werden contacten gelegd met de Samenwerkende Maatschappij "Volkshaard" te Gent, een bouwmaatschappij die een onderafdeling was van de Nationale Maatschappij voor Huisvesting te Brussel en onder voorzitterschap stond van de heer Placide De Paepe, volksvertegenwoordiger, later ook nog minister en burgemeester van de Stad Gent.

Uit de met deze maatschappij gevoerde besprekingen bleek

weldra dat zij bereid was sociale woningen op te richten binnen de gemeente Wachtebeke, op voorwaarde dat:

1. de gemeente Wachtebeke de nodige gronden kon ter beschikking stellen en
2. de gemeente Wachtebeke als vennoot toetrad tot de maatschappij en aandelen onderschreef in het maatschappelijk kapitaal.

Deze voorwaarden stelden geen problemen voor onze gemeente en de daartoe vereiste maatregelen werden reeds in de eerstvolgende gemeenteraadsvergadering genomen, terwijl ook reeds contacten werden gelegd met de eigenaars van de gronden, palende aan de betonbaan (Warande) en aan de Verbeuldestraat.

De aankopen van gronden moesten "in der minne" geschieden, want er bestond nog geen "bijzonder plan van aanleg" dat het gemeentebestuur toeliet eventueel over te gaan tot een "gerechtelijke onteigening".

Evenwel werden de vereiste overeenkomsten bereikt en kon overgegaan worden tot de aankoop van een drietal hectaren grond, een oppervlakte die volstond om er een eerste reeks van 44 woningen op te richten, deels langs de Warandestraat (betonbaan), deels in de Verbeuldestraat en een derde deel in een nieuw aan te leggen weg, de huidige Nieuwestraat. Er bleef zelfs nog voldoende hoeveelheid grond in reserve voor latere oprichting van een tweede reeks woningen.

De oprichting van de eerste reeks van 44 woningen werd toevertrouwd aan twee plaatselijke aannemers, namelijk de heren Leon en Victor De Bruyne, respectievelijk wonende in de Stationsstraat en Walderdonk. De infrastructuurwerken (wegenis, riolering en voetpaden) werden toevertrouwd aan de firma Van Mossevelde uit Gent.

In 1956 werd overgegaan tot de inhuldiging van het eerste deel van die woonkern welke - volgens de tot dan toe gevoerde besprekingen - in sneden en naargelang de behoeften en mogelijkheden, zou uitgebreid worden.

De ontwikkelingsmogelijkheden werden echter in een stroomversnelling gebracht door een samenloop van belangrijke gebeurtenissen, namelijk het feit dat de baggeringswerken met bijkomende verbreding van het kanaal Gent-Terneuzen en daarenboven de bouw van een nieuwe en grotere zeesluis in Terneuzen intussen in volle gang waren gekomen en daaruit voortvloeiend de beslissing van de groep "Arbed" de staalfabriek op de oostelijke oever van genoemd kanaal vervroegd op te richten. Men sprak toen al van een tewerkstelling van om en bij de 5000 werknemers in die toekomstige staalreus.

Het was voor iedereen duidelijk dat een dergelijke hoeveelheid arbeidskrachten in de onmiddellijke omgeving niet voorhanden was en een werving op brede basis zich opdrong. Tevens was er onvoldoende woongelegenheid beschikbaar en moest er dringend voor huisvestingsmogelijkheden gezorgd worden; deze maatregel moest grootschalig aangepakt worden.

De groep "Arbed", die ook duidelijk inzag wat moest gedaan worden, nam contact op met de Nationale

Maatschappij voor de Huisvesting te Brussel, die zich wel bereid verklaarde een helpende hand uit te steken, maar niet over de nodige eigen fondsen beschikte om ineens de vereiste hoeveelheid woningen op te richten en de hiervoor noodzakelijke oppervlakte grond te verwerven. Gelukkig bestond toen reeds de "Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal" (E.G.K.S.), de voorloper van de huidige Europese Gemeenschap (E.E.G.).

Door een gemeenschappelijk optreden van de groep "Arbed", de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting en de E.G.K.S., werd een overeenkomst bereikt; de E.G.K.S. zou de nodige fondsen ter beschikking stellen van de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting te Brussel, voor de oprichting van een woonkern ten behoeve van de werknemers uit de metaalbedrijven, op voorwaarde dat hiervoor de geschikte inplantingsplaats werd gevonden en een gemeentebestuur bereid was hierbij mee te werken.

Het bestuur van de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting wist dat binnen de gemeente Wachtebeke de nodige gronden voorhanden waren en kende eveneens het standpunt van ons gemeentebestuur, evenals dat van de S.M. Volkshaard te Gent.

Een afvaardiging van het College van Burgemeester en Schepenen werd, samen met het bestuur van S.M. Volkshaard, voor een dringende en belangrijke vergadering naar de zetel van de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting ontboden.

De mededeling klonk verheugend, de evengenoemde Nationale Maatschappij voor de Huisvesting zou op het grondgebied van Wachtebeke 500 woningen met bijhorende garages oprichten in één groep, met kredieten die door de E.G.K.S. ter beschikking werden gesteld, op voorwaarde dat het gemeentebestuur van Wachtebeke hiervoor de nodige gronden ter beschikking stelde.

Die mogelijkheid was alhier voorhanden en het College van Burgemeester en Schepenen nam die uitdaging aan.

Gelukkig was op dat ogenblik reeds de wet van 29 maart 1962, houdende organisatie van de Stedebouw en de Ruimtelijke Ordening van kracht. Het artikel 17 van die wet laat toe bijzondere plannen van aanleg (BPA) voor sociale woningbouw op te maken, in die zin dat enkel de begrenzing ervan, evenals de te verwerven gronden dienen weergegeven. Het behoort in dit geval aan de sociale bouwmaatschappij de indeling van het geheel derwijze vast te stellen dat voor alles (gebouwen, wegen, riolering, voetpaden, waterleiding, ondergrondse kabels, enz.) de nodige ruimte wordt voorbehouden.

Een bijzonder plan van aanleg, genaamd "BPA I Warande" werd met de nodige spoed opgemaakt en aan de koninklijke goedkeuring onderworpen. Deze goedkeuring kwam er in de loop van januari 1966.

Het gemeentebestuur van Wachtebeke werd hierbij aangeduid als onteigenend organisme en de spoedprocedure inzake onteigeningen (mogelijkheid tot gerechtelijke onteigening) werd in het goedkeuringsbesluit voorzien.

Het Comité tot aankoop van onroerende goederen voor rekening van de Staat (onteiningscomité) voerde de ganse onteigeningsprocedure en alle hieruit voortvloeiende kosten werden betaald door de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting, met de kredieten die haar door de E.G.K.S. ter beschikking werden gesteld.

Het spreekt vanzelf dat een ontwerp als dit weldra algemene bekendheid kreeg in alle middens. Ook andere gemeentebesturen kregen hier weet van en trachtten met alle middelen - vooral politieke - een deel van die koek binnen te rijden.

Achter de schermen werd een verwoede strijd gevoerd om een deel van die 500 woningen op te richten in een andere gemeente en uiteindelijk werd beslist dat er 351 woningen zouden opgericht worden binnen de gemeente Wachtebeke en 150 op het grondgebied van de gemeente Zelzate. Het negatief gevolg hiervan was dat er een overschot aan grond was aangekocht of gerechtelijk onteigend, die nu nog [gedeeltelijk] onbebouwd blijft.

De Technische Dienst van de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting stelde het ontwerp van de gebouwen op; het dossier voor de infrastructuur werd opgemaakt door de ingenieur A. D'Hondt uit Gentbrugge.

De bouwwerken werden uitgevoerd door de firma Van Kerckhove-Gilson uit Gent, de infrastructuurwerken door de firma "De Schelde" uit Kallo.

In de zomerperiode van 1968 werd een eerste deel van de reeds opgerichte woningen ingehuldigd, dit in aanwezigheid van de ganse Belgische pers; zowel de Franstalige als de Nederlandstalige pers was er vertegenwoordigd en alle kranten blokletterden 's anderendaags dat er in Wachtebeke elke dag een woning werd opgericht; trouwens de firma Van Kerckhove-Gilson beschikte, volgens het goedgekeurd lastenkohier, over een uitvoeringstermijn van 350 werkdagen, voor het oprichten van 350 woningen.

Toewijzing van de woningen.

Om een woning te kunnen huren werd als hoofdvoorwaarde gesteld dat een lid van het aanvragend gezin tewerkgesteld was in de metaalnijverheid (dat was voornamelijk Sidmar); daarenboven mocht het inkomen van de kandidaat-huurders een bepaald maximum niet overschrijden.

De toewijzing van de woningen geschiedde periodiek, na onderzoek van de aanvragen, tijdens vergaderingen die ten gemeentehuize van Wachtebeke plaats hadden, onder het voorzitterschap van de heer Tacq, Secretaris-Generaal van de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting. Het beheer van de ganse nieuwe woonwijk werd later toevertrouwd aan de S.M. Volkshaard.

Naar het einde van 1969, begin 1970, werden praktisch alle woningen betrokken, hoewel de ondervinding heeft uitgezonden dat binnen die woonwijk zeer veel in- en uitschrijvingen plaatsvonden tijdens de eerste jaren.

Door de oprichting van deze nieuwe woonkern steeg het bevolkingscijfer van de gemeente Wachtebeke met meer dan 1000 eenheden.

[Deze tekst werd ons ter beschikking gesteld via het Cultuurcentrum Wachtebeke. Hij was oorspronkelijk be-doeld voor een uitgave over de gemeente die voorzien was bij de viering van het 800-jarig bestaan (1998), toen het vorstenaar onze gemeente bezocht. Om een of andere reden is die editie er nooit gekomen. Wij konden niet achterhalen wie de auteur van deze bijdrage is. Te oordelen naar de grondige kennis over alle mogelijke details die de schrijver heeft, gaat het hier dus wel om een plaatselijke topambtenaar die de hele ontwikkeling heeft meegemaakt!]

(AC)

LAPNAMEN...

[In april 1997 hadden wij hier in Wachtebeke een spreekbeurt over de betekenis van familienamen. In het kader daarvan, en tussendoor, verhaalde o.a. onze voorzitter een paar reminiscenties uit zijn jeugd. En die gingen dan over bijnamen, in het Wabeeks: 'LAPNAMEN'.]

In vroegere tijden, tot zelfs nog in onze jeugdjaren waren vele mensen beter gekend bij hun lapnaam dan met hun echte identiteit. Zo ging mijn vader steevast de zaterdag een kaartje leggen, niet bij Vervaet, maar bij "de Pruizes", bij Albert de Pruis en Bertha Pruis.

Met de steeds groter wordende vervreemding en de administratieve mallemlen verdwijnen de lapnamen ten huidige dage zeer snel. In dit verband wil ik een bloemetje werpen naar de jeugd, in casu Rasta Pruis, alias Jan Vervaet, die bij de vernieuwing van zijn restaurant, teruggreep naar de voorvaderlijke benaming van zijn etablissement.

De naam "DE PRUIS" stamt uit de jaren '70 van de 19e eeuw, toen op het einde van de Frans-Duitse oorlog de Pruisen hun legerpaarden voor een appel en een ei verkochten. Een van de zonen Vervaet, van thuis uit voerman, kocht zo'n paard om zelfstandig te kunnen beginnen. Zo fier als een gieter zei hij telkens wanneer hij ergens aankwam: "k ben hier met mijne pruis", om te laten zien dat het zijn eigen beest was, geen paard van bij hem thuis. Op de lange duur trok dat de aandacht van de mensen en zo noemden ze hem

"de Pruis". En zo zijn zijn afstammelingen blijven heten, ik heb het nooit anders geweten.

Als heemkundige, gehecht aan wat vroeger was, kijk ik dus steeds met genoegen naar het logo "Pruisenhof" met de prachtige paardenkoppen.

Tot slot nog een kleine anekdote uit ons Rechtstro.

Enkele jaren na de tweede wereldoorlog kwam hier een chique meneer vragen naar "madame De Baets". Niemand van de burens kende dat mens, en ze waren ervan overtuigd dat de heer het verkeerd voorhad, want de "Baetsekes" woonden in Winkel. Precies dan kwam mijn vader daar aan, en de burens vroegen hem: "Victorken, deze heer zoekt madame De Baets, maar die woont hier toch niet?". "Batoet" (toch wel), zei mijn pa, dat is de "Roste Leej" ! Die woonde 100 meter verder in 'n klein huisje naast de school, maar niemand wist dat ze De Baets heette, zelfs van haar man kenden de meeste mensen de naam niet, dat was "de vent van de Roste Leej" !

Cesar David.

[Ikzelf beschik over een hele lijst 'Wabeekse lapnamen'. Ik kon er tot vandaag niet toe besluiten die ook met alle beschikbare uitleg te publiceren... Sommige betrokkenen kan het helemaal niet schelen dat ze een lapnaam hebben, sommigen zijn er zelfs fier op: zie "de Pruis". Maar anderen voelen zich eerder in hun eer gekrenkt als ze met een bijnaam aangeduid worden. Nog even nadenken voor we daarover verder bomen... (AC)]

WACHTEBEKE 1944-1945

De leerlingen van het pensionaat gekiekt samen met onze bevrijders! Zijn het Polen, Canadezen, Britten...?

Wie van de toen nog héél jonge dames herkent haar medescholierijtes? En wie kan ons iets meer vertellen over de periode die door deze militairen in het pensionaat werd doorgebracht? (GT)

KONINKLIJKE HARMONIE "DE EENDRACHT"

Allezins vóór 1940!

Dit is een wel zeer imponerende groepsfoto! Op de eerste rij, zittend, herken ik als tweede mijn eigen grootvader (de 'eerste Wies Creve'), in het midden burgemeester Prosper Van Pottelberghe, en helemaal rechts Camiel Saman. Ik geloof niet dat men op de hele foto nog één 'overlevende' kan aantreffen... Voelt iemand van onze leden zich geroepen om al deze personen op te sommen? Het moet makkelijk te doen zijn wat de schikking betreft, want alle poserenden zitten of staan netjes gelijnd... (AC)

Foto: gift Irène Celie

HALT!!

Ja, heel wat mensen, zestig en meer jaren oud, aan wie ik deze foto liet zien, waren ervan overtuigd 'champetter' Verswalm in actie waar te nemen! Niets is natuurlijk minder waar. Het gaat hier om een andere Gustaaf, 'Staf' Ceriez. Die woonde recht over de uitgang van de Kerkstraat, daar waar nu de parking van het 'Pruisenhof' ligt. Staf had er al altijd plezier in zich in een andere gedaante voor te doen. Bij de bevrijdingsstoet, nà september 1944, liep hij er bij als financie-minister Camille Gutt, die het 'oude oorlogsgeld' had binnengehaald om het door nieuwe bankbiljetten te vervangen. Aan de ministeriële geklede jas van Staf bengelden toen allerlei munten aan ijzerdraadjes!

Dé specialiteit van Staf was echter, mensen die hem de weg vroegen wanneer hij zoals gewoonlijk op zijn vensterbank zat, de verkeerde richting op te sturen. Vandaar misschien dat hij er ook niet kon aan weerstaan aan deze gehandschoende verkleedpartij deel te nemen. (AC) *Foto: gift Evarist en Gabriëlle De Mol-Alexander.*

HET BESTUUR VAN ONZE HEEMKUNDIGE KRING "OUD WACHTEBEKE"

Cesar David <i>(voorzitter)</i>	Azalealaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 01 62
Guy Hoebeke <i>(vice-voorzitter)</i>	Walderdonk 62	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 05 38
Guy Trangez <i>(schatbewaarder)</i>	Melkerijstraat 42	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 94 51
Luc. De Maesschalck <i>(secretaris)</i>	Marcel Herpelinckstraat 28	9042 Sint-Kruis-Winkel Tel. 09 345 07 23
Wies Creve <i>(hoofdredacteur)</i>	Axelsvaardeken 13	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 72 27
Irène De Caluwé-De Graeve	Kalve 30	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 02 24
Yvonne De Maesschalck-De Coene	Rechtstro 10	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 03 62
Marleen De Nys	Meersstraat 96	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 05 18
Lucrèce L'Ecluse	Axelsvaardeken 7	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 91 58
Eddy Van Acker	Geraniumlaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 64 04
Hilair Van Rompu	Grote Markt 8/B5	9060 Zelzate Tel. 09 345 00 38

Lid worden kan door betaling van 10 EUR per jaar aan één van onze bestuursleden of op rekening 068-2294367-53 van de Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke" te Wachtebeke.
Voor deze bijdrage krijgt elk lid het jaarboek en 3 nummers van ons tijdschrift.
Elke 1e zondag van de maand van 10 tot 12 uur is ieder lid welkom in onze praatherberg "Den Dhust" en in ons documentatiecentrum en onze tentoonstellingsruimten, in het oude rusthuis "De Mey".

De Vierschaar

"De Vierschaar" te Wachtebeke (2002)

Woord van de voorzitter	p. 1
Nieuws van de redactie	p. 3
Overlijdens Wachtebeke	p. 4
Overlijdens Sint-Kruis-Winkel	p. 5
In memoriam Jos. De Cock	p. 5
In memoriam E.H. Tony Werkers	p. 5
Heemkundige reis naar Tongeren	p. 6
KAV Sint-Kruis-Winkel 50 jaar	p. 6
Polygamie?	p. 8
Nationale militie te Wachtebeke	p. 9
De eerste fietsen te Sint-Kruis-Winkel	p. 14
De Hettingestraat	p. 15
Sint-Kruis-Winkel - 29 december 1957	p. 16

Ons medelid en verwoed verzamelaar van alles wat geschiedt in Wachtebeke zoekt nog een affiche van de 2e (1979), 3e (1980), 5e (1982), 7e (1984) & 8e (1985) Safarkensmarkt. Zij worden in dank aanvaard bij André DIELEMAN, Bloemenboslaan 4, 9060 ZELZATE Tel.: 09 342 95 48.

*Maak u op, ga naar de grote stad Nineve;
en predik tegen haar de prediking, die Ik tot u spreek.*

Jonas 3,2

WAARDE HEEMVRIENDEN,

Volgens het bijbelverhaal verbleef de profeet Jonas drie dagen in de muil van een vis, waarna hij dagenlang rondtrok ter bekering van de verdorven stad Nineve. De secretaris van onze Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke" had er slechts wat onderzoekswerk en wat brieven-schrijverij voor nodig om het gemeentebestuur te bekeren zodat zij onze beschermde monumenten zouden voorzien van het geëigende herkenningsteken. Inderdaad sieren nu ook de gekende blauw-witte schildjes "Beschermd Monument" onze plaatselijke monumenten die ik even in de kijker wil plaatsen.

Met dank aan Mevr. Bogaert van de Dienst Monumenten en Landschappen van de Vlaamse Gemeenschap, die mij de volledige teksten bezorgde van de beschermingsoorkonden. In cursief hierna de integrale tekst van de verschillende beschermingsdecreten, gevolgd door enig eigen commentaar.

De Vierschaar: *"Wordt gerangschikt als monument, overeenkomstig de bepalingen der wet van 7 augustus 1931, om reden van zijn artistieke, oudheidkundige en historische waarde: Het oud "Vierschaargebouw" thans bibliotheek te Wachtebeke, eigendom van de kerkfabriek van Sint-Catharina te Wachtebeke, kadastraal bekend Sectie D Nr. 878 B (01 a 50 ca)."* Brussel 16 november 1943

De Vierschaar werd omstreeks de eeuwwende 1500-1600 gebouwd als gerechtsgebouw. Voorheen moesten de inwoners van Wachtebeke dwars door bos en heide hun recht halen in de hoofdplaats van het Ambacht, Assenede. Met de komst van de Vierschaar werd Wachtebeke ook erkend als tweede in rang in het Ambacht. Met haar typische trapgevels is het een voorbeeld van de bouwstijl in de 16e eeuw. In de loop van de geschiedenis is het gebouw voor heel wat verschillende doeleinden gebruikt. Met de Franse overheersing in 1795 verviel het middeleeuwse rechtsstelsel en werd de Vierschaar in gebruik genomen als schoolgebouw. Na de bouw van de gemeenteschool in het Rechtstro wordt de Vierschaar in 1861 openbaar verkocht. Koster-schoolmeester Joseph Eyerman koopt het gebouw en schenkt het als gift onder levenden aan de kerkfabriek. Beurtelings toevlucht voor behoeftigen, herberg, schoenmagazijn enz... vervalt het gebouw, tot Pastoor Camerman in 1937 de kerkfabriek aanpoort om het gebouw te renoveren. Na restauratie wordt de bibliotheek er in gevestigd en als die verhuist naar de nieuwbouw aan het Cultureel Centrum vindt het parochiesecretariaat er een onderkomen. In feite heeft het dus meer dan 140 jaar geduurd voor de kerkfabriek haar schenking in eigen gebruik nam.

De Sint-Catharinakerk: *"Wordt als monument beschermd overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, om reden van de artistieke waarde. De Sint-Catharinakerk, te Wachtebeke, bekend ten kadaster Wachtebeke Sectie D deel van perceelnummer 1064 A, eigendom van de Kerkfabriek van Sint-Catharina, Dorp 31 te 9070 Wachtebeke."*

"Wordt als dorpsgezicht beschermd overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, om reden van de historische waarde, de Sint-Catharinakerk met onmiddellijke

omgeving, te Wachtebeke, zoals afgebakend om bijgaand plan, bekend ten kadaster - Wachtebeke sectie D perceelnummer 1064A."

Brussel 1 februari 1978.

Gebouwd in de 13e eeuw als een éénbeukige kerk werd zij in de loop der eeuwen uitgebreid tot de huidige driebeukige hal-kerk waarop wij nog steeds fier mogen zijn. Zij werd in de loop der tijden meermaals hersteld tot er in 1973 zelfs een voorstel van het gemeentebestuur circuleerde om de kerk af te breken en te vervangen door iets moderns. Gelukkig is daar niets van in huis gekomen en voor alle zekerheid werd het kerkgebouw bij koninklijk besluit van 1 februari 1978 geklasseerd als "beschermd monument".

Orgel in de kerk (hangt geen plaatje op): *"Wordt beschermd als monument overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, om reden van de historische waarde: Het orgel in de St.-Catharinakerk te Wachtebeke, bekend ten kadaster Wachtebeke Sectie D, perceelnummer 1064 A, eigendom van de Kerkfabriek van Sint-Catharina, Dorp 36 9070 Wachtebeke."* Brussel 4 maart 1980

Gebouwd in de 1^e helft van de 18^e eeuw door Louis Delhaye de Jonge, en omgebouwd in 1936 op last van pastoor Camerman, werd het laatst hersteld in 1989 en is nog steeds in vrij behoorlijke staat.

De Molenberg en de maalterij Hesters in het Axelsvaardeken: *"De mechanische maalterij met inbegrip van het gebouw en van de volledige uitrusting inzonderheid: het koppel maalstenen (kunststenen) met toebehoren, de haverpletter "Ganz & Comp Budapest", de aandrijving met elektro-motor; riem en gietijzeren raderwerk, de rheostaat, de houten galg, de platformbalans, het luiwerk, de houten werkbank met gietijzeren klem, de oude elektro-motor"*.

"De voormalige molenberg van de verdwenen houten windmolen gelegen te Wachtebeke, Axelsvaardeken 27, bekend ten kadaster Wachtebeke 2e Afdeling, Sectie B, 4e blad perceel 2440 h en deel van 2440 l; omwille van het algemeen belang gevormd door de industrieel-archeologische waarde. Als representatief, goed bewaard en volledig uitgerust voorbeeld van een mechanische maalterij omstreeks 1880 opgericht naast een voormalige windmolensite."

Brussel 19 maart 1996

Sinds de maalterij niet meer in gebruik is, verkommert het gebouw stilaan. De zin van deze klassering kan wel in vraag gesteld worden maar het was te hopen dat de eigenaars, eventueel met steun van de gemeente of hulp van derden, de maalterij willen openstellen voor bezoek tijdens de monumentendag of andere speciale gelegenheden. De toeristische aantrekkingskracht van onze gemeente kan er alleen maar bij winnen.

Brug op Overlede: *“Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998. Wegens zijn historische en industrieel-archeologische waarde als monument: Ophaalbrug nr. 2-150-003-1 over de Moervaart, genaamd “Overledebrug”, gelegen te Wachtebeke, ter hoogte van de Meersstraat; bekend ten kadaster: Wachtebeke, 1^e afdeling, sectie D 3^e blad, zonder perceelnummer. Het algemeen belang van de industrieel-archeologische - en historische waarde wordt als volgt omschreven: Als voorbeeld van een kleine ijzeren ophaalbrug met kenmerkende - in hoofdzaak uit bakstenen metselwerk bestaande - bruggenhoofden, ophaalbrug die ca. 1930 werd geconstrueerd en in 1945 ingevolge oorlogsschade werd hersteld; één van de verschillende bruggen die in dezelfde periode - namelijk het interbellum - over de in 1531 rechtgetrokken Moervaart werden gelegd in het kader van de noodzakelijke verbindingen tussen de bewoning en bedrijvigheid op de linkeroever en de agrarische gebieden achter de rechteroever van de Moervaart die gedurende eeuwen een belangrijke handelsroute was in het kader van de bevoorrading van Gent in brandhout en turf; als een van de verschillende ophaalbruggen over de Moervaart die in het algemeen tot éénzelfde type behoren maar in het bijzonder door eigen specifieke details worden gekenmerkt.”*

Brussel 09-07-2001

't Kan verkeren. Toen ik in 1984 de eigendom aan de brug verkocht aan Armand en Magdalena De Rouck-Van Den Abeele, die er het befaamde café 't Brughuis uitbouwden, kwam Armand enkele dagen na het verlijden der notariële akte aanstormen met de benauwende mededeling dat het huis zou onteigend worden voor een nieuwe brug. Bij navraag bij de bevoegde diensten bleek inderdaad dat er een nieuwe brug gepland was, een mooie brede brug zoals de keizersbrug op de baan tussen Eksaarde en Sinaai. Omdat het huis leeg stond en dus niet veel zou kosten voor onteigening was men van plan het huis af te breken. Nu het echter verkocht was en gerenoveerd werd zou men de plannen iets wijzigen en het huis ongemoeid laten. Om Armand helemaal gerust te stellen vernieuwde men zelfs de vaartkade zodat hij een terras kon maken langs de vaart. Zovele jaren later is er van al deze plannen niets meer over en werd deze typische ophaalbrug zelfs geklasseerd. Dat deze smalle doorgang een belemmering vormt voor het drukke verkeer naar het Provinciaal Domein is de dag van vandaag niet meer van tel. Men zweert nu immers bij verkeersremmers die het verkeer vertragen en veiliger zouden maken. De nostalgie van dit sierlijk bruggetje kan er maar wel bij varen.

Kalvebrug: *“Wordt beschermd, wegens zijn historische en industrieel-archeologische waarde als monument: Ophaalbrug nr. 2-150-004-1 over de Moervaart genaamd “Kalvebrug”, gelegen te Wachtebeke; bekend ten kadaster Wachtebeke 1e afdeling, sectie D 1e blad, zonder perceelnummer (de verantwoording is dezelfde als voor Overlede-brug).”*

Brussel 31-08-2001

Een dissonant zoals het smalle bruggetje daar ligt als flesenhals op de nieuwe brede betonweg naar het Provinciaal Domein. Misschien ook een zegen omdat het de haastige passant aanzet tot kalmte en hem de kans geeft te genieten van de weidse natuur en de pracht van de Moervaart.

Eveneens beschermd, maar om praktische- en esthetische redenen niet van het geëigende embleem voorzien zijn: **Vijf grenspalen uit 1770:** *“Gezien het advies van de Koninklijke*

Commissie voor Monumenten en Landschappen, integraal deulitmakend van dit besluit en medebetkend, wordt beschermd: - als monumenten, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, om reden van historische, artistieke en documentaire waarde: Wachtebeke: vijf grenspalen anno 1770 - gelegen te Wachtebeke

Dorp 54 - kadastraal gekend als Wachtebeke, 1e afdeling, sectie D, 3e blad, nr. 878c

Overslag 23 - kadastraal gekend als: Wachtebeke, 2e afdeling, sectie B, 2e blad, deel van nr. 417s.

Overslag 32 - kadastraal gekend als: Wachtebeke, 2e afdeling, sectie B, 2e blad, deel van nr. 443g.

Overslag 74 - kadastraal gekend als: Wachtebeke, 2e afdeling, sectie B, 2e blad, deel van nr. 479c

Kaaidijk bij de Zoute Vaart (tussen Overslag 74 en Papdijk 2) - kadastraal gekend als: Wachtebeke, 2e afdeling, sectie B, 2e blad, deel van nr. 481.” *Brussel 27-07-1994*

Deze prachtige, zware grenspalen uit de Oostenrijkse tijd, tonen aan de Belgische zijde de tweekoppige adelaar met daaronder “Oostenryk” en aan de Nederlandse kant een leeuw met een bos pijlen in zijn klauw en daaronder “Haar Hoog Mogende”. Eén staat te pronken aan de Vierschaar. De grenspaal achter Overslagdijk 23 kon ik niet vinden, tot de gebuur mee ging speuren en onder de klimop een glimp van de steen te voorschijn toverde. Ik heb dhr. Ferket, aan wiens eigendom de steen staat, gevraagd de steen weer vrij te maken en er in de toekomst voor te waken dat de klimop niet meer de bovenhand haalt. De Oostenrijkse grenspaal langs de Gebuurte, achter het huis Overslagdijk 32 staat vele meters van de nieuwe grenspaal op de hoek Gebuurte-Overslagdijk.. Hij werd verplaatst toen de wegzate van de Gebuurte werd vernieuwd maar de paal staat nu wel met de Belgische kant naar Nederland. Hier zijn blijkbaar dappere werkers maar geen geschiedkundigen aan het werk geweest. Wat een buur kan bijdragen aan de uitstraling van ons erfgoed wordt gedemonstreerd met de grenspaal aan de Kaaidijk. Wellicht de enige die nog op zijn oorspronkelijke plaats staat. Waar eens de Overslag ontstond, met het verladen van de grotere schepen uit de Honte naar de platbodems voor de Zoute Vaart en verder naar de Moervaart, staan de grenspalen uit de Oostenrijkse en de Belgische tijd broederlijk naast elkaar. Enkele jaren geleden nog heeft de technische dienst van de gemeente, op verzoek van onze Heemkring, de overwoekerde grenspalen enigszins vrijgemaakt van het hoogopgeschoten onkruid. Nu heeft ons medelid, Jan Meuleman, wonend naast de grens op Nederlands grondgebied, ter gelegenheid van de bouw van 2 garages naast zijn huis, meteen de grond rond de grenspalen ingepalmd als voorhof en zeer mooi aangelegd, zodat beide grenspalen thans staan te blinken langs de groenomzoomde Kaaidijk.

Nog een andere, niet in de klassering opgenomen grenspaal is op Wachtebeke-Overslag te bewonderen, deze op het Van Puyveldeplein, waar ten andere een leuke geschiedenis aan verbonden is. In 1952 kreeg burgemeester Scheire van de dienst Bruggen en Wegen het aanbod om enkele camions kasseien te ruilen voor een oude grenspaal. De burgemeester liet deze kans niet liggen en er werd ergens een grenspaal uitgegraven en naar Gent gebracht, waar hij een plaatsje vond op de koer van de burelen van de Dienst Bruggen en Wegen. Toen in 1995 de dienst verhuisde kreeg de gemeente de paal terug, waarna hij een geschikt plaatsje vond op het nieuwe kerkplein. Eind goed, al goed.

Cesar DAVID, Kringvoorzitter

NIEUWS VAN DE REDACTIE

* Vooraf: ootmoedig excuus vanwege de 'hoofdredacteur', naar die hoopt goedwillend aanvaard door de tekort gedane persoon: nota bene ons medelid Gustaaf Temmerman uit Peene. Op bladzijde 16 van ons vorig nummer 2 liet ik een foto verschijnen van 'het katholiek muziek' van vóór 1940. Ik vermeldde daarbij dat waarschijnlijk niemand van de poserenden nog in leven was. Ja zeg! Helemaal bovenaan, derde van rechts, kijkt Staf ons aan. Hij werd geboren op 12 januari 1909 en is dus, op het moment dat ik dit intik, goed en wel 94 jaar oud! Volhouden, Staf! (AC)

• Missen is menselijk, zeggen ze hier dan in Wachtebeke. Zonder er bij na te denken vertelden onze bestuursleden soms met enige trots dat wij zelfs in Amsterdam een medelid hadden. Kwestie van de 'prijs voor de verstkomende'! Hoezeer wij het lidmaatschap van onze Amsterdammer ook op prijs stellen, hij wordt, niet met lengtes, maar met enkele duizenden kilometers geklopt door pater Raymond De Caluwé. Die is óók lid en woont in Port-au-Prince op het eiland Haïti! (AC)

• Onze praatherberg "Den Dhust" is elke eerste zondag van de maand van 10 uur tot 12 uur 's middags open voor onze leden. 'Praten' wordt daar gedaan, dat kan ik u verzekeren; elkaar altijd 'horen', dat is nog wat anders! Ons lokaal zit dan altijd overvol! De drankprijzen zijn eigenlijk een beetje té democratisch, maar géén van onze café-uitbaters, allen medeleden, neemt ons dat kwalijk. Zij zien daarin géén concurrentie.

Eén keer per jaar openen wij ook onze deuren op een tweede zondag, de tweede zondag van augustus, de zondag van de Safarkensmarkt. En dan hanteren wij de prijzen van alle andere 'etablisementen'. Dat komt dan onze kas ten goede, iedereen die ietwat op de hoogte is van onze activiteiten, zal begrijpen dat dit precies op tijd komt om het hele geval financieel recht te houden. Daarom ook een oprecht woord van dank aan al onze bezoekers - en dat waren er niet weinigen - van 10 augustus! Het was gezellig, onder de bomen wat minder heet dan op het plein, en het aantal lege bakken, de dag nadien, loog er niet om! (AC)

• Uiteraard zijn wij steeds gelukkig wanneer wij bijkomende documentatie vanwege onze leden toegespeeld krijgen. Dat kunnen allerhande gedrukte of geschreven papieren zijn - brochures en andere boeken niet te vergeten! - en natuurlijk foto's. Dit keer kregen wij twee grote kleurenfoto's, ingekaderd nota bene, van ons medelid Chris De Clippeleire uit Lokeren. Niet te geloven, de staatsieportretten van onze vorsten Albert en Paola! Die zullen nu hun rechtmatige plaats kunnen innemen in onze "koningsgalerij", waar al hun voorgangers reeds te zien zijn. Voor foto's beschikken wij over een schier onuitputtelijke bron bij onze schatbewaarder Guy Trangez: Die komt bij elke mogelijke gelegenheid een reeks uit zijn eigen verzameling aan ons archief toevoegen. Ook René Van Poucke bezorgde ons een reeks oude kiekjes, die we bij gelegenheid wel eens onder de speurende ogen van

onze 'oudere' leden zullen brengen, zodra we in ons tijdschrift een paar bladzijden vrij hebben. En terwijl wij het nu toch over fotografie hebben: ons trouw medelid en fervente Dhustbezoeker André Van Hoorebeke en zijn Georgette zorgen ervoor dat heel wat veranderingen in de gemeente vastgelegd worden 'voor het nageslacht'. Denken we maar aan de afbraak van de Walderdonschool, of aan de ommekeer op de hoek van de Meersstraat en in het Dorp naast het gemeentehuis.... En André ontdekt er geregeld nog andere! Foto's blijven ook voor het grootst aantal mensen nog best toegankelijk, beter dan sommige lastige lectuur. (AC)

• Papieren dragers blijven natuurlijk ook uiterst belangrijk. Een wel heel uitzonderlijke gift kregen wij van Michel en Irma Van der Sypt: twee grote dozen met daarin reproducties van de kranten vanaf 10 mei 1940 (52 afleveringen), die berichten over de oorlog en de daarop volgende jaren. Het pak is wel zo omvangrijk, dat het heel wat tijd zal vragen om uit te maken wat daarin allemaal te vinden is. Van Basiel Velleman, die zijn intrek in het rusthuis genomen heeft, kregen wij via de familie Dolf De Visscher en via Paul De Schepper ook een boel interessante stukken in bewaring. Het is misschien overbodig hier te vermelden dat wij ook een stapel documentatie vanwege Guy Trangez kregen toegewezen, maar ik vermeld het hier nu toch maar. De Plaatselijke Openbare Bibliotheek heeft ons een serie populair-historische boeken geschonken, die de periode van de dertiger tot de zestiger jaren van de vorige eeuw overspannen. Zij werden in de bibliotheek wel vaker uitgeleend; onze leden die interesse hebben kunnen er altijd eentje meenemen. Wij hadden het hier over papieren dragers... vanzelfsprekend zijn er ook andere. Guido en Annette Hesters bezorgden ons een stapel geluidsbanden voor de bandopnemer, die zij ons wat vroeger ook al als cadeau gaven. Benieuwd wat daar allemaal zal uitkomen! In één moeite door kregen we van hetzelfde koppel ook een een variatie op de tekst van 'De Wachtebekenare'. (AC)

• Vanwege dezelfde Chris De Clippeleire, en, hoe kan het anders, ook vanwege Roger De Maertelaere kregen wij een paar voorwerpen die in ons museum niet zullen misstaan. En hoewel alles nu eenmaal niet in aanmerking komt om tentoongesteld te worden, willen wij hier toch eens de belangstelling voor onze Kring onderstrepen, die verschillende van onze leden aan de dag leggen. Wij worden gebeld - laatst nog vanwege Guido en Francine Van de Walle-Gysel, om ons attent te maken op iets wat misschien zou verloren gaan. Dit is een wijze van denken die wij alleen maar kunnen toejuichen. Wij merken het: een evolutie in die richting tekent zich duidelijk af. (AC)

• 'Last but not least': het past dat wij hier met veel zwier het wierookvat zwaaien voor Arlette Moens en André De Vliegheer. Neen, zij maken geen deel uit van ons bestuur; maar zonder hun hulp op de eerste zondagen (en soms dagen daarna) zou het er in ons praatcafé maar wanordelijk - en vooral niet te proper! - aan toe gaan... (AC)

• Aan al de hierboven genoemden: onze welgemeende dank. Het komt allemaal uit het hart, gewin is er niet aan verbonden.

Maria Joanna CAMS Wed. Ferdinandus Roeland	Godshuisstraat 13	° Zolder † Lokeren	05/02/1919 26/05/2003
Helena DE MEYER Echtg. Joseph Van Hecke	Overslag 4	° Zelzate † Gent	29/06/1929 26/05/2003
Adolf Emiel BOGAERT Echtg. Marianne Liehr	Verbeuldestraat 12	° Gent † Gent	04/01/1931 30/05/2003
Bernard Camiel VAEREWYCK Echtg. Martha Van Loo	Godshuisstraat 8	° Lokeren † Gent	20/12/1919 01/06/2003
Maria Bertha VERVAET Wed. Remi Van de Voorde	Meersstraat 31	° Wachtebeke † Wachtebeke	19/09/1908 09/06/2003
Kamiel Petrus BUYSSE Wedn. Elisabeth De Meyer	Meersstraat 31	° Lochristi † Wachtebeke	28/06/1919 11/06/2003
Camilla Maria MARQUENIE Wed. Omer De Maesschalck	Godshuisstraat 13	° Wachtebeke † Wachtebeke	07/11/1909 15/06/2003
Jozef Francies DE COCK Wedn. Elvira Saman	Meersstraat 31	° Melle † Wachtebeke	16/03/1906 17/06/2003
Laurent Madeleine ISERBIET Ongehuwd	Meersstraat 31	° Zelzate † Wachtebeke	28/04/1935 30/06/2003
Irma Alfrida VAN ASSEL Echtg. Maurice Dierick	Kalve 69	° Wachtebeke † Gent	25/08/1935 05/07/2003
Angela Magdalena ROELAND Wed. Roger Buerick	Godshuisstraat 13	° Wachtebeke † Wachtebeke	05/02/1933 07/07/2003
Gerard HUMBLE Echtg. Christiane Teirlynck	Groenstraat 39	° Eksaarde † Lochristi	30/03/1936 07/07/2003
Frida Augusta DIELMAN Wed. Emiel Staelens	Godshuisstraat 13	° Moerbeke Waas † Wachtebeke	25/12/1914 16/07/2003
Marcel Gustaaf HELSENS	Meersstraat 31	° Evergem † Wachtebeke	16/07/1923 21/07/2003
Rachel Louise VAN REMOORTERE Wed. Florimond Plaquet	Meersstraat 31	° Stekene † Wachtebeke	17/04/1908 24/07/2003
Roger Karel DE VRIENDT	Meersstraat 31	° St.-Margriete † Wachtebeke	25/03/1938 28/07/2003
Marie Louise DESMET Kloosterlinge	Dorp 25	° Neerijse † Gent	20/03/1914 28/07/2003
Lutgardis Marie-Louise DE SCHRIJVER Echtg. Marc Van Oostende	Krokussenlaan 2	° Landegem † Wachtebeke	06/07/1945 07/08/2003
Maurits Leopold VERPLANCKE Wedn. Rudolpa Borgt	Meersstraat 31	° Wachtebeke † Wachtebeke	21/05/1914 10/08/2003
Margaretha Ester PLAETINCK Wed. Camiel Roets	Godshuisstraat 13	° Beervelde † Wachtebeke	29/10/1924 13/08/2003
Aida Albertina CLICTEUR Wed. Albertus Le Bon	Meersstraat 31	° Borgerhout † Wachtebeke	10/02/1920 15/08/2003
Stephanie VAN ACKER Wed. Albertus De Koeyer	Godshuisstraat 13	° Wachtebeke † Wachtebeke	16/10/1915 20/08/2003
Marie Louisa TACK Wed. Albert Willaert	Godshuisstraat 13	° Zelzate † Wachtebeke	04/01/1918 20/08/2003
Gilbert Mauritius VAN HOECKE Echtg. Marcella De Koeyer	Bovenhoek 45	° Wachtebeke † Wachtebeke	29/06/1933 20/08/2003
Marc COCQUYT Echtg. Irène Hellinckx	Cornilstraat 30	° Zelzate † Gent	22/02/1925 22/08/2003
Godelieve Delphine COPPENS Ongehuwd	Kerkstraat 31	° Gent † Gent	10/11/1932 25/08/2003
Julia ROGIERS Kloosterlinge	Dorp 25	° Kalken † Wachtebeke	14/05/1918 27/08/2003

Louis Antonetta GOMMERS Echtg. Maria Tack	Walderdonk 11	° Rucphen (NL) † Wachtebeke	23/07/1925 29/08/2003
Norbertus Georgius SCHEPENS Echtg. Marie Louise Hamerlinck	Dorp 40	° Gent † Wachtebeke	13/03/1911 30/08/2003

OVERLIJDENS ST.-KRUIS-WINKEL (06/2003 - 07/08/2003)¹

Marleen DE MUYNCK Echtg. Pierre Helskens	Karel Bauwensstraat 15	° Zelzate † Gent	18/06/1949 19/06/2003
Alphonse DE VYLDER Echtg. Julienne Geirnaert	Kattenhoekstraat 3	° Zelzate † Gent	08/11/1921 07/08/2003

¹ Overgenomen uit het parochieblad van Sint-Kruis-Winkel

Eddy Van Acker

IN MEMORIAM JOS. DE COCK

Op 17 juni ontviel ons 'meneer de inspecteur' Jos. De Cock. Zevenennegentig jaar oud! En die jaren heeft hij echt goed gebruikt. Als leermeester van de jeugd, eerst in de klas, daarna als hoeder over een groot aantal leraren. Als auteur van diverse wijd verspreide leerboeken. Als werkend bestuurslid en ook wel voorzitter van heel wat sociale en culturele verenigingen. Als mandataris in de gemeentelijke politiek, waar hij het niet altijd gemakkelijk had, maar waar- bij hij door iedereen werd gewaardeerd en geëerd.

Wij, als bestuur van de Heemkundige Kring, verliezen in hem een van onze trouwste leden. Hij was er bij van in het prille begin. Hij vond onze werking steeds heel zinvol, en waar het pas gaf stelde hij zijn onuitputtelijke kennis ter beschikking van iedereen van ons, en dat kwam vaak goed uit, als we een of ander artikeltje voor onze tijdschriften wilden brouwen...

Hij blijft in zijn geschriften, én in onze herinnering, nog lang verder leven!
(AC)

IN MEMORIAM E.H. TONY WERKERS

Op 10 juli 2003, overleed totaal onverwacht in zijn pastorie te Prosperpolder, E.H. Tony Werkers.

Als Onderpastoor te Wachtebeke van 1950 tot 1956 laat hij mooie herinneringen na bij de oudere Wachtebekenaren. Toen E.H. Werkers benoemd werd in Wachtebeke met als speciale opdracht de zorg voor de mannelijke jeugd ondervonden wij meteen dat hij zijn naam niet gestolen had. Het was inderdaad een harde werker. Hij stichtte de plaatselijke K.A.J. en wist meteen een lokaal te versieren in de schuur van Andries, naast de Vierschaar. Voor alle acties konden zowel de Boerenjeugd als de Kajotters op zijn gewaardeerde steun en medewerking rekenen. De jaarlijkse toneelvoorstellingen werden door hem op band opgenomen en nadat het doek gevallen was, afgespeeld achter de coulissen van Bracke's zaal, tot groot jolijt van de spelers. Toen de internationale K.A.J. een grote Romebedevaart organiseerde voor 1957 zorgde hij ervoor dat geen enkel lid diende af te haken om financiële redenen. Door allerlei acties en sponsoring werd de kas dusdanig gespijsd dat de tekorten voor de reis konden bijgepast worden. Helaas was hij reeds overgeplaatst naar Burcht toen wij vertrokken op bedevaart. Zijn uitstraling was zo groot dat velen van onze kajottersgilde hem daar gingen opzoeken. De hof van zijn woning paalde aan de Schelde en hij was uitgegroeid tot een echte strandjutter. Alles wat door de stroming van eb en vloed in zijn tuin aanspoelde kan wel ergens dienstig voor zijn. Zo

heb ik zelf nog altijd een houten geteerde ladder die hij uit de Schelde had opgevist. Na 11 jaar Burcht werd hij pastoor benoemd in Prosperpolder, deelparochie van zijn geboortedorp Kieldrecht. Hij is er nooit meer weggeraakt. Hij woonde in een immense pastorie met een grote tuin, naast de zeer mooie grote kerk, gift van de hertogen van Arenberg die vroeger zowat gans Prosperpolder in bezit hadden. Beroemd werd hij met zijn geitenkaas die eczeem en zelfs kanker genas op wonderbare wijze. In uitgebreide reportages in o.a. het weekblad Panorama en in de T.V.-serie "Vlaanderen Vakantieland" werd dit fenomeen uitvoerig uit de doeken gedaan. Om enige verstrooiing te brengen in zijn kleine parochie bouwde hij met eigen middelen een parochiezaal waar het elke zondagmiddag schieting was op de liggende wip. Zelf was hij trouwens een niet onverdienstelijke schutter. Toen de Gemeente Beveren weigerde het lekkend dak van de pastorie te herstellen, kocht hij de pastorie en repareerde ze zelf. Wij ouderen hebben in Wachtebeke vele onderpastoors weten komen en gaan maar gedreven werkers zoals Werkers waren en niet zoveel. Dat hij ruste in vrede.

In dankbare herinnering

Cesar David

HEEMKUNDIGE REIS NAAR TONGEREN (30 augustus 2003)

Na grondige controle door penningmeester Guy Trangez om te zien of alle ingeschrevenen aanwezig waren, vertrokken wij om 8.30 uur welgemoed naar Tongeren. De kalmte van de zaterdagmorgen zorgde ervoor dat wij eerder dan gepland de bus konden parkeren op de busparking op de ringlaan. Een rustige wandeling door de verkeersvrije winkelstraat bracht ons op de markt, waar wij alle tijd hadden om in het zonnetje het standbeeld van Ambiorix en de omgeving te bewonderen. Onder leiding van de gids trokken wij naar het Archeologisch Museum waar de koffie wachtte. Na deze deugdloze welkomstdrank verkenden wij het museum onder leiding van 2 gidsen die elk een helft van het gezelschap voor hun rekening namen. In dit, onlangs grondig vernieuwde, groot en prachtig museum gaf de gids ons deskundige uitleg over het leven van Kelten en Romeinen en de weerslag hiervan tot op onze dagen. Lichtjes moe, maar uiterst tevreden, togen wij toen naar het Begijnhof waar in een stemmig restaurantje het middagmaal werd geserveerd. Om 2 uur terug op pad. Onze gids had intussen de sleutel en de veiligheidscode van de Begijnhofkerk opgehaald, zodat wij onverwacht ook hier de vele kunstwerken konden bewonderen. Na een omzwerving door deze knusse stad, waarbij de gids om de haverklap verzamelen blies om uitleg te geven, belandden wij in de basiliek. Omdat er juist een dubbele huwelijksplechtigheid plaats vond, opgeluisterd door een geestdriftig en luidruchtig koor, deden wij de achterliggende koorgang om er uitleg te krijgen over de geschiedenis van de kerk. Bij de kerkschatten werd ook omstandig uitleg verschaft want het was beslist de moeite waard. Ik was wel bedroefd dat ik het kroonjuweel, een sieraad uit de Merovingische tijd, niet mocht meenemen. Het was gewaardeerd aan één miljard Belgische frank en daarmee was ik voor eeuwig en drie dagen uit de financiële zorgen geweest. Wij zijn dan nog wel even de kerk binnenge-

slipt voor een algemeen zicht, maar om de plechtigheid niet te storen hebben wij ras onze tocht verder gezet. Eindigend in het gigantische cultureel centrum konden wij nog even napraten bij koffie en Limburgse vlaai. Toen onze penningmeester in een gulle bui nog een tractatie aanbood was de dag helemaal compleet en konden wij tevreden huiswaarts keren. Rest mij nog een speciaal woord van dank aan onze secretaris Luc. De Maeschalck die deze reis tot in de puntjes heeft voorbereid en penningmeester Guy die de financiële kant voortreffelijk heeft verzorgd. Het "contentement" van alle meereizenden is beslist een aanmoediging voor Luc. om volgend jaar terug een uitstap te organiseren. Om organisatorische redenen wordt het waarschijnlijk iets vroeger op het jaar. Midden juni of zo. Dit werd alvast in het oor gefluisterd van de Kringvoorzitter Cesar David.

KAV SINT-KRUIS-WINKEL 50 JAAR

Op ronde met de jaarboeken voor het ophalen van het lidgeld, valt er soms iets te vernemen. Zo ook enkele maanden terug bij mevrouw Martha Van Loo. Of we wisten dat de K.A.V. van Winkel dit jaar in april haar 50-jarig jubileum gevierd had? Dat was ons totaal onbekend. Mevrouw Jeannette Bauwens-Poelman wist er, volgens mevrouw Van Loo, alles van. De verleiding was te groot en zo bevonden we ons enkele dagen later bij mevrouw Bauwens. Die was uiterst behulpzaam en wat volgt is uitsluitend aan haar te danken. Heemkunde handelt niet alleen over het verleden, maar ook over het heden dat het toekomstige verleden is. Het huidige verenigingsleven is bij uitstek geschikt om voor het nageslacht bewaard te worden. Dikwijls wordt, ook door geschiedkundigen, de vraag gesteld "Hoe zou het vroeger geweest zijn? Wat hield de mensen toen bezig?" Met het

16 mei 1993 - 40 jaar, vlnr pater Willy Van Nieuwenhove (huidige proost) - Jw Marieke Van Landschoot (stichtster) - E.H. Petrus Van de Vijver (eerste proost 1953-1963) - diaken Jozef Van Kerckhove.

27 april 2003 - 50-jarig bestaan - de leden van 1953 tot nu:
staande vlnr: Martha Van Loo - Marina Van de Walle -
Madeleine De Wolf - Odette Van de Walle - Rosa Rottiers
zittend vlnr: Bertha Van Loo - Palmyre Kips - Suzanne Van
Poucke - Mariette Van Hoecke

onderhavige artikelje wordt daar alvast een stukje antwoord op gegeven.

De K.A.V. van Winkel werd gesticht op 27 april 1953 door juffrouw Marieke van Landschoot. Van bij de start kon men reeds spreken van een bloeiende vereniging daar ze 49 leden telde. Daar kwamen er elk jaar bij. In de jaren 1954 tot '58 was er een geringe aangroei van zeventien leden maar in '59 mocht men tien nieuwe leden optekenen. Na drie zwakke jaren met samen 12 nieuwkomers volgden vijf sterke jaren met in totaal 57 nieuwe leden! Nadien schommelde de aangroei en van '68 tot '78 kwamen er nog eens 76 dames bij. Op haar hoogtepunt had de K.A.V. 200 leden ingeschreven. Nu telt ze nog 90 dames in haar rangen. Problemen zijn natuurlijk het ouder worden en wegvallen van leden en het niet direct gemakkelijke contact met de jonge vrouwen, die de laatste jaren ingeweken zijn.

De stichtende leden waren: Madeleine Baers - Lucienne Van Bambost - Clara Bogaert - Zulma Bogaert - Celina Bouvry - Martha Cerie - Gabrielle Claeysens - Irène Claeysens - Aline Cool - Suzanne Crop - Prudence De Baets - Madeleine De Craene - Filomene De Fleurquin - Gabrielle De Fleurquin - Julia Dellaert - Lisanne De Meyer - Elisa De Smet - Marguerite De Wilde - Suzanne De Wilde - Madeleine De Wolf - Maria Eeckman - Sidonie Heirwegh - Adeline Huysveld - Palmyre Kips - Julia Lafaut - Leonie Moenaert - Martha Ongenae - Germaine Plasschaert - Yvonne Plasschaert - Rosa Rottier - Maria Steyaert - Gabrielle Slock - Marie Soetaert - Suzanne Van Acker - Maria Van de Walle - Marine Van de Walle - Nadine Van de Walle - Odette Van de Walle - Cecile Van Hoecke - Mariette Van Hoecke - Prudence Van Hoecke - Rachel Van Hoecke - Louise Van Laere - Bertha Van Loo - Martha Van Loo - Suzanne Van Poucke - Gaby Verplancke - Anna Verslycke - Alice Wyckaert.

Daaronder werden er vier geboren in de negentiende eeuw: Alice Wyckaert (30-1-1890), Sidonie Heirwegh (9-8-1895), Prudence Van Hoecke (2-11-1895) en Rachel Van Hoecke (12-10-1899).

Wat zijn de activiteiten van deze Winkelse dames? Het jaarprogramma 2002-2003 vermeldt "Een ruim aanbod waarin

iedere vrouw haar gading vindt. Boeiend en grensverleggend, plezierig en ontspannend ..." Er was een grote verscheidenheid: twee halve dagreizen, meerdere kooklessen zoals "feestgerechten en pompoenen en aanverwanten", crea-lessen met o.a. schilderen van dakpannen, drie lessen naaien zelfmaakmode en twee lessen "Dans en bewegen op het ritme van de wereld". Daarnaast waren er meerdere samenkomsten zoals die van de weduwen in het klooster, de algemene ledenvergadering, het Kerstfeest en een mis voor overleden leden. Met de K.W.B. had het K.A.V. een dauwtrip, de paasviering en een gespreksavond. Veel succes had de jaarlijkse rommelmarkt. Tenslotte volgde de bekroning in het Lentefeest en de viering van het 50-jarig bestaan. Niet te vergeten zijn de sketches die bij de verschillende bijeenkomsten door eigen leden gespeeld en fel gesmaakt worden.

1955 bestuur KAV - eerste bestuur
staande vlnr: Elisa De Smet - Germaine Plasschaert - Cecile
Van Hoecke - Gaby Slock
zittend vlnr: Margriet De Wilde - Zulma Bogaert - Petrus van
de Vijver - Maria Van den Hende

Een vereniging als de K.A.V. kan niet zonder proost. In al die jaren waren het er zes. E.H. Van de Vijver was de eerste. Hij bewees dat de geestelijke waarden voor een mens van groot belang zijn. Dan kwamen E.H. Notte in 1963, E.H. Verhaege in 1978 en E.H. Tourné in 1987. Daarna was er pater Piet, die Winkel na vijf jaren reeds verliet. In december 1992 is dan pater Willy gekomen, die nu nog proost is. Niet te vergeten is de legendarische pater Jean-Marie van Terdonk, die de Winkelse K.A.V. ook genegen was en zijn zaal met genoegen ter beschikking stelde, tot ze onteigend werd.

De leiding in al die jaren was in de handen van zeven voorzitters, die zich allemaal hard ingezet hebben voor hun vereniging en de gave hadden de leden aan zich te binden door hun warmmenselijke benadering. De eerste voorzitter was Zulma Bogaert, en dan volgden Maria Van den Hende, Renilde Vispoel, Frieda Van Damme, Lea Pieters, Randy Van Acker en de huidige voorzitter Rita De Rycke. Zonder hulp en bijstand van meerdere bestuursleden, die bij alles de handen uit de mouwen staken, zouden ze hun taak niet kunnen uitvoeren hebben.

2003 - 50-jarig bestaan - bestuur
 staande vlnr achterste rij: Annie Muesli
 (verantwoordelijke gewest) - Rita De Rycke
 (voorzitster) - Randy Van Acker - Suzanne
 De Winter - Jeannette Poelman (onder-
 voorzitster) - Anita Van Hyfte - Mireille
 Slock - Godelieve Van de Vaert
 staande vlnr voorste rij: Christine
 Goudeseune - Marieke Van Landschoot -
 Martha Van Loo - Francine De Martelaere
 - Mariëtte Lafaut

Mevrouw De Rycke wordt bijgestaan door Jeannette Poelman (ondervoorzitster), Randy Van Acker (ex-voorzitster), Suzanne De Winter, Anita Van Hyfte, Mireille Slock, Godelieve Van de Vaert, Christine Goudeseune, Martha Van Loo, Francine De Martelaere en Mariëtte Lafaut.

Het hoogtepunt van het Jubileumjaar 2003 was de viering van 50 jaar K.A.V. op 27 april in het Salzburgerhof. Het programma begon om 10 u met een Plechtige Jubileummis in de kerk opgeluisterd door het parochiaal zangkoor en werd gevolgd door een bijeenkomst om 11.30 u in de zaal Salzburgerhof. Na het welkomstwoord door de voorzitster, volgden het aperitief en de feestmaaltijd, de huldiging van een kernlid en van de leden van het eerste uur, dit alles afgerond met koffie en gebak. Nadien was er tijd voor ontspanning en een spannende tombola.

Dat het de K.A.V. ook om geestelijke waarden te doen is, blijkt uit de hartelijke toespraak door ondervoorzitster Jeannette Poelman: dankbaarheid voor allen die op een of andere wijze bijdragen tot de goede werking, genegenheid en steun van de leden onderling, het behoren als tot een grote

9 september 2000 - Rommelmarkt
 vlnr Rita De Rycke (voorzitster) - Randy Van Acker -
 Jeannette Poelman - Godelieve Van de Vaert

familie, gezamenlijke bezinning, verdiept beleven van het leven, de geestelijke inbreng van de proosten... het zijn allemaal zaken die het succes van de K.A.V. uitmaken.

G. Hoebeke

POLYGAMIE (II)

Onder deze enigszins raadselachtige titel verscheen in ons vorig tijdschrift (30e Jg. - Nr. 2) een groepsfoto, waarop een menigte freules en enkele happige jongens te zien waren. Ons medelid, mevrouw Francine Van der Sijpt-De Coninck, was er onder impuls van haar echtgenoot als de kippen bij om ons nader in te lichten. Waarvoor onze oprechte dank ; in het voorbijgaan willen wij anderen aansporen om onze vragen ook maar eens te onderzoeken en indien mogelijk erop te antwoorden!

Hieronder de namen, zoals ons medelid die aangeeft (van links naar rechts):

MEISJES - 1e rij: Jacqueline Stevens (meisje uit Kalken, op kostschool hier) - Margriet Bouvry - Julienne Raemdonck - Denise Staelens - Lea Naudts - Odette Descamps - Georgette Ongenae - Christiane Bonte - ? - Christiane Van Bastelaere - Marie-Jeanne Van de Capelle.

2e rij: Rachel Michiels - Fernanda De Letter - Juliana Stevens - Lea Van Bambost - Annie Waelput - Paula De Decker - Helène Van Petegem - Odette (?) Migom - Paula Roets - Odette Lippens.

3e rij: Hermine Kamoen - Cecile Van Loo - Marie-Madeleine De Pau - Huguette Lefèvre - Marie-Madeleine De Koeyer - Annie Tacq - Lisette Leroux - Annie De Rijke - Francine De Coninck - Leona De Vetter - Annie De Koeyer.

JONGENS: Norbert Van Hoecke - ? - ? - Hubert Van den Hende - Etienne Hérie - Hubert Celie - Gerard Van Assel - Gerard Alexander - Michel Celie.

Een paar namen, m.n. de voornamen van de meisjes De Koeyer en Leroux, en de familienaam van Paula (Roets) en Rachel (Michiels) werden ons te elfder ure door Leona De Vetter ingefluisterd. Die wist er nog bij te vertellen dat onderpastoor De Valck, hoogstwaarschijnlijk in 1947, het feestje inrichtte als beloning voor de aanhuisbestellers van het 'parochieblad'. Volgens onze neef Fons Creve is de 3e jongen van links gezien: Julien Hillaert van de Sluize!

* Verdere correcties worden nog graag aanvaard!

(AC)

NATIONALE MILITIE TE WACHTEBEKE (1819-1893)

DEEL VI - 1851-1855 - Het Huwelijk

We zagen reeds meermaals in de lijsten van de vorige delen, dat uitdrukkelijk in de akten gemeld werd, dat betrokkene het huwelijk mocht aangaan. Dit sloeg blijkbaar op het feit dat betrokkene geen schulden meer had tegenover het leger. Het huwelijk betekende vroeger wel iets meer dan nu. Is de plechtige toon in een brief over huwelijksbeloften van de burgemeester van Wachtebeke aan zijn collega van Moerbeke, daar een bewijs van?

Mijnheer & ambtgenoot,

*Ik heb de Eer UE (U edele) ter kennis te brengen dat er huwelijksbelofte aanwezig is tusschen **Franciscus Leenaert** werkmans geboren en wonende te Moerbeke meerderjarigen zoon van wijlen Joannes Franciscus Leenaert en van Maria Theresia Deck werkvrouw woonende te Moerbeke jongman ter eene*

*En **Marie Jacoba Slock** werkster geboren en wonende in deze gemeente, meerderjarige dochter van Joannes Baptista Slock werkmans wonende te Wachtebeke en van wijlen Joanna Catharina Lippens jongedochter ter andere zijde.*

UE aenzoekende de afkondigingen en aenplakkingen van bovengemelde huwelijksbelofte binnen UE gemeente op de twee eerstkomende Zondagen te willen doen plaetsen en er na den verloopen tijd bij de wet bepaeld bewijs van verleen.

De Burgemeester Ambtenaar van den burgerlijken stand (getekend) C. Van Waes.

Aen den Heer Ambtenaar van den Burgerlijken Stand te Moerbeke.

De territoriale indeling van België (1795-1963)

In deel III was er reeds sprake van deze indeling, maar een volledig overzicht ontbrak. Het geluk diende ons in de vorm

van het boek "De territoriale indeling van België (1795-1963) - Bestuursgeografisch en statistisch repertorium van de gemeenten en de supracommunale eenheden (administratief en gerechtelijk). Met de officiële uitslagen van de volkstellingen." van de hand van lic. **Sven Vrielinck**, indertijd verbonden aan de Vakgroep Nieuwste Geschiedenis van de Universiteit Gent en uitgegeven door de Universitaire Pers Leuven in 2000.

Ons land kende van 1798 tot 1994 de militaire dienstplicht. De overheid riep jaarlijks een aantal jonge mannen op, nodig om de getalsterkte van het leger op peil te houden. De wijze van rekruteren werd in die periode een aantal keren aangepast. In 1909 werd de persoonlijke dienstplicht ingevoerd. Voordien echter werd aangeworven volgens het territorialiteitsbeginsel. Elk rijksgebied moest een vaste bijdrage leveren. Het landsbestuur legde elk jaar vast hoeveel jonge mannen (lichting) er opgeroepen moesten worden. Dit aantal werd verdeeld over de rijksgebieden in verhouding tot hun bevolkingcijfer of tot hun aantal dienstplichtige jongelui. De verdeelsleutel werd achtereenvolgens toegepast op de departementen (na 1815 de provincies), de administratieve arrondissementen, de kantons en de gemeenten. Het aantal rekruten door elke gemeente te leveren, werd aangeduid door loting op het niveau van de kantons. Vanaf 1870 werd het kanton de kleinste eenheid voor de verdeling van de lichting.

De samenstelling van de kantons was van belang voor een zo rechtvaardig mogelijke verdeling van de lichting. Daar er moeilijkheden waren met de Franse indeling van ons grondgebied, richtten de Nederlanders de **militiekantons** op door de wet van 8 januari 1817. Normaal mocht elk kanton 8.000 tot 12.000 inwoners tellen. Deze kantons bleven ruim een eeuw bestaan. De goede verdeling van de bevolking over de militiekantons kon o.a. door ongelijke bevolkingsgroei slechts gedeeltelijk bereikt worden. In een volgend nummer zullen we verder op deze problematiek ingaan.

Familienaam	Voornaam	Geboorteplaats	-datum	Beroep	Vader: naam & beroep	Moeder	Lot	Eenheid
1851 Certificaet								
De Letter	Bruno	Wachtebeke	20.02.1831		Livinus	Monica De Meulenaere	13	vrijgesteld door plaatsvervanger
Hellinck	Carolus Emmanuel	Wachtebeke	04.04.1831		Albinus	Theresia Francisca Van Gyseghem	30	vrijgesteld
Spiessens	Joannes Philippus	Wachtebeke	18.08.1831		Joannes	Seraphina Jacoba De Bruycker	37	vrijgesteld
Vanassel	Augustinus	Wachtebeke	14.03.1831		Franciscus	Maria Theresia Naudts	12	vrijgesteld wegens Broederdienst
<i>Een begeleitend schrijven van notaris W.A. Van Peene van Assenede bevestigt dat Augustin Van Assel op 7 december 1861 een huwelijkscontract afgesloten heeft met Amélie Pladet.</i>								
Van Eenaemen	.Albin	Winkel	31.01.1831		Livinus	Marie Therese Devetter	7	regt Grenadiers
Velleman	Leopoldus	Wachtebeke	24.09.1831		Petrus	Coleta Vervaeet	36	vrijgesteld
Familienaam	Voornaam	Geboorteplaats	-datum	Vader	Moeder	Eenheid	Persoonsbeschrijv.	
1851 Congé définitif								
Bauwens	Pierre	Wachtebeke	06.01.1831	Bruno	Françoise Van Hecke	5e Linieregt	ja	
De Buysscher	Leon Joseph	Wachtebeke	04.03.1831	Leon	Amelberga Gillis	5e Linieregt	ja	
Dupriez	Jean François	Evergem	09.02.1831	Pierre	Monique D'hooge	5e Linieregt	ja	
1852 Congé définitif								
Creve	Jean Antoine	Wachtebeke	15.11.1832	Donat	Colette Meyvaert	12e Linieregt	ja	
<i>Deze jongeman had zich vrijgeloot maar was plaatsvervanger van Marcel Jean Vandevelde van Wachtebeke van de lichteing 1853. Hij kwam bij zijn korps op 26 juni 1853, werd leerling-tamboer op 1 oktober 1853 en soldaat op 16 januari 1854. Hij bleef drie jaar bij het leger.</i>								
Gysel	Jean	Wachtebeke	24.02.1832	Jacques	Catherine Poppe	12e Linieregt	ja	
Poppe	Pierre François	Wachtebeke	21.01.1832	Jean	Catherine Veirman	6e Linieregt	ja	
Veldeman	Pierre	Wachtebeke	25.02.1832	Jean François	Sophie De Smaele	6e Linieregt	ja	
Verlody	Séraphin	Drongen	22.02.1832	Bernard	Caroline De Graeve	3e Linieregt	ja	
<i>Uit zijn uitgebreide militaire loopbaan onthouden we dat hij o.a. plaatsvervanger was van Augustin De Waele van Wachtebeke van de lichteing 1867.</i>								
Familienaam	Voornaam	Geboorteplaats	-datum	Beroep	Vader: naam & beroep	Moeder	Lot	Eenheid
1852 Certificaet/Certificaet	<i>(Vanaf 1852 worden formulieren gebruikt die "Certificaet" heten i.p.v. "Certificaet". De lange "aa" wordt dus niet meer als "ae" geschreven.)</i>							
Allonsius	Augustinus	Wachtebeke	04.11.1832		Joseph Marie	Bernardina D'heret	18	vrijgesteld want te klein
Bundervoet	Carolus Ludovicus	Evergem	08.04.1832		Angelus	Maria Theresia De Meester	15	vrijgesteld wegens wond aan linkervoet

Familienaam	Voornaam	Geboorteplaats	-datum	Beroep	Vader: naam & beroep	Moeder	Lot	Eenheid
De Brauwer	Jacobus	Wachtebeke	10.03.1832		Antonius	Maria Christina Lippens	31	vrijgesteld
De Pau	Leopoldus	Moerbeke	11.02.1832		Jan Baptiste	Rosalia Verlee	37	vrijgesteld
Goethals	Theodorus	Lokeren	09.12.1832	dagloner	Jan Baptiste	Isabella Vande Calseyde	17	vrijgesteld wegens broederdienst
Poppe	<i>Woonde te Wachtebeke</i> Pieter Francies	Wachtebeke	21.01.1832		Joannes	Catherina Veirman	11	6e Linieregt
Swartelé	Leopoldus	Wachtebeke	24.05.1832		Joannes Baptiste	Dominica Mechelinck	20	vrijgesteld: steun van zijn moeder weduwe
Van Acker	Desiderius	Winkel	08.12.1832		Amandus	Victoria Van Rentergem	25	vrijgesteld
Van Damme	Joannes Baptiste	Winkel	15.02.1832		Livinus	Ferdinandina Bogaert	21	vrijgesteld
Vanden Abbeele	Carolus Ludovicus	Grembergen	26.06.1832		Hieronimus	Joanna Haentjens	10	vrijgesteld want te klein
Vanhecke	Leopoldus	Wachtebeke	20.12.1832		Petrus Franciscus	Dominica Valcke	14	vrijgesteld door plaatsvervanger
1853 Certificaat								
Baert	Augustinus	Wachtebeke	26.04.1833	diensknacht	Carolus Ludovicus	Maria Theresia Scheire	12	vrijgesteld: oogziekte en mismaakte borst
<i>Notaris Van Beygaerden van Wachtebeke bevestigt dat er een huwelijksbelofte is tussen diensknacht Augustinus Baert en landbouwster Coleta Vermeersch, dochter van wijlen Bernardus en Coleta Clauwaert, landbouwster, wonende te Wachtebeke, op 3 juli 1862.</i>								
De Block	Petrus-Joannes	Wachtebeke	18.11.1833		Petrus	Coleta Goeyens	18	vrijgesteld wegens broederdienst
De Clercq	Leopoldus	Wachtebeke	15.06.1833		Bernardus	Elisabeth Vanhecke	10	vrijgesteld wegens lichaamsgebrek
De Groote	Matheus	Zeveneken	26.06.1833		Joannes Baptiste	Joanna Judoca Vervaet	18	vrijgesteld
Delhez	Livinus	Westdorpe	20.04.1833		Cornelis	Coleta Missegheers	47	vrijgesteld
Gysel	Jean	Wachtebeke	24.02.1832		Jacques	Cathérine Poppe	15	12e Linieregt
<i>Werd met een jaar vertraging opgeroepen voor de loting.</i>								
L'Ecluse	Joannes	Wachtebeke	09.02.1833		Bruno	Carolina De Bruyne	45	vrijgesteld
Leenaert	Franciscus	Moerbeke	26.04.1833	werkman	Franciscus	Maria Theresia Deck	57	vrijgesteld
Raemdonck	Adolphe	Lokeren	01.12.1833		François	Ursule Scheirs	92	vrijgesteld: veroor-deeld tot levenslang regt Genie
Rombaut	Bernardus	Wachtebeke	22.04.1833		Franciscus	Rosalia Serraes	30	
Stevens	Leopoldus	Wachtebeke	27.12.1833		Bruno	Lucretia De Clercq	35	vrijgesteld

Familienaam	Voornaam	Geboorteplaats	-datum	Beroep	Vader: naam & beroep	Moeder	Lot	Eenheid
Van Acker	Carolus Ludovicus	Wachtebeke	27.12.1833		Benedictus	Maria Joanna Du Carmon	29	vrijgesteld wegens broederdienst
Van Kenhove	Livinus	Kalken	14.04.1833		Guillielmus	Isabella De Vos	24	12e Linieregt
Van Renterghem	Livinus	Winkel	10.11.1833		Joannes Franciscus	Maria Theresia Ryckaert	14	vrijgesteld wegens lichaamsgebreken
Vansevecotte	Guillielmus	Zelzate	11.10.1833		Augustus	Theresia Coppens	49	vrijgesteld
	<i>Woonde te Wachtebeke.</i>							
Verplancke	Petrus	Wachtebeke	29.08.1833	landbouwer	Amandus	Maria-Joanna Coppens	54	vrijgesteld
	<i>Notaris J.L. Devuyt uit Waasmunster bevestigt de huwelijksbelofte tussen Petrus en Nathalie Bruggeman, landbouwer te Wachtebeke</i>							
Verschraegen	Dominicus	Zaffelare	26.06.1833		Josephus	Francisca Bauwens	22	vrijgesteld
Familienaam	Voornaam	Geboorteplaats	-datum	Vader	Moeder	Eenheid	Persoonsbeschrijv.	
1853 Congé définitif								
Hellinck	Leopold	Wachtebeke	21.02.1833	Albin	Thérèse Françoise Van Gysegem	regt Genie	ja	
	<i>Plaatsvervanger van Leopold Boule van Wachtebeke.</i>							
Hesters	Donat	Wachtebeke	01.09.1833	Livin	Sophie Creve	7e Linieregt	ja	
Lambrecht	Livin	Wachtebeke	02.12.1833	Fidèle Amand	Anne Thérèse Van Nieuwenhuyze	12e Linieregt	ja	
Rombaut	Bernard	Wachtebeke	22.04.1833	François	Rosalie Serraes	regt Genie	ja	
	<i>Is dezelfde als onder Certificaat.</i>							
Verplancke	Pierre Jean	Wachtebeke	16.04.1833	Mathieu	Marie Thérèse Gillis	1e Linieregt	ja	
1854 Congé définitif								
De Buysscher	François Xavier	Wachtebeke	12.12.1834	Leo	Amelberga Gillis	5e Linieregt	ja	
Gerres	Augustin	Wachtebeke	05.04.1834	Jean	Sophie Swartelé	regt Karabiniers	ja	
Naudts	Théodore	Wachtebeke	29.04.1834	Joseph	Catherine Staelens	regt Gidsen	ja	
	<i>Was ook plaatsvervanger voor Seraphin Joseph Vanbosselaere van Wachtebeke.</i>							
Roelandt	Charles Louis	Wachtebeke	08.11.1834	Pierre	Rosalie Everaert	9e Linieregt	ja	
	<i>Was plaatsvervanger voor Victor Brison van Fuyt-lez-Seneffe in Henegouwen.</i>							
Familienaam	Voornaam	Geboorteplaats	-datum	Beroep	Vader: naam & beroep	Moeder	Lot	Eenheid
1854 Certificaat								
Bruggeman	Felix	Wachtebeke	11.05.1834		Petrus Bernardus	Angelina Antonia De Buck	30	vrijgesteld
David	Carolus Ludovicus	Zaffelare	10.03.1834		Joannes Franciscus	Bernardina De Pol	18	9e Linieregt
	<i>Met attest toelating tot huwelijk.</i>							

Familienaam	Voornaam	Geboorteplaats	-datum	Beroep	Vader: naam & beroep	Moeder	Lot	Eenheid
Roelandt	Carolus Ludovicus	Wachtebeke	08.11.1834		Petrus	Rosalia Everaert	39	vrijgesteld
Van Brussel	Pieter	Wachtebeke	14.01.1834		Antonius	Coleta Schatteman	43	vrijgesteld
Van Damme	Augustinus	Wachtebeke	21.01.1834		Bruno	Francisca Poppe	26	4e regt Art.
Vandevoorde	Pieter Jan Honoré	Lokeren	23.03.1834		Joannes Bellarminus	Rosalia Eugenia Nuyts	189	vrijgesteld
1855 Certificaat								
Bleyweert	Leopoldus	Wachtebeke	21.07.1835		Joannes Franciscus	Seraphina De Meester	36	regt Gidsen
Bruggeman	Bernardus	Wachtebeke	04.04.1835		Judocus	Maria Willems	19	vrijgesteld wegens haarverlies
De Craene	Petrus Andreas	Wachtebeke	28.04.1835		Carolus Ludovicus	Joanna Maria Lammens	29	vrijgesteld als enig kind
De Pue	Carolus Ludovicus	Winkel	01.09.1835		Joannes Baptiste	Joanna-Maria Dirick	17	1e regt Kurassiers
Du Carmon	Leopoldus	Wachtebeke	08.11.1835		Franciscus Bernardus	Idonia Herman	54	vrijgesteld
Hesters	Ivo	Wachtebeke	24.06.1835		Joannes	Monica Vandevoorde	23	vrijgesteld wegens lichaamsgebreken
Roegiers	Leopold	Bassevelde	11.02.1835		Georges François	Petronella Tourmé	33	vrijgesteld
Soetens	Joannes	Wachtebeke	21.12.1835		Franciscus	Maria Aelbrecht	32	1e regt Kurassiers
Vanassel	Bernardus	Wachtebeke	13.03.1835		Augustinus	Joanna Catharina Vande Calseyde	31	vrijgesteld wegens broederdienst
Familienaam	Voornaam	Geboorteplaats	-datum	Vader	Moeder	Eenheid	Persoons- beschrijv.	
1855 Congé définitif								
Bleyweert	Leopold	Wachtebeke	21.07.1835	Jean François	Séraphine Constantine De Meester	regt Gidsen	ja	
de Buck	Pierre Jean	Wachtebeke	26.07.1835	Pierre	Pétronille Thérèse Van Rysseghem	3e regt Lansiers	ja	
de Caluwe	Charles Louis	Overslag (Zeeland)	04.10.1835	Pierre Jean	Sophie de la Ruelle	3e Linierregt	ja	
Roels	Séraphin	Wachtebeke	02.11.1835	Leon Vital	Sophie de Winter	7e Linierregt	ja	
Soetens	Jean	Wachtebeke	21.12.1835	François	Marie Aelbrecht	3e regt Lansiers	ja	
Van Sevecotte	Joseph	Zelzate	10.07.1835	Pierre	Marie Catherine Boone	7e Linierregt	ja	

DE EERSTE FIETSEN TE SINT-KRUIS-WINKEL

Onderstaande groepsfoto werd ons bezorgd door ons lid Arthur De Bruycker uit Sint-Kruis-Winkel. De foto dateert van voor de Eerste Wereldoorlog en dat is hem ook aan te zien. Voorgesteld worden, volgens onze vriend Arthur, de trotse bezitters van de eerste fietsen die op genoemde gemeente rondbolden, samen met hun eigendom in kwestie.

Alhoewel nauwelijks leesbaar kunnen we op de huisgevel nog volgende tekst ontcijferen: IN DEN GOUDEN LEEUW BY CH. DE BRUYCKER. Dit was dus één van de 73 herbergen die in 1888 te Sint-Kruis-Winkel werden geteld¹. Terloops mag hier gewezen worden op de Vlaamse benaming die deze herbergen hadden, dit in tegenstelling met het straatbeeld weergegeven op foto's van bijvoorbeeld Gent, waar vrijwel alle opschriften en reclameborden Franstalig waren. Hieruit blijkt duidelijk dat het platteland veel minder verfranst was dan de steden.

Op de foto vinden we links de familie De Paepe, rechts de familie De Bruycker. Uit ons verder verhaal zal blijken dat er buiten deze nog bezitters van een fiets waren. De leden van de familie De Paepe heeft onze zagsman niet kunnen identificeren. We zijn er van overtuigd dat er mogelijk nog afstammelingen zijn die dit wel kunnen (hallo, Roland ???). De achtste persoon van links, staande in het deurgat, is herbergier Charles De Bruycker, met ernaast zijn echtgenote Rosalie Everaert. Tiende van links is Judith De Bruycker. De persoon rechts, met de handen in de zakken, is ons niet bekend. Rechts van deze, voor het raam, staan Lenie en Vital De Bruycker. Jammer, maar de naam van de fietsende dame is eveneens onbekend. Rechts van haar, met de armen gekruist, staat Petrus (Pieter?) De Bruycker. Beide volgende fietseigenaren behoren niet tot genoemde families. Over de man met de hoed bestaat geen volledige zekerheid, maar

het zou notaris Teirlinck kunnen zijn. Uiterst rechts staat, nog steeds volgens onze zagsman Arthur, dokter Van Geyt.

Het is een feit dat begin twintigste eeuw fietsen nog vrij zeldzaam waren. Het is interessant om de bolides van toen eens grondig te bekijken. Op het vlak van model is er gedurende een eeuw weinig veranderd. Opvallend is wel dat er reeds meerdere types van stuur bestaan, zelfs een koersstuur ontbreekt niet. Van fietslichten geen spoor. Hoe er geremd moest worden is evenmin duidelijk; alleen de tweede fiets van links geteld zou zoiets als een rem kunnen bezitten: een hefboom aan het stuur waarmee een blok tegen de band van het voorwiel kon gedrukt worden. Mogelijk was een rem toen nog een overbodig attribuut: overdreven snelheden zullen op de zanderige wegen en schaarse 'kinderkopkens' wel niet gehaald zijn. De fietsbanden zien er in elk geval stevig genoeg uit om dergelijke wegen aan te kunnen. Anderzijds kon men bij regenweer zijn fiets beter thuis laten, dit wegens de afwezigheid van spatborden. Ook afgeschermd kettingen behoorden blijkbaar nog niet tot de standaarduitrusting. Mannen konden zich redden met een fietsspeld, maar voor onze fietsende amazone moet het probleem groter geweest zijn, gezien de zeden van toen. Het zeshoekig plaatje dat op vier fietsen duidelijk zichtbaar is - driemaal aan het voorwiel, bij dr. Van Geyt erboven - doet mij vermoeden dat er toen wel reeds fietstaks diende te worden betaald. Kortom, een minimale uitrusting, maar gefietst werd er!

Luc. De Maesschalck

¹ VAN ACKER, E., Sint Kruis-Winkel. Een hoek tussen het kanaal Gent-Terneuzen en de Moervaart. Jaarboek Heemkundige Kring 'Oud Wachtebeke', nr. 35, 2000, p. 160.

DE HETTINGESTRAAT

Onze lezers van de Overslag zullen het reeds lang opgemerkt hebben: de nieuwe straat die getrokken werd achter Overslag kerk draagt als naam 'Hettingestraat'. Niet direct een bekende naam, zodat misschien velen hoofdschuddend gedacht hebben: 'Waar heeft de gemeente die vandaan gehaald?'

Om dit duidelijk te maken moeten we eerst in het kort uitleggen hoe de naamgeving van nieuwe straten momenteel in het werk gaat. Of zou moeten gaan, want we sluiten enkele zonden in het verleden niet helemaal uit. Het Vlaams Gewest heeft per decreet bepaald dat, indien nieuwe straatnamen dienen te worden toegekend, het betrokken gemeentebestuur hiertoe de lokale Cultuurraad dient te raadplegen. In deze raad dient de mening te worden gevraagd van de diverse verenigingen die er deel van uitmaken. Het Gewest heeft daarbij laten weten dat bij voorkeur namen dienen te worden gekozen die betrekking hebben op oude plaatsnamen (toponiemen), die dus te maken hebben met het omliggende land, waterlopen, eventuele wegen en dergelijke meer. Tot zover de reglementering. Jammer dat deze een paar decennia geleden nog niet bestond: één van de straten uit de Warandewijk was dan zeker 'Bokstallenstraat' gedoopt, naar de oude benaming voor dit gebied. Eenzelfde opmerking kunnen we maken voor de relatief nieuwe wijken gelegen tussen Stationsstraat en Langelede. Jammer, hiermee zijn een paar unieke kansen verkeken om eeuwenoude plaatsnamen te bewaren. Was dit niet beter geweest dan terug te vallen op de klassieke bloemetjes en vogeltjes, wat van weinig originaliteit getuigt?

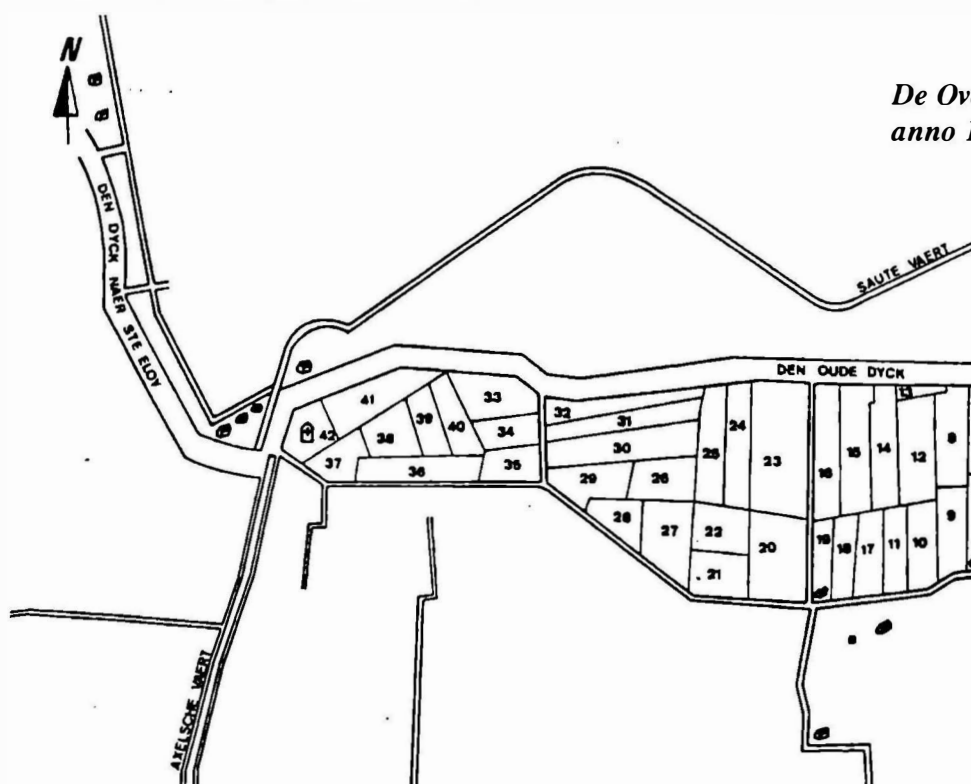
Maar keren we terug naar de Overslag. Als resultaat van het vorige werd eind 2000 de vraag gesteld hoe de nieuwe straat achter de kerk te benamen. De heemkundige kring dook hierop in de archieven, of, beter gezegd, in het jaarboek

1989: 'Langs Wachtebeekse wegen', opgesteld door oud-bestuurslid Werner De Coninck, waarin de diverse belopen beschreven staan die Wachtebeke kende in 1662. In beloop 19 vonden we de Overslag weergegeven, met op perceel 42 de kerk. Er boden zich diverse mogelijkheden aan. Van 'Dijkstraat' werd afgezien vermits er reeds een Overslagdijk (toen 'Den Dyck naer Ste Eloy') en Papdijk ('Den ouden Dyck') bestaat. 'Vaartstraat' was nog een optie, gezien de vroegere aanwezigheid in de onmiddellijke omgeving van het Axelsvaardeken en aansluitend daarop de Zoute Vaart in Nederland. Maar de straatnaam 'Axelsvaardeken' bestaat reeds. Wat de diverse percelen land betreft waren er in de nabijheid toen nog diverse die in het bijhorende landboek de omschrijving 'hettynghe' meekregen. De betekenis hiervan is 'onvruchtbaar land', weinig rendabele percelen dus. Het was tenslotte deze laatste benaming die de voorkeur kreeg van het bestuur. Als dusdanig sluit deze aan bij reeds bestaande toponiemen zoals Meersstraat, Bosstraat, Warande.

Per brief van 17 december 2000, gericht aan de voorzitter van de Cultuurraad Wachtebeke, werd het voorstel van de heemkundige kring meegedeeld. Blijkbaar heeft geen enkele vereniging een beter alternatief gevonden, want de voorgestelde benaming werd door de gemeenteraad aangenomen. Wel onder een iets modernere spelling, namelijk als 'hettingestraat', wat ook de leesbaarheid zou bevorderen maar toch beter bij de oorspronkelijke schrijfwijze aansluit dan het eveneens gangbare 'Etting'.

We hopen hiermee de herkomst van deze niet alledaagse benaming voldoende te hebben verklaard. Een beetje uitgesteld misschien, maar zeker niet vergeten!

Luc. De Maesschalck

*De Overslag,
anno 1662*

SINT-KRUIS-WINKEL - 29 DECEMBER 1957

Opnieuw reeds meer dan 45 jaar geleden!

Een mooie herinnering aan de viering van Florimond Teirlynck voor 65 jaar dienst en ook van Petrus Teirlynck voor 70 jaar dienst als kerkzangers. Wij herkennen van links naar rechts:

ONDERSTE RIJ: Ghislain Van Bambost (koster) - Raf Van de Walle - Petrus Teirlynck (1874-1974) - Florimond Teirlynck (1876-1971) - Lucien Cardon (leraar) - Urbain Van Bambost (leraar).

MIDDENSTE RIJ: Marcel De Wispelaere (†) gewezen 'Suisse' - Alfons Van Hecke - Richard Waelput (†) - Jan Waelput - Lucien Poelman - Gerard Van Waes (†).

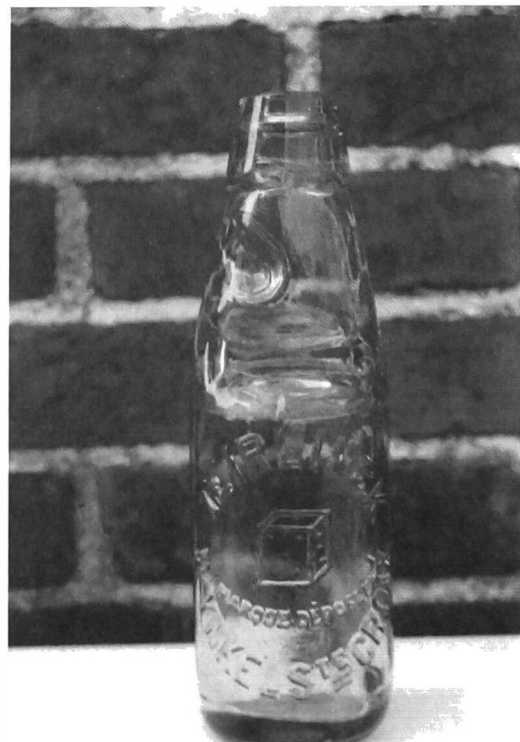
BOVENSTE RIJ: Noël De Kezel - Hilaire Van Zele (†) - Willy Waelput (†) - Alfons De Baets - Paul Dhauwe - Clement Van de Velde - Pier Bauwens (†).

Zoals ge ziet, de familie Teirlynck moet een sterke stam zijn! Petrus werd praktisch 100 jaar en Florimond werd 95! Florimond was limonadefabrikant en deed met paard en kar vele gemeenten aan zoals: Sint-Kruis-Winkel - Wachtebeke - Moerbeke - Zaffelare - Lochristi - Zeveneken - Ertvelde - Kluizen - Wippelgem en Sleidinge! Jaren van noeste arbeid zijn voorbijgegaan, de limonadeproductie verminderde stilaan, de "safarkens" verdwenen uit de handel en tenslotte werd er gestopt omdat een nieuwe drinkwaterput moest aangelegd worden. Zo komen en gaan de generaties!

Van de rouwprentjes van beide gevierden nemen wij volgende gevens over:
FLORIMOND TEIRLYNCK, weduwnaar van mevrouw Urbanie Willems, geboren te Sint-Kruis-Winkel op 19 november 1876 en er overleden op 11 augustus 1971. Lid van verschillende Christelijke Genootschappen.

PETRUS TEIRLYNCK, geboren te Sint-Kruis-Winkel op 3 maart 1874 en er overleden op 2 februari 1974, kort vóór zijn 100e verjaardag. Zilveren Medaille in de Orde van Leopold II, Gouden Palmen van de Kroonorde, Gouden Medaille van Sint-Bavo voor 70-jarige dienst als kerkzanger, Lid van verschillende Kerkelijke Genootschappen.

Deze informaties werden ons welwillend medegedeeld door onze medeleden de familie Raf Van de Walle, waarvoor onze hartelijke dank. En als toemaatje publiceren we nog een foto van het "SAFARKEN" van de limonadefabrikant 'TEIRLYNCK' - in plaats van 'TEIRLINCK'!!

Guy Trangez.

HET BESTUUR VAN ONZE HEEMKUNDIGE KRING "OUD WACHTEBEKE"

Cesar David <i>(voorzitter)</i>	Azalealaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 01 62
Guy Hoebeke <i>(vice-voorzitter)</i>	Walderdonk 62	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 05 38
Guy Trangez <i>(schatbewaarder)</i>	Melkerijstraat 42	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 94 51
Luc. De Maesschalck <i>(secretaris)</i>	Marcel Herpelinckstraat 28	9042 Sint-Kruis-Winkel Tel. 09 345 07 23
Wies Creve <i>(hoofdredacteur)</i>	Axelsvaardeken 13	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 72 27
Maurice Buyle	Rozenlaan 18	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 03 14
Irène De Caluwé-De Graeve	Kalve 30	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 02 24
Yvonne De Maesschalck-De Coene	Rechtstro 10	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 03 62
Marleen De Nys	Meersstraat 96	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 05 18
Lucrece L'Ecluse	Axelsvaardeken 7	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 91 58
Eddy Van Acker	Geraniumlaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 64 04
Hilair Van Rompu	Grote Markt 8/B5	9060 Zelzate Tel. 09 345 00 38

Lid worden kan door betaling van 10 EUR per jaar aan één van onze bestuursleden
of op rekening 068-2294367-53 van de Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke" te Wachtebeke,
exclusief verzendingskosten: 2,50 euro.

Voor deze bijdrage krijgt elk lid het jaarboek en 3 nummers van ons tijdschrift.
Elke 1e zondag van de maand van 10 tot 12 uur is ieder lid welkom in onze praatherberg "Den Dhust"
en in ons documentatiecentrum en onze tentoonstellingsruimten, in het oude rusthuis "De Mey".